T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DİJİTAL EBEVEYNLİĞİN AİLE İÇİ İLETİŞİM VE VELİNİN EĞİTİME KATILIMI ÜZERİNE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

SEVDA DERE

İSTANBUL 2023

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DİJİTAL EBEVEYNLİĞİN AİLE İÇİ İLETİŞİM VE VELİNİN EĞİTİME KATILIMI ÜZERİNE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

SEVDA DERE
200024818

Danışman: Doç. Dr. Hanifi PARLAR

İSTANBUL 2023

ETİK BEYAN SAYFASI

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İTİCÜ Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Sevda DERE

ÖZET

KOVİD-19 pandemisi ile hızlanan teknolojik gelişmeler dünyada iş yaşantısı ve eğitim süreçlerine önemli ölçüde etki ederek yaşamsal faaliyetlere farklı bir boyut kazandırmıştır. Bu durum, dijital araçların/mecraların daha fazla kullanılmasını gerekli hale getirmiş ve dijitalleşme hızının artmasına neden olmuştur. Öte yandan KOVİD-19 bireyleri psikolojik ve sosyolojik açıdan etkileyerek yeni bir toplumsal dönüşümü de başlatmıştır. Nitekim bu dönemdeki kapanmalar, aile bireylerinin evlerinde daha fazla vakit geçirmelerine de olanak sağlayarak aile içi iletişimi ve değer yargılarını da dönüştürmüştür. Böylece, ebeveynlik kavramı, evden eğitim gören çocukların eğitimi üzerindeki etkileri dikkate alınarak yeni bir boyut kazanmıştır. Öyle ki ebeveynlerin çocuklarının eğitimine daha fazla katılım göstermelerini ve bu sayede ebeveynlerin "yeni dijital bir ebeveyn" rolüne bürünmelerini ortaya çıkarmıştır. Bu değişim ve dönüşüm sorun ve fırsatları içerisinde barındırdığı gibi kamu otoriteleri veya eğitim kurumları açısından geleceğe yönelik yeni bir dizaynı önemli hale getirmiş ve yapısal bir planlamanın da gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu planlamaların yapılabilmesi konunun sosyolojik, psikolojik veya ekonomik açıdan derinlemesine araştırılması gerekli hale getirmiştir. Özellikle toplumun en önemli parçası olan aile içerisinde ebeveynlerin değişen rolünün etkisinin anlaşılması ve eğitimden aile içi iletişime bu değişimin etkilerinin belirlenmesi ise yol gösterici bir nitelik taşıyacaktır.

Bu bağlamda çalışmada, ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumunun aile içi iletişim ile velinin eğitime katılım süreçlerinde etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma amacına yönelik olarak oluşturulan ankette "Aile Değerlendirme Ölçeği İletişim Boyutu", "Veli Katılım Ölçeği" ve "Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği" soruları ve demografik sorular yer almıştır. İlgili veri toplama aracına ilişkin veriler İstanbul' da yaşayan ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören çocuğu olan 401 ebeveyne ulaşılarak çevrimiçi anket yöntemi ile toplanmıştır. Ancak yapılan incelemeler doğrultusunda 389 anketin analiz için uygun olduğuna karar verilmiştir.

Çalışmada nicel bir araştırma deseni kullanılarak üç kademede analizler geçekleştirilmiştir. Öncelikle anketlerden elde edilen verilerin çıkarımsal sonuçları yani bilgi deseni incelenmiştir. Bu nedenle demografik özelliklerin incelenmesi amacıyla frekans dökümleri, kategorik değişkenlere göre farklılığın belirlenmesi amacıyla çapraz

tablo Ki-Kare Testi, kategorik değişkenlere göre ölçek skorlarının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla non-parametrik yöntemler olan Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. İkinci aşamada ise ölçekler ve alt boyutları arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Son olarak çalışmanın ana hipotezlerini oluşturan araştırma modelinin Yapısal Eşitlik Modeli ile analiz edilmesi sağlanmıştır. Böylece dijital ebeveynlik öz yeterliliğin, veli katılımı ve aile içi iletişimi etkileme yön ve şekli belirlenmiştir.

Çalışmada yer alan katılımcılar cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, eğitim durumu, meslek grubu, çocuk sayısı, çocuk eğitim düzeyi gibi özellikler bakımından çeşitlilik göstermektedir. Böylece, toplumun her kesimini kapsayan sosyo-ekonomik özelliklere sahip katılımcıların olması çalışmadan elde edilen bulguların toplumun bütününü yansıtacak bir nitelik sergilemesine olanak sağlamıştır. Özellikle çalışmada ele alınan internet kullanım süresi ve sosyal medya kullanım alışkanlığının demografik özellikler bağlamında irdelenmesi çalışmanın önemli bir vurgu noktası olan dijital ebeveynliğin yapısal özeliğini ortaya çıkarmıştır. Öte yandan çalışmada, elde edilen birincil bulgular demografik özelliklere göre katılımcıların dijital ebeveynlik, aile içi iletişim ve eğitime katılım skorlarının farklılaştığını göstermektedir. Bu durum, politika ve tedbirler oluşturulurken ebeveynlerin sosyo-ekonomik özelliklerine dikkat edilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Çalışmanın asıl amacına yönelik olarak elde edilen Yapısal Eşitlik Modeli bulguları ise, dijital ebeveynliğin, aile iletişimini ve velinin eğitime katılımını etkilediğini göstermektedir. Ayrıca bulgular, aile içi iletişimle veli katılımı arasındaki ilişkinin varlığını da ortaya çıkarmıştır. Başka bir ifade ile dijitalleşme süreçlerinin artmasının, ebeveynlerin çocukların gelişimindeki rolünün ve bu açıdan ailenin iletişimin ne kadar önemli olduğu göstermekle beraber bu etkileşim içerisindeki kavramların birlikte ele alınması ve üç saç ayağına oturtulmuş bir şekilde ilgili kamu otoriteleri tarafından tedbir ve politikaların oluşturulması çocukların gelişimini destekleyici bir role sahip olacaktır.

Anahtar Kelimeler*: Dijitalleşme, dijital ebeveynlik, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı*

ABSTRACT

The technological developments accelerated by the COVID-19 pandemic have significantly impacted business life and education processes in the world, adding a different dimension to vital activities. These circumstances required more use of digital tools/media and caused an increase in the speed of digitalization. On the other hand, COVID-19 has started a new social transformation by affecting individuals psychologically and sociologically. As a matter of fact, the closures in this period also allowed family members to spend more time at home, transforming family communication and standard of judgment. Thus, the concept of parenting has gained a new dimension by considering its effects on the education of home-schooled children. In fact, it has been revealed that parents are more involved in their children's education, and parents take on the role of a "new digital parent". This change and transformation not only contains problems and opportunities but also makes a new design for the future essential for public authorities or educational institutions. In this way, it reveals the necessity of structural planning. The designing of these plans has made it necessary to investigate the subject in depth from a sociological, psychological, or economic point of view. Understanding the impact of the changing role of parents in the family, which is the most significant part of society, and determining the effects of this change from education to family communication will be leading.

In this context, it is aimed to determine the effects of parents' digital parenting attitude on family communication and parents' participation in education. The questionnaire created for the study consists of "Family Evaluation Scale-Communication Dimension", "Parent Participation Scale" and "Digital Parenting Self-Efficacy Scale" questions and demographic questions. The data regarding the relevant survey were collected using an online questionnaire reaching 401 parents who have children studying at primary, secondary, and high school levels living in Istanbul. However, it was decided that 389 questionnaires were suitable for analysis.

In the study, analyses were carried out in three stages using a quantitative research design. Firstly, the inferential results of the data from the questionnaires, namely the knowledge pattern, were examined. For this reason, frequency breakdowns were used to analyze demographic characteristics, the cross-table Chi-Square Test was used to determine the

difference according to categorical variables, and the non-parametric Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis Test were used to determine whether the scale scores differed according to categorical variables. Secondly, correlation analysis was performed to determine the relationships between the scales and their sub-dimensions. Finally, the research model, which constitutes the main hypotheses of the study, was analyzed with the Structural Equation Model. Thus, the direction and form of digital parenting self-efficacy's effects have been determined for parent participation and family communication.

Participants in the study vary in terms of characteristics such as gender, age, income level, educational status, occupational group, number of children, and child education level. Thus, consisting of participants with socio-economic characteristics covering all segments of society allowed the findings of the study to represent the whole of society. In particular, examining internet usage time and social media usage habits in the context of demographic characteristics revealed the structural feature of digital parenting, which is an important emphasis of the study. On the other hand, the primary findings show that the digital parenting, family communication, and participation in education scores of the participants differ according to demographic characteristics. This situation highlights the necessity of paying attention to the socioeconomic characteristics of the parents when actions and policies are to be taken. The Structural Equality Model findings show that digital parenting affects family communication and parent involvement in education. In addition, the findings revealed the existence of a relationship between family communication and parent involvement. In other words, it has shown how is important the increase in digitalization processes, the role of parents in the development of their children, and the communication of the family. When it will be evaluated together with the three concepts used in the study by the public authorities, the creation of measures and policies will have a supporting role in the development of children.

Keywords: *Digitization, digital parenting, family communication and parent involvement in education*

TEŞEKKÜR

Yoğun bir özveri ve çaba ile hazırlamış olduğum Yüksek Lisans tezimi tamamlamış olmanın heyecan ve gururunu yaşamaktayım. Bu bölümü çalışma sürecimde benden yardımlarını esirgemeyen ve beni; araştırmaya, öğrenmeye, bilime katkı sağlamaya teşvik eden değerli insanlara teşekkür etmek için bir fırsat olarak kullanacağım.

Öncelikle çalışmamda bana yön gösteren, destek ve emeklerini esirgemeyen, öğrencisi olduğum için her zaman gurur duyacağım tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Hanifi Parlar' a teşekkür ederim.

Çalışma sürecimde destekleyici ve cesaretlendirici tavrıyla bana yardımcı olan, en zor anlarımda sahip olduğu bilgi birikimi ve tecrübelerini hiç sakınmadan benimle paylaşarak yolumu aydınlatan çok değerli hocam Dr. Mefule Fındıkçı Erdoğan' a çalışmamdaki katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Hayatımda var olduğu günden itibaren bana olan güveni ve inancıyla beni her anlamda daha güçlü kılan ve bu gücü hissetmemi sağlayan, çalışmamın başından sonuna kadar en büyük destekçim olan değerli eşim İsmail Dere' ye teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımda bana sunmuş oldukları maddi manevi tüm imkânlar ve üzerimdeki emeklerinden dolayı hayattaki en büyük şanslarım: Kıymetli annem ve babam Melek-Şeref Burunçayır'a beni sonsuz sevgiyle büyüttükleri için minnettarım.

Sevda Dere

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ETİK BEYAN SAYFASI i
ÖZET ii
ABSTRACT iv
TEŞEKKÜR vi
TABLOLAR LİSTESİ x
ŞEKİLLER LİSTESİ xii
KISALTMALAR LİSTESİ xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ 1

1.1. Araştırmanın Amacı 2
1.2. Araştırmanın Hipotezleri 4
1.3. Araştırmanın Önemi 4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları 6
1.5. Araştırmanın Varsayımları 6
1.6. Tanımlar 7

İKİNCİ BÖLÜM

2. LİTERATÜR TARAMASI 8

2.1. Dijital Çağ ve Dijital Ebeveyn Yeterliliği 13
2.1.1. Dijital Kavramı 14
2.1.2. Dijital Çağ 14
2.1.3. Dijital Medya 14
2.1.4. Dijital Ebeveyn Tanımı 15
2.1.5. Dijital İletişim 17
2.1.6. Dijital Okuryazarlık 18
2.1.7. Dijital Etik 19

2.1.8. Dijital Fırsatlar ve Riskler 19
2.1.9. Dijital Güvenlik ve Hukuk 20
2.1.10. Dijital Sağlık 22
2.2. Dijital Ebeveynliğin Kavramsallaştırılması 22
2.2.1. Dijital Çağda Ebeveynlik 22
2.2.2. Dijital Çağda Çocukluk 27
2.2.3. Ebeveynlerin Dijitalleşmeye Karşı Farkındalığı 33
2.2.4. Ebeveylerin Kontrol Denetimi 34
2.2.5. Dijital Ebeveynlikte Anne ve Babanın Dijital Medya Okuryazarlığı Eğitim Alma Gerekliliği 35
2.2.6. Dijital Ebeveyn Eğitimi 36
2.3. Aile İçi İletişim 36
2.4. Aile İçi İlişkilerin Çocuk Üzerindeki Etkisi 37
2.5. Velinin Eğitime Katılımı 40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM 43

3.1. Araştırmanın Modeli 43
3.2. Evren ve Örneklem 44
3.3. Veri Toplama Araçları 45
3.3.1. Demografik Bilgi Formu 45
3.3.2. Veli Katılımı Ölçeği 45
3.3.3. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği 46
3.3.4. Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu 46
3.4. Verilerin Toplanması 47
3.5. Verilerin Analizi 47

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR 51

4.1. Güvenilirlik Analizleri ile Normallik İstatistikleri 51

4.2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular 53

4.3. Demografik Özelliklerin Ölçekler Açısından Değerlendirilmesi 63

4.3.1. Veli Katılım Ölçeği 64

4.3.2. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği 75

4.3.3. Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu 79

4.4. Veli Katılım Ölçeği, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ve Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 85

4.5. Dijital Ebeveynliğin, Aile İçi İletişim ve Velinin Eğitime Katılımı Üzerine Etkisi: Yapısal Eşitlik Modeli 88

4.5.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi 88

4.5.1. Yapısal Model Bulguları 95

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ 98

5.1. Sonuç ve Tartışma 98

5.2. Öneriler 107

KAYNAKÇA 110

EKLER 124

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 4.1. Ölçeklerin Güvenilirlik Değeri 52
Tablo 4.2. Kolmogrow-Smirnov Testi Sonuçları..... 53
Tablo 4.3. Ebeveynlik İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu 59
Tablo 4.4. Yaş İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu 59
Tablo 4.5. Eğitim İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu... 60
Tablo 4.6. Gelir İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu 60
Tablo 4.7. Meslek İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu.. 61
Tablo 4.8. Çocuklara ilişkin Tanımlayıcı İstatistikler..... 63
Tablo 4.9. Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri 64
Tablo 4.10. Ebeveynlik Durumu ve Veli Katılım Ölçeği Mann-Whitney U Testi 65
Tablo 4.11. Sosyal Medya Kullanımı ve Veli Katılım Ölçeği Mann-Whitney U Testi. 65
Tablo 4.12. Yaş ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi..... 66
Tablo 4.13. Eğitim Durumu ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi..... 67
Tablo 4.14. İnternet Kullanım Süresi ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi 68
Tablo 4.15. Gelir Dağılımı ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi 69
Tablo 4.16. Çocukların Cinsiyeti ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi..... 70
Tablo 4.17. Çocukların Eğitim Seviyesi ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi. 72
Tablo 4.18. Çocukların Eğitim Seviyesi ve Cinsiyeti Arasındaki İlişki 72
Tablo 4.19. Mesleki Dağılım ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi..... 74
Tablo 4.20. Ebeveyn ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Mann Whitney U Testi 75
Tablo 4.21. Sosyal Medya Kullanımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Mann Whitney U Testi..... 75
Tablo 4.22. Yaş Dağılımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi.... 76
Tablo 4.23. Eğitim Düzeyi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi.. 76
Tablo 4.24. İnternet Kullanım Süresi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi 77
Tablo 4.25. Gelir Dağılımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi.. 77
Tablo 4.26. Çocukların Cinsiyeti ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi 78

Tablo 4.27. Çocukların Eğitim Düzeyi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Kruskal Wallis Testi 78
Tablo 4.28. Meslek Grubu ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi .. 79
Tablo 4.29. Ebeveynlik Durumu ile Sosyal Medya Kullanımı ve İletişim Mann Whitney U Testi 80
Tablo 4.30. Yaş, Eğitim Düzeyi, İnternet Kullanım Süresi ile Gelir Dağılımı ve İletişim Kruskal Wallis Testi 82
Tablo 4.31. Aile Gelir Durumu ile Meslek ve Ebeveynlik Durumu Ki-Kare Testi 82
Tablo 4.32. Çocukların Cinsiyeti ve İletişim Kruskal Wallis Testi 83
Tablo 4.33. Çocukların Cinsiyeti ile Ebeveynlerin İletişim Skorları Ortalaması 83
Tablo 4.34. Çocukların Eğitim Durumu ve İletişim Kruskal Wallis Testi 84
Tablo 4.35. Meslek Grubu ve İletişim Kruskal Wallis Testi 84
Tablo 4.36. Ölçeklere ilişkin Korelasyon Analizi 87
Tablo 4.37. Veli Katılım Ölçeği ve Alt Boyutlarına ilişkin Çoklu Normallik Testi 88
Tablo 4.38. Veli Katılım Ölçeği Ölçüm Modeli 89
Tablo 4.39. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ve Alt Boyutlarına ilişkin Çoklu Normallik Testi 90
Tablo 4.40. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği Ölçüm Modeli 92
Tablo 4.41. Aile Değerlendirme Ölçeği İletişim Boyutu Çoklu Normallik Testi 93
Tablo 4.42. Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Ölçüm Modeli 94
Tablo 4.43. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik ile Veli Katılımı ve Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Yapısal Eşitlik Modeli 97
Tablo 5.1. Hipotezlerin Değerlendirmesi 106

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 3.1. Araştırma Modeli 44
Şekil 4.1. Ebeveynlik Durumu 54
Şekil 4.2. Yaş Dağılımı 54
Şekil 4.3. Eğitim Durumu Dağılımı 55
Şekil 4.4. Gelir Dağılımı 55
Şekil 4.5. Meslek Dağılımı 57
Şekil 4.6. İnternet Kullanım Süresi 57
Şekil 4.7. Sosyal Medya Kullanım Durumu 58
Şekil 4.8. Çocukların Cinsiyet Dağılımı 62
Şekil 4.9. Çocukların Eğitim Seviyesi 62
Şekil 4.10. Veli Katılım Ölçeği Ölçüm Modeli 89
Şekil 4.11. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği Ölçüm Modeli 91
Şekil 4.12. Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Ölçüm Modeli 94
Şekil 4.13. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik ile Veli Katılımı ve Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Yapısal Eşitlik Modeli 96

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

BT : Bilişim Teknolojileri

EDU : Eğitim Direktörlüğü

FOSI : Aile Çevrim-içi Güvenlik Kurumu

OECD : Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

PIAAC : İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Program Otoritesi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

UNICEF : United Nations Children's Fund

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

YEM : Yapısal Eşitlik Modeli

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Dijital teknolojiler hayatın her alanında yaygın kullanılmakla beraber, bu teknolojiler insan hayatını kolaylaştırıcı birçok faaliyete aracılık etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2021, Evde Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanımı Araştırmasına göre; Türkiye'de dijital teknolojilerin kullanılmasıyla birlikte pek çok işlem devlet kurumlarına gitmeye gerek kalmadan gerçekleştirilebildiği; giyim, ayakkabı, aksesuar gibi ihtiyaçlarının karşılanabildiği ve dijital içeriğin çok fazla olduğu platformlara üye olunarak içeriklere erişilebildiği görülmektedir. Bununla birlikte, dijital teknolojilere artık evde çoğu hane halkı tarafından erişilebilmektedir. Türkiye'de geniş bir bantla internet kullanan hanelerin oranı %92'ye ulaşırken, 16-74 yaş arası kişilerin düzenli internet kullanım oranının %80.5' e ulaştığı ve bu kişilerin tamamının her gün internet kullandığı görülmektedir (TÜİK, 2019). Dijital teknolojilerin yaygın kullanımı, kullanıcılara birçok avantaj ve fırsat sunmaktadır. Ancak dijital teknolojiler sundukları fırsatların yanı sıra pek çok risk ve tehlikeyi de bünyesinde barındırmaktadır (İnan Kaya, Mutlu Bayraktar ve Yılmaz, 2018).

Dijital teknolojilerden yararlanan kullanıcılar, bu risklerden/tehditlerden farklı şekillerde ve farklı düzeylerde etkilenmektedir (Durak, Sarıtepeci ve Çam, 2020). Çocuklar, çevrimiçi risk ve tehditlere karşı dijital teknolojileri kullanan kullanıcılar arasında en savunmasız grup olarak ele alınmaktadır (Yaman vd., 2019). Dolayısıyla ebeveynler, çocukların güvenli bir şekilde çevrimiçi ortamlarda faal olabilmesi için çocuklarını çevrimiçi ortamlarda desteklemekle yükümlüdür (Uslu ve Durak, 2022). Ebeveynlerin bu sorumluluğu doğrultusunda geleneksel ebeveynlik kavramının genişletilmesi yani dijitalleşme süreçlerinin getirdiği sorumlulukların eklenmesi ile literatürde sıklıkla tartışılan "dijital ebeveynlik" kavramı ortaya çıkmıştır. Cowan vd. (1998), göre veliler; bireyin yetiştirilmesinden, duyuşsal ve sosyal gelişiminden sorumlu olan ebeveynler veya aile büyükleri olarak tanımlanmaktadır. Bu geleneksel ebeveynlik anlayışı, sorumluluğu yaşın getirdiği yeni ihtiyaçlara yönelten dijital ebeveynlik kavramını içerecek şekilde genişletilmiştir (Durak, 2019).

Dijital ebeveynliğin geleneksel ebeveynlikten farklı olduğu durumlar vardır ve bunlardan biri, çocuklarınızı çevrimiçi ortamlarda güvende tutma ihtiyacıdır (Lupton, Pedersen, &

Thomas, 2016). Hızla değişen ve yenilenen bir ortam olan dijital dünyada bu sorumluluğu yerine getirmek, dijital ebeveynler için bir sorumluluk olarak zamansız bir görevi temsil etmektedir (Lim, 2016). Dijital ebeveynlik kısaca tanımlanacak olursa; temel düzeyde dijital bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olan, dijital alandaki gelişmeleri takip ederek kendini güncelleyebilen, kendi yeterlilik düzeylerinin ve çocuklarının çevrimiçi ortamlarda maruz kalabilecekleri risk ve tehditlerin farkında olan, çocuklarını koruma yollarının bilincinde olan, çevrimiçi ortamlardaki fırsatlardan yararlanmalarını sağlayan, çocuklarına rol model olabilecek kişilerdir (Durak, 2019; Huang, Li, Chen, & Straubhaar, 2018).

İyi bir dijital ebeveyn olmak için uyulması gereken temel kurallar vardır ve FOSI (2021), göre bunlar şunlardır: "Kendinizi eğitin, çocuğunuzla konuşun, ebeveyn denetimlerini kullanın, kuralları belirleyin ve izleyin. Sonuç olarak, çocuğun mahremiyetini ihlal etmeden sosyal medya hesaplarını kontrol edin, dijital dünyayı çocuğunuzla birlikte keşfedin/araştırın/paylaşın/eğlenin ve çocuğunuz için iyi bir dijital rol model olun.” bu temel kurallar, ebeveynlerin öncelikle dijital beceriler açısından geliştirmelerini gerektiren kurallardır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Eğitim Müdürlüğü (EDU) ve İstihdam, Çalışma ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yürütülen Uluslararası Yetişkin Becerilerinin Değerlendirilmesi Programından elde edilen veriler Türkiye'deki ebeveynleri dijital yeterlilikleri açısından incelemektedir. OECD (2011)’ya göre, temel bilgisayar becerileri ile ilgili durum incelendiğinde, Türkiye'deki yetişkinlerin üçte birinden fazlasının bu becerilere sahip olmadığı ve daha önce böyle bir deneyimi olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışma beş kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım giriş bölümü ile tamamlanırken, ikinci bölüm teorik çerçeve ile sonlandırılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde de kullanılan yöntem anlatılırken, dördüncü bölümde anket bulgularına yer verilmiş, son bölümde ise sonuç dâhilinde öneriler getirilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Dijital ebeveynlik, ailelerin çocuklarının dijital dünyada güvende ve güzel bir şekilde yetişebilmeleri için yaptıkları çalışmaları kapsamaktadır. Bu kapsamda, aileler çocuklarının dijital dünyada ne yaptığını izler ve onları uygun bir şekilde

yönlendirmektedir. Dijital ebeveynlik, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı gibi konuları da içermektedir. Bu çalışmasının amacı, dijital ebeveynliğin aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki etkisini incelemektir. Başka bir ifade ile dijital ebeveynlik tutumunun, aile içi iletişim ile velinin eğitime katılım süreçlerine etkilisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Atasoy ve Güçlü (2021) çalışmasının sonuçları incelendiğinde, Türkiye'de teknoloji açısından zengin ortamlar da problem çözme becerileri Düzey 1 ve altında olan yetişkinlerin oranının %4,6 olduğu, ancak teknoloji açısından zengin ortamlarda problem çözme becerileri veya problem çözme becerisi Düzey 2 ve üzerinde olan yetişkinlerin oranının %8 olduğu görülmektedir. Bu, OECD ortalaması olan %5,4'e kıyasla daha düşük bir orandır. OECD ortalaması olan %0,7 ile kıyaslandığında ise, Türkiye'de yetişkinlerin problem çözme becerisi oranı %6,9 ile Düzey 2'de yer almaktadır. Bu veriler göz önüne alındığında, Türkiye'deki yetişkinlerin dijital teknolojileri kullanma konusundaki bilgi, beceri ve yeterliliklerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda sosyal yapı ve teknolojik gelişmeler dikkate alınarak ebeveynlerin temel dijital becerilerini artırmaya yönelik eğitim ortamları tasarlanarak bu konuda ebeveynlere destek olunması gerekmektedir. 21. yüzyılın değişen ihtiyaçları toplumda sosyal değişimleri de beraberinde getirmiştir. Her şeyden önce bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı değişimler interneti hayatın ayrılmaz bir parçası haline getirmektedir. Bu teknolojileri her yaştan insan kullanılmaktadır ancak çeşitli araştırmalar çocukların zamanlarının çoğunu bunları kullanarak geçirdiklerini göstermektedir. Çocukların internet dünyasına aktif katılımı, onları çevrim içi risklere maruz bırakmaktadır. Bu doğrultuda, çocuklarının daha güvenilir ve daha bilinçli olarak internet dünyasına katılmalarında ve onları çevrimiçi risklerden korumalarında en büyük rol ebeveynlerindir. Bu araştırmanın amacı; dijital ebeveynliği aile içi iletişim ve eğitim dâhilinde ortaya koyarak bir farkındalık oluşturmaktır. Bu süreçte ebeveynlerin teknoloji kullanımlarını ortaya koymak, dijitalleşmenin çocuklar üzerine tesiri, iletişim hususunda anne baba tavrı, sosyal medyaya yansıması, aile içi iletişimin çocuklara yansıması gibi temalar irdelenmiş bu süreç anket ile desteklenmiştir.

1.2. Araştırmanın Hipotezleri

Çalışmaya ilişkin literatür taranmış olup araştırmanın amacına uygun ana hipotezler ve alt hipotezler oluşturulmuştur. Çalışmanın ana hipotezleri şu şekildedir:

H_{01}: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerine etkisi vardır.

H_{02}: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişim üzerine etkisi vardır.

H_{03}: Aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında bir ilişki vardır.

Çalışmaya ilişkin alt hipotezler ise demografik özellikler üzerinden ele alınmış ve şu şekilde tanımlanmıştır:

H_{04}: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H_{05}: Velinin eğitime katılım skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H_{06}: Aile içi iletişim skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Her geçen yıl dijital araçların kullanımı yaygınlaşmaktadır. Dijital araçlar insan yaşamına çok önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak dijital araçları kullanırken karşılaşılabilecek birçok dijital risk bulunmaktadır. Bu dijital risklerden çocukların korunması adına dijital ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Aynı zamanda dijital ebeveynler dijital araçların etkin kullanımı konusunda çocuklara yardımcı olmalıdır. Dijital dünyada ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumlarının belirlenmesi, dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi çocukların gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ebeveynleri; beş faktör kişilik kuramının özelliklerine göre dijital ebeveynlik tutumlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Nevrotik yani kaygılı ebeveynlerin çocukları için daha çok endişelenip dijital medyayı daha riskli algılayabileceği; sorumluluk düzeyi yüksek ebeveynlerin sorumlu hedefler dâhilinde dijital medyanın etkin kullanımını onaylayabilmektedir.

Bununla birlikte karşılaştığı yeni durumlara kolaylıkla uyum sağlayabilen, çeşitli alternatifler üretebilen, bilişsel açıdan esnek ebeveynlerin çocuklarının dijital araçları kullanma durumunu daha çok destekleyebileceği düşünülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisinin gelişmesi toplumda değişimleri beraberinde getirmekte ve bu duruma anne-baba rolündeki değişimler de eşlik etmektedir. Ebeveynlerin internet risklerini fırsata çevirme ve çocuklarının interneti güvenli bir şekilde kullanmasını sağlama sorumluluğu vardır. Çocukları bilgi ve iletişim teknolojisi olan internet tehlikelerinden korumak gerekmektedir. Çocuklar, dijital ortamda etkili bir şekilde iletişim kurma ve güvenli bir şekilde alışveriş yapma haklarının ve sorumluluklarının farkında olan vatandaşlar olarak eğitilmelidir. Bu durumda eğitim almak ve etik kurallara uymak günümüzde ebeveynlerin öncelikli sorumlulukları haline gelmiştir. İnternet risklerinin fırsata dönüştürülmesinde ve çocukları için güvenli internet kullanımının sağlanmasında ebeveynler kilit rol oynamaktadır. Bu anlamda çalışmanın özgünlüğü, araştırmanın katılımcı grubunu ebeveynlerin oluşturması ile internet, aile ve çocuk konularını ebeveynlerin bakış açısıyla ele alarak üç farklı kavramın bir arada değerlendirilmesine olanak sağlaması şeklinde ele alınabilir. Ancak literatürde bu konuda yapılan araştırmalar genel olarak internet, çocuklar ve aileler ile ilgili mevcut durumu anlatmakta, bunları farklı değişkenler açısından incelemekte ve internet risklerini paydaş görüşlerine (öğretmenler, çocuklar veya veliler) dayandırarak çözümlemektedir (Gomez, Harris, Barreiro, Isorna, & Rial, 2017). Yani çalışmada farklı kavramları içeren kapsamlı ölçeklerin çalışmaya entegre edilerek ebeveynlerin niteliklerini ve perspektiflerini sunan bir anket çalışması yapılması ve elde edilen verilerin demografik özellikler, ölçekler ve teorik yapısal model çerçevesinde derinlemesine analiz edilmesi çalışmanın literatüre katkısını ortaya çıkarmaktadır. Böylece, çalışma dijital ebeveynlik kavramının ebeveynler açısından yansımalarının anlaşılmasına olanak sağlarken ebeveynlerin ailelerindeki rol/fonksiyonlarının iletişim açısından ortaya çıkmasına ve velilerin çocukların yaşantısına yönelik katkısının anlaşılmasına olanak sağlamaktadır. Nitekim bu katkılar sonucunda ortaya çıkan bilgi deseni hem bireysel olarak ebeveynlerin tutumuna katkı sağlarken hem de politika yapıcılar için yeni bir perspektif sunması önemli bir yaklaşımdır. Böylece çalışmanın ilerleyen akademik çalışmalar açısından konunun yeni bir bakış açısı sunmasına ve sınırlılıklarının genişletilmesine öte yandan da uygulama modelleri açısından alınacak kararlara konu dâhilinde ışık tutacağı düşünülmektedir.

Dijital ebeveynlik, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı gibi konuları da içermektedir. Bu nedenle, dijital ebeveynliğin aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki etkisi konulu bu çalışmanın önemi büyüktür. Bu çalışma, ailelerin dijital ebeveynlik uygulamalarının nasıl işlediğini ve bu uygulamaların aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki etkisini anlamaya yardımcı olacaktır. Bu sayede, ailelerin dijital ebeveynlik uygulamalarını daha etkin bir şekilde yapabilecekleri ve bu uygulamaların aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki olumlu etkilerini artırabilecektir. Bu, ailelerin çocuklarının dijital dünyada daha güvende ve başarılı bir şekilde yetişmelerine yardımcı olmaktadır.

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumlarının hangi değişkenlerden etkilendiğini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik programlara katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir. Çalışmada ebeveynlerin ve çocukların ekran kullanım süreleri ve ekran kullanım amaçlarının belirlenmesi de amaçlanmaktadır. Bu bulgular dijital araçların kullanımı ve aile içi iletişimin şekillenmesi ve geleceğe yönelik tavsiyeler konusunda yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktadır. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumları ve çeşitli psikolojik özellikler ile birlikte ele alındığı çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Özgün bir konu olması nedeniyle bu araştırmanın literatüre önemli bir yenilik katacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada "Veri Katılım Ölçeği", "Dijital Ebeveynlik Ölçeği" ve "Aile Değerlendirme Ölçeği-İletişim Boyutu" kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi İstanbul'da çocukları ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören ebeveynlerden oluştuğu için çalışmanın birincil sınırı İstanbul'da ikamet şartı ile başlamaktadır. Bu nedenle araştırma, Eylül-Aralık 2022 aylarında İstanbul'da bir saha çalışmasını kapsamaktadır. KOVİD-19 sürecinin tesirinin devam etmesinden ötürü online anket tekniğinin kullanılmasına önem verilmiştir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada;

- ✓ Araştırmada kullanılmış olan veri toplama aracı, araştırma konusuyla ilgili verileri elde etmede yeterli olduğu varsayılmıştır.
- ✓ Araştırmaya katılan bireylerin veri toplama aracındaki soruları kendi kişisel düşünceleriyle yanıtladıkları varsayılmıştır.
- ✓ Araştırmanın örnekleminin, evreni yansıtacak kapsamda olduğu varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Dijital Vatandaş

İnternetteki metinleri okuyabilen, yazabilen, anlayabilen ve gezinebilen, ekonomik imkânlar ile internet erişimine sahip, interneti etkin ve düzenli kullanan bireylerdir (Mossberger, Tolbert, & R., 2008).

Dijital Ebeveyn

Dijital Ebeveynler; dijital çağın ihtiyaçlarına göre hareket edebilmeleri, dijital araçlara temel düzeyde hâkim olabilmeleri, dijital ortamın potansiyelini fark edebilmeleri ve çocuklarını bu ortamlardaki risklerden koruyabilmeleri için hakları olan bireylerdir. (Kabakçı Yurdakul, Dönmez, Yaman ve Odabaşı, 2013).

Aile

Evlilik ve akrabalığa dayalı bir toplumda karı koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerle oluşan en küçük birlikteliktir (Türk Dil Kurumu, 2021).

Aidiyet

Aidiyet kelimesi Arapça kökenli olup "aid olma, bağlanma" anlamlarına gelmektedir (Şentürk ve Gülersoy, 2019).

İletişim:

İnsanlar arasında, akla gelebilecek her şekilde, kişiden kişiye duygu, düşünce, bilgi, mesaj alışverişidir (Orta, 2019).

İKİNCİ BÖLÜM

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde dijital çağda dijital ebeveyn yeterliliği anlatılmakla birlikte aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı etkisinden bahsedilmiştir.

Weaver, Komlodi, Wong, Joshi ve Sellei (2012) göre ebeveynlerin çocukların teknoloji kullanımına yönelik tutumlarını araştırmayı amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Macaristan ve Hindistan'da yaşları 10 ile 15 arasında değişen toplam 70 öğrenci ile görüşülmüştür. Çalışmanın sonuçları, her iki ülkede de ebeveynlerin çocuklarının teknolojik cihazları kullanmalarına sınırlamalar getirdiğini göstermiştir. Ayrıca Macaristan'daki öğrencilerin anne babaları teknolojiye karşı olumsuz bir davranış sergiledikleri görülmüştür. Karakuş, Çağıltay, Kaşıkcı, Kurşun ve Ogan (2014), tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerin ve çocukların internet kullanımları, karşılaştıkları riskler ve internet yaşantı farkındalıklarını belirlemeye çalışmışlardır. Avrupa Çevrimiçi Çocuklar projesinde dâhil olan Türkiye'den 1018 çocuk ile ebeveyne ve Avrupa'da 23 ülkede 23.000 kişiye ulaşılarak görüşmeler yapılmıştır. Çocukların büyük kısmının internet kullanım becerilerine sahip olmadığı, çevrimiçi risklerle karşı karşıya kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Idubor (2015) tarafından yapılan bu çalışma, üniversite öğrencilerinin sosyal ağ kullanımlarını ve bağımlılık düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Çok aşamalı örnekleme yöntemiyle Nijerya'da Ibadan Üniversitesi'nde 907 lisans öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Bulgularda en sık kullanılan sosyal medya ağlarının facebook ve twitter olduğu görülmüştür. Bu sosyal ağlar arkadaşlarla buluşurken, iletişim ve çevrimiçi öğrenme amaçlı kullanılmaktadır. Öğrencilerde yüksek düzeyde sosyal medya bağımlılığı tespit edilmiştir.

Hawi ve Samaha (2017) tarafından yapılan çalışmanın temel amacı; benlik saygısı, sosyal yaşam doyumu ve medya bağımlılığı, arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu çalışma Lübnan'daki Notre Dame Üniversitesi -Louaize'de 364 öğrencinin ankete katılımıyla gerçekleşmiştir. Sonuçların değerlendirilmesine göre sosyal medya bağımlılığı psikometrik özellikler ve yüksek iç tutarlılığa sahiptir. Sosyal medyanın bağımlılık yaratan kullanımının benlik saygısıyla olumsuz ilişkisi varken ve yaşam doyumuyla

olumlu bir ilişkisi vardır. Ayrıca yol analizi, sosyal medya bağımlılığının yaşam doyumu üzerinde etkisi için öz saygının aracılık rolü üstlendiğini göstermiştir.

Mikelic Preradovic, Lesin, ve Sagud (2016), tarafından yapılan çalışmanın amacı ebeveynlerin bilgisayar kullanmalarının avantaj ve dezavantajlarıyla çocukların bilgisayar kullanımına yönelik algılarını araştırarak dijital teknoloji eğitimi hakkında ebeveyn endişe ve görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Hırvatistan'da 3-7 arası yaş grubunda çocukları olan 152 ebeveynle anket yöntemiyle çalışılmıştır. Ankete katılan ebeveynlerin %99'unun bir bilgisayarı, tablet veya telefonu bulunmaktadır. Ebeveynler bu dijital teknoloji donamına sahip olmalarına rağmen endişeli oldukları için çocuklarının kullanımına izin vermedikleri görülmüştür.

Turel, Brever ve Bechara (2018) tarafından yapılan bir çalışmada amaç, sosyal medya bağımlılığı düzeyi ile sosyal medya ile ilgili olmayan görevler sırasında zaman kesintisi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Amerika Birleşik Devletleri'nde Facebook kullanan toplam 274 üniversite öğrencisine anket yöntemi kullanılarak anket yapılmıştır. Sosyal medya bağımlılığı riski taşıyan grup, yukarı doğru zaman tahmini yanlılığı gösterirken, düşük riskli grup, aşağı doğru önemli bir zaman tahmini yanlılığı göstermiştir.

Longstreet ve Brooks (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı, bireylerin yaşadıkları duygusal durumların sosyal medya ve internet bağımlılıklarına etkisi incelenmek istenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen çalışmaya 18-44 yaş arasında olan 251 birey çevrim içi anketler kullanılarak katılım sağlamıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre artan mutluluk seviyesi ve düşük seviyelerde stres sosyal medya bağımlılığını azalttığını desteklemektedir.

Özsoy ve Atılgan (2018) yapılan çalışmada ebeveynlerin ve çocukların internet riskleri/ fırsatları ile ilgili bilgi ve tutumlarının belirlenmesi istenmiştir. Erzurum Erzincan ve Bayburt illerinde yaşayan 0-8 yaş aralığındaki 20 çocuk ve 20 ebeveynle yüz yüz görüşme tekniği ile derinlemesine mülakat yapılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmada ebeveynlerin ve çocukların internetin risklerine odaklandıkları, fırsat ve riskleri hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Huang, Li, Chen ve Straubhaar (2018) tarafından yapılan çalışmada ebeveynlerin, dijital ebeveynlik öz-yeterliklerini, kentsel topluluklarda çocuklarının internet etkinliklerini

izleme, yönlendirme ve düzenleme konusundaki algılanan güvenlerini ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırma Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan toplam 402 hanede yaşayan bireylerle soru- cevap şeklinde görüşmeyle gerçekleşmiştir. Araştırmaya göre demografik açıdan bakıldığında bekâr annelerin dijital ebeveynlikte kendi kendileri yeterli gördüklerinin sonucuna ulaşılmıştır.

Ünlü (2018) tarafından yapılan araştırmanın amacı orta yaş üstü bireylerin sosyal medya bağımlılıklarının sanal etnografı ile iletişim bilimleri açısından değerlendirmek istemiştir. Yöntem olarak odak grup ve görüşme tercih edilmiştir. Araştırmaya 8 erkek 8 kadın olmak üzere toplam 16 kişi katılmıştır. Araştırma sonucuna göre özellikle orta yaş üstü yalnız bireylerin sosyal medya bağımlılığına yatkın olduğu görülmektedir.

Yaman (2018) çalışmasında, Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlilik algılarıyla ilgili göstergeler belirlenerek ebeveynlik rolüne, eğitim düzeyine, yaşına, ailedeki çocuk sayısına, ailenin gelir düzeyine ve internet kullanımı gibi çeşitli değişkenler açısından incelenmek istemiştir. Araştırma tekil tarama modeliyle Türkiye'de 26 ilden farklı katılımcı grupları ile çalışılmıştır. Bulgularda ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlilik algı düzeyleri, yaş ve çocuk sayısıyla ilişkisine bakıldığında küçük ve negatif yönlü olduğu görülmüştür.

İnan Kaya, Mutlu Bayraktar ve Yılmaz (2018) çalışmasında ebeveynlerin dijital risklere yönelik yeterlilik algıları ve çocuklarıyla dijital medya arabuluculuğuna dair bilgilerini incelemişledir. 10-18 yaş arası çocuğa sahip olan 79 ebeveyne kapalı uçlu sorular sorarak anket çalışması yapılmıştır. Ebeveynlerin dijital riskler ve önlemler hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Zivnuska, Carlson, Carlson, Harris ve Harris (2019) tarafından yapılan çalışmada sosyal medya bağımlılığının ve reaksiyonlarının iş ve aile yaşamı arasındaki ilişkisini incelemek istemiştir. Tam zamanlı çalışan 326 bireylerle birlikte anket çalışması yapılmıştır. Bulgulara göre sosyal medya tepkileri ve iş arasında denge ve pozitif ilişki, sosyal medya bağımlılığıyla iş ve aile arasında negatif yönlü bir ilişkinin varlığı ortaya çıkarılmıştır.

Duman (2019) tarafından yapılan araştırmada Erzurum ilinde yaşayan bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeyinin çeşitli değişkenlerle ilişkisini incelemek istemiştir. Genel tarama modeliyle yapılan araştırma 701 kişinin katılımı ile gerçekleşmiştir. Araştırmada,

ilkokul ve ortaokul mezunlarının ve medeni durumu bekar olan bireylerin sosyal medya bağımlılıklarının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Balcı, Bekiroğlu ve Yeles Karaman (2019) çalışmalarında yetişkin bireylerin sosyal medya bağımlılığı ile öz saygıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Konya ilinin üç merkez ilçesi olan Selçuklu, Meram ve Karatay'da yaşayan 18-60 yaş arası yetişkinleri baz alarak betimsel tarama modeliyle çalışma ortaya koymuşlardır. 400 kişi anket çalışmasına katılmıştır. Araştırmanın en önemli bulgusu özsaygı artıkça sosyal medya bağımlılığı negatif yöne doğru ilerlemektedir. Bireylerin olumlu tutuma sahip olması, kendinden memnun olması, iyi niteliğe sahip olduğunu düşünmesi sosyal medya bağımlılık düzeyini azaltmakta olduğu görülmektedir.

Ümmet, Batal, Kaya ve Alkan (2019) tarafından yapılan bu çalışma, farklı yaş gruplarındaki kişilerde sosyal medya bağımlılığının benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve medeni duruma göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Farklı yaş grubu ve meslek sahibi olan 110 kadın ve 194 erkek olmak üzere toplam 304 kişi ile çalışılmıştır. Bulgulara göre araştırmaya katılan bireylerin sosyal medya bağımlılığı toplam özgüven düzeylerine göre anlamlı düzeyde değiştiği görülmüştür.

Sağar (2019) tarafından yapılan çalışmada 30-70 yaş aralığındaki yetişkinlerin kullanımında olan sosyal medya araçları, sosyal medyayı kullanım sebepleri ve günlük sosyal medya kullanım sürelerine, cinsiyet, yaş, medeni durum, aylık gelire göre ilişkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın grubu Afyon İli Çay İlçesi'nden 200 yetişkinden oluşmaktadır. Bu araştırma, nicel araştırma yönteminde ve betimsel tarama modeli ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda yetişkin bireylerin sosyal medyayı daha az tercih ettikleri ve daha az zaman geçirdikleri ve boşanmış bireylerin, evli bireylerden daha fazla sosyal medyada bağımlısı olduğu görülmektedir.

Yaman vd. (2019) tarafından yapılan çalışmanın amacı ebeveynlerin dijital yeterlik alanlarını ve göstergelerini belirleyerek bir ölçek geliştirip, bu ölçek ebeveynlerin öz yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmektedir. İki aşamadan oluşan tarama modeli ile çalışılmıştır. Birinci aşamada alan yazını taranarak dijital ebeveynlik yeterlik alanları ve göstergeleri belirlenerek dijital ebeveynlik ölçeği geliştirilmiştir. İkinci aşamada bu ölçekle Eskişehir'de yaşayan 576 ebeveyninin internet

kullanım deneyimi, gelir durumu, meslek ve eğitim durumu gibi değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda ebeveynlerin meslekleri ve eğitim durumları dijital ebeveynlik durumlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Aksoy (2020) tarafından yapılan çalışmanın evren olarak belirlenen Balıkesir ilinde yaşayan insanların sosyal medya bağımlılıklarının çeşitli değişkenlerle ilişkisi incelenmek istenmiştir. Betimsel araştırma modeli tasarlanarak 232 kişi ile çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre sanal iletişimde, bekârlar ve boşanmışların sosyal medya bağımlılığının fazla olduğu görülmüştür.

Manap (2020) tarafından yapılan çalışmada dijital ebeveynlik farkındalık boyutunu ve düzeyini belirlemeyip ölçek geliştirmek istemiştir. Geliştirilen ölçekle ebeveynlerin cinsiyetine eğitim düzeyine ve aile içi rollerine göre farklılık gösterip göstermediği yaş ve akıllı telefon kullanım süresiyle ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma karma yöntemle hem nitel hem de nicel bulgularla değerlendirilmiştir. Nitel araştırma olan çalışmaya 12 ebeveyn, nicel araştırma grubuna toplamda 1174 ebeveyn katılmıştır. Araştırma sonucuna göre dijital ebeveynlik farkındalık düzeyi kadınlarda olumsuz model olma durumu ile dijital ihmal seviyesinin düşük, verimli kullanım ve risklerden koruma seviyesininse yüksek olduğu görülmüştür.

Kıran, Küçükbostancı ve Emre (2020) tarafından yapılan araştırmada farklı yaş gruplarından ve mesleklerinden oluşan bireylerin sosyal medya kullanımlarının, bireyler üzerindeki etkisi incelenmek istenmiştir. Çalışmada 758 katılıcının yer aldığı bilinmekle beraber 395 ‘inin kadın 363’ünün erkek olduğu görülmüştür. Anket yoluyla elde edilen bu çalışmada veriler, t-testi ve ki-kare testi gibi istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları bireylerin sosyal medya bağımlılığının cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Kadınların erkeklerden daha fazla sosyal medya bağımlısı olduğu kanıtlanmıştır.

Daşlı ve Baloğlu (2020) tarafından yapılan araştırmada üniversite eğitimini sürdüren öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve bağımlılık dereceleri çeşitli değişkenlerle ilişkisi incelenmek istenmiştir. Araştırma evreni olarak Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde eğitimlerini sürdüren 1100 öğrenci belirlenmiştir. Çalışmada örnekleme yöntemi olarak Basit tesadüfi örnekleme tercih edilmiş ve buna göre en az 285 kişiye ulaşılması gerekirken 350 öğrenciden anket elde edilmiştir.

Araştırmada 25 yaş ve üzeri bireylerde sosyal medya bağımlılığının azaldığı görülmüştür. Cinsiyete göre kadınların erkeklerden daha fazla sosyal medyada vakit geçirdiği tespit edilmiştir.

Gjelaj, Buza, Shatri ve Zabeli (2020) tarafından yapılan çalışmanın amacı, çocukların okulöncesi dönemde kullanılan dijital teknolojilerinin, öğretmen ve ebeveynlerinin rolüne ilişkin tutumlarını incelemektir. Çalışmada görüşme ve anket olmak üzere karma yöntem kullanılmıştır. Çalışmaya Kosova'da yaşayan 100 ebeveyn ve 8 okul öncesi öğretmeni dâhil olmuştur. Bulgulara göre okul öncesi öğretmenleriyle yapılan araştırmada yalnızca bir öğretmen dijital teknolojinin çocuğun gelişimine etkisiyle ilgili olumlu tutum bildirmiştir. Ebeveynler ile öğretmenlerin dijital teknoloji tutumları arasında farklılıklar olduğunu görülmüştür.

Konok, Bunford ve Miklorsi (2020) tarafından yapılan araştırmada Macar ailelerin çocuklarının mobil kullanımı ve dijital arasındaki ilişkilerini ebeveynlik tarzına göre incelemek istemiştir. Çalışma anket yöntemiyle ve 1270 ebeveynin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bulgularda çocuklarının mobil kullanımın, hoşgörülü ebeveynlerin, otoriter ebeveynlere göre daha az otoriter olduğunu ve düşük eğitim seviyesine sahip olan ebeveynlerin çocuklarının cep telefonlarına bağlanmalarıyla ilgili olumlu tutum sergilediği görülmektedir.

2.1. Dijital Çağ ve Dijital Ebeveyn Yeterliliği

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlilikleri kazanmaları için belli temel konular hakkında bilgiler edinmeleri gerekmektedir. Bu temel konu ve bilgilerin belirlenmesi için yapılan çalışmalar sonucunda dijital vatandaşlık boyutlarının baz alındığı görülmektedir ve yine bu çalışmalar sonucunda dijital ebeveynlik yeterliliklerinin kazandırılmasında temel konu başlıkları; dijital ebeveynliğin tanımlanması, dijital etik, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital ticaret, dijital güvenlik, dijital hukuk ve dijital sağlık olarak görülmektedir (Yaman vd., 2019). Bu bölümde dijital ebeveynlik yeterlilikleri kazanmak için belirlenen temel konulara değinilmektedir.

2.1.1. Dijital Kavramı

İnsanların ihtiyaçları doğrultusunda teknolojik ilerlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu teknolojik ilerlemelerden biri olan bilgisayarda günlük yaşamımızda yerini alarak internetle daha işlevsel hale gelmiştir. İnternet iletişim araçlarının tek bir ortamda toplanmasını sağlayan elektronik iletişim ağı olmuştur. Bununla birlikte elektronik teknolojilerinin alt yapısındaki sayısal karşılığı olan dijital kavramı yaygınlaşmaya başlamıştır (Yeşilorman ve Koç, 2014). Dijital, işlenecek verileri belli teknikler kullanarak, elektronik ortamda tasarlama ve gösterilme işlemine denilmektedir. Dijitalleşme sayesinde birçok iletişim aracı kullanılmakta ve internetle yaygınlaşarak daha fazla insana ulaşmaktadır. Dijitalleşme ile birlikte bu çağın getirdiği yenilikler ve teknolojinin günlük hayattaki yeriyle oluşturulan yaşam tarzı toplumda dijital kültürü oluşturmaktadır (Özgiden, 2013).

2.1.2. Dijital Çağ

Dijitalleşme 60'lı yıllardan itibaren artmaya başlayıp 80'li yıllarda yoğunlaşıp yaşam kalitesini artırma, üretimde yüksek verimlilik sağlamak için bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojilerindeki gelişmeler hızlandırılmış ve bireysel kullanımlar yaygın hale gelmeye başlamıştır. 90'lı yıllardan sonra yaygınlaşmaya başlayan dijital dönüşümler bireysel bilgisayar, akıllı araçların artması, artan veri işleme depolama ve analiz hızı 4. Sanayi Devrimi (Endüstri 4.0)'ini beraberinde getirmiştir. Endüstri 4.0 ile birlikte bilgisayar, telekomünikasyon teknolojileri ve internet hayatımıza girmiştir. İnternetle birlikte akıllı araçlar, arama motorları, sosyal medya platformları hızlı bir şekilde yaygınlaşmaya başlamıştır. Dijital çağın en temel özelliği kullanılan her şeyin internetle yapılmasıdır (Akman, Negis, Akman ve Kiriş, 2018).

2.1.3. Dijital Medya

Medya, insanları bilgilendirme, eğlendirme gibi görevleri bulunan kitle iletişim araçlarıdır. Günümüzde medya; dijital medya ve klasik medya olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Klasik medya; dergi, radyo, gazete ve televizyon gibi araçlardır (Karaboğa, 2019). Dijital medya, bilgisayar ortamında bulunan fotoğraf, ses, video gibi materyalleri ve elektronik ortamda kullanılan bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi kitle iletişim araçlarını da kapsamaktadır (Kanat, 2016).

2.1.4. Dijital Ebeveyn Tanımı

Aile kavramı olarak da bilinen ebeveyn, evli, hiç evlenmemiş veya boşanmış, biyolojik ya da evlat edinerek sahip olunan çocuklara temel bakım veren anneler ve babalara söylenmektedir (Luster & Okagaki, 2006). Ebeveynler, çocuklarını dış dünyaya hazırlamaya, temel kabiliyetlerini kazandırmaya, çocuklarının psikolojik ve sosyal yönlerinin gelişimini desteklemeye ve çocuğun kendini tehlikelere karşı koruma becerilerini kazandırmaya yönelik birçok rol üstlenmektedir (Manap, 2020). Anne ve babaların en önemli toplumsal olgularından biride dijital medya hakkında bilgi sahibi olmasıdır (Karaboğa, 2019). Günümüzde çocuklar dijital cihazlarla dolu çevrede büyüyerek teknoloji hakkında ebeveynlerinden daha fazla bilgi sahibi olmaktadır. Bu durumda teknolojinin faydalarından yaralanabiliyorken, yaşlarından dolayı ciddi risklerle karşılaşmaktadırlar (Yay, 2017).

Rode (2009) dijital ebeveynlik kavramını ebeveyn arabuluculuğu olarak belirtmiştir. Ebeveyn arabuluculuğu, ebeveynlerin çocuklarının medyayla ilişkisini yönetmesi ve düzenlemesi anlamına gelmektedir. (Mascheroni, Ponte, & Jorge, 2018). Dijital ebeveyn; dijital çağın ihtiyaçları bakımından hareketlerini düzenleyen, temel düzeyde dijital araçlar hususunda yeterli derecede bilgi sahibi olan, dijital mecraların faydalarının ve risklerinin farkında olarak, çocuğunu bu risklere karşın koruyabilen, çocuğuna bireysel haklara sanal ortamda da saygı duyulması gerekliliğini öğreten ve bununla beraber teknolojik yeniliklere kendini kapatmayan bireylerdir (Kabakçı Yurdakul vd., 2013).

Manap ve Durmuş (2020) dijital ebeveynliği, dijital teknolojileri çocukların sorunlu kullanımını bilen, çocuklarının dijital ortamlarını kontrol etme yeteneğine sahip ve olumlu rol model olabilen ebeveynlik rolü olarak kavramsallaştırmıştır. 2007'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO), ergenliği olumlu etkileyen bağlantı, davranış kontrolü, bireyselliğe saygı, uygun davranışı modelleme, tedarik ve koruma gibi ebeveynlik rollerinin araştırılmasında dijital ortamlarda uygulanabilirliğini söylemiştir. Bu bağlamda kavramlar şu şekilde ele alınmıştır (Livingstone & Byrne, 2018):

- ✓ *Bağlantı*: Ebeveynler ile ergenler arasında istikrarlı, pozitif, duygusal bir bağ vardır. Bağlantı çocukla ergen sağlığı gelişimine katkı sağlayan önemli faktörlerdendir. Dijital dünyada bu, bağı hisseden çocuk veya ergen

ebeveynleriyle çevrimdışı ve çevrimiçi tecrübelerini paylaşma olasılığı daha da fazladır.

- ✓ *Davranış Kontrolü*: Ergenlerin faaliyetlerini denetlemek, izlemek davranış kuralları oluşturmak, yanlış davranışlar için sonuçlar oluşturmak ve davranış için net beklentiler iletmektir. Ebeveynlerin çocuklarına dijital teknoloji kullanımında internette harcadıkları zamanı, internette neler yaptıklarını, nasıl yaptıklarını, kişisel bilgi paylaşımı gibi gizlilik kontrolleri içermektedir.
- ✓ *Bireyselliğe Saygı*: Ergenlerin ve çocukların ebeveynlerden bağımsız olarak sağlıklı benlik duygusunun gelişmesidir. Dijital alanlarda da çocukların yaşlarına göre ebeveynler rehberlik etmekle beraber bağımsız olarak keşfetme imkânı sağlamaktadır.
- ✓ *Uygun Davranışı Modellemek*: Çocuklar ve ergenler ebeveynlerini kendileriyle özdeşleştirirler. Çocuklar ebeveyn davranışlarını, evde oluşturulan değerleri ve normları özümser ve taklit etmeye çalışmaktadır. Ebeveynlerin boş zamanlarını genellikle çevrimiçi olarak geçiriyorlarsa ve gördükleri içerik/resimleri paylaşıyorlarsa, çocukların da bunu yapma olasılığını yükseltir.
- ✓ *Tedarik ve koruma*: Ebeveynlerin rolleri çocuklarına gelişen toplumun tüm ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli kaynakları aramaktır. Çocukların çevrim içi korunması için ebeveynlerin rolü önemlidir.

Dijital ebeveynlik kavramı, dijital ortamdaki gelişmeleri takip edebilen, dijital ortamdaki risklere ve avantajlara hâkim ve bunlara karşı çocuklarına rehberlik edebilen bireyleri tanımlanmaktadır (Kabakçı Yurdakul vd., 2013). Dijital ebeveynlerin, sürekli gelişmekte olan dijital teknolojilere karşı öğrenmeye istekli ve araştırmacı olması gerekmektedir. Dijital ebeveynlerin, sadece bilgisayar ve internet kullanabilen bireyler olarak düşünülmesi doğru bir yaklaşım olarak görülmemektedir (Canbek ve Sağıroğlu, 2007). Çünkü bilgisayar ve internet kullanırken dijital ebeveynlerin, bu ortamlardaki fırsatların ve tehditlerin farkında olarak çocuklarına rol model olması gerekmektedir. Dijital ortamların bireylere sunduğu fırsatlar, şu şekilde belirtilmektedir (Hasebrink, Livingstone, Haddon, & Olafsson, 2009):

- ✓ Bilgi erişiminin evrensel olması,
- ✓ Eğitsel kaynak kullanımında çeşitlilik sağlaması,

- ✓ Sosyal ağlar aracılığıyla eski ve yeni arkadaşlarla bağlantılar kurabilmesi,
- ✓ Oyun ve eğlence içeriklerine erişilebilmesi,
- ✓ Kullanıcılar tarafından içerikler üretilebilmesi,
- ✓ Yurttaşlık ve politik meselelerde topluma katılabilmesi,
- ✓ Kimliğini açıklamak zorunda olmaması,
- ✓ İlgilenilen konularda topluluklara katılım gösterebilmesi,
- ✓ Teknolojik konularda kendini geliştirebilmesi,
- ✓ İş bulmada ve mesleki kariyer ilerlemesinde yardımcı olması,
- ✓ Kişisel, sağlık vb. ile ilgili konularda tavsiyelere ulaşılabilmesi,
- ✓ Hayran grupları ve özel gruplar ile ilgili forumlara katılabilmesi,
- ✓ Deneyimlerini geniş kitlelerle yer sınırı olmadan paylaşabilmesidir.

Dijital ortamlar, sundukları fırsatların yanında riskler de barındırmaktadır. Dijital ortamdaki riskler, "içerik riskleri, bağlantılı kişi riskleri, ticari riskler ve gizlilik riskleri" olmak üzere 4 temel başlık altında incelenmektedir (Livingstone & Haddon, 2008). İçerik riskleri; müstehcenlik, şiddet, nefret ve ırkçı söylemler ile ilgili materyalleri, yanlış bilgileri, intihar etme ve uyuşturucu kullanmaya yönelten zorlayıcı içerikleri kapsamaktadır. Bağlantılı kişi riskleri; yabancılarla iletişim kurma ve siber zorbalığa maruz kalma ile ilgili içerikleri barındırmaktadır. Ticari riskler; yasadışı kumar faaliyetlerine katılma, istenmeyen reklamlara maruz kalma ve korsan yazılım kullanımı ile ilgili içeriklerden oluşmaktadır. Gizlilik riskleri ise; özel bilgilerin paylaşılması ve gizli bilgilerin başkaları tarafından ele geçirilmesi durumlarını kapsamaktadır.

2.1.5. Dijital İletişim

Dijital iletişim, dijital ortamda kullanılabilecek iletişim araçlarını ve bu araçları kullanırken uyulması ve dikkat edilmesi gereken durumları kapsamaktadır ve bireylerin,

dijital dünyada iletişim kurarken şu şekilde davranması beklenmektedir (Karaduman, 2011):

- ✓ İletişim süresince başkalarına saygılı bir şekilde davranılmalıdır.
- ✓ İletişim sırasında hakaret, kötü söz, yalan ve iftira içeren ifadelerden kaçınılmalıdır.
- ✓ Din, dil, ırk, siyaset gibi konularda başkalarını incitecek, küçük duruma düşürecek açıklamalardan kaçınılmalıdır.
- ✓ Eğer bir konu yanlış anlaşılmaya müsait ise böyle tartışmalı konularda dijital iletişim yerine yüz yüze iletişim tercih edilmelidir.
- ✓ Bir kişiye veya kuruma ait bilgiler izin alınmadan kullanılmamalı ve yayınlanmamalıdır.
- ✓ Siber zorbalığa maruz kalınması durumunda dijital iletişim aracına gelen mesaj, görsel, ses kaydı gibi kanıtlar silinmemeli ve ilgili mercilerle paylaşılmalıdır.

Dijital iletişim kurarken; e-posta, anlık mesajlaşma, kısa mesaj, sohbet odası, bloglar, sosyal paylaşım siteleri ve çok kullanıcılı çevrimiçi bilgisayar oyunları kullanılmaktadır (Subrahmanyam & Greenfield, 2008).

2.1.6. Dijital Okuryazarlık

Dijital okuryazarlık, yaşam boyunca dijital araçlara erişimi ve bu araçları doğru şekilde kullanabilme becerisini ifade etmektedir (Karabacak ve Sezgin, 2019). Dijital okuryazar olan bireylerden, şu becerilere sahip olmaları beklenmektedir (Hamutoğlu, Güngören, Uyanık ve Erdoğan, 2017):

- ✓ Akıllı telefon, tablet ve bilgisayarda günlük işlerini gerçekleştirebilmelidir.
- ✓ Dijital ortamlardan bilgi edinebilmelidir.
- ✓ Sosyal ağların güvenlik ve gizlilik ayarlarına girerek profilindeki bilgilerinin ve yaptığı paylaşımların kimler tarafından görülebileceğini düzenleyerek bilgi güvenliğini sağlayabilmelidir.

- ✓ Akıllı telefon, tablet ve bilgisayar kullanarak dijital içerikler oluşturabilmelidir.
- ✓ Ürettiği dijital içerikleri istenilen formatlara dönüştürebilmelidir.
- ✓ Karşılaştığı dijital ortam sorunlarına çözümler üretebilmelidir.

2.1.7. Dijital Etik

Dijital etik, bilişim teknolojilerini kullanırken uyulması gereken, doğru ve yanlış davranışların tanımlandığı kurallar bütünü olup fikri mülkiyet, erişim, gizlilik ve doğruluk olmak üzere dört temel boyuttan oluşmaktadır (Paksoy, 2015). Fikri mülkiyet; resim, video, kitap, dergi, makale ve yazılım gibi fikri ürünleri kullanırken uyulması gereken doğru davranışları içermektedir. Erişim boyutu; dijital ortamda istenilen bilgiye ulaşma yollarını açıklamaktadır. Gizlilik boyutu; dijital ortamda bireylerin sakladıkları bilgilerinin güvenliğini sağlama yöntemlerini ve ne tür bilgileri paylaşmamaları gerektiği ile ilgili davranışları açıklamaktadır. Doğruluk boyutu ise; bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları bilgilerin doğruluğunu ne şekilde araştırmaları gerektiğini açıklayan bilgilerden meydana gelmektedir.

2.1.8. Dijital Fırsatlar ve Riskler

Teknolojik gelişmeler sayesinde insanların birbirlerine ulaşılabilirlikleri artmıştır. İnternet ve dijital medyayla bu ulaşılabilirlik daha da hızlanmıştır. Dijital medya insanların bilgiye, kaynaklara, diğer insanları ihtiyaç duyduklarında sürekli ulaşılabilir kılmıştır. İnsanlar artık günlük aktivite koordinasyonunda özellikle cep telefonlarıyla daha kolay, hızlı ve sık iletişim kurabilmekte ve dijital alanlara eğlenmek, oyun oynamak içinde yönelmektedirler (Chayko, 2018).

Dijital medya ortamında sanal kütüphaneleri ve web siteleri kullanarak evrensel bilgiye erişim kolaylaşmıştır. Bilgiye ulaşmak için kaynak arayışında sadece basılı yayınlara erişim sağlanırken günümüzde dijital araçlar sayesinde sesli, sessiz görseller, video ve animasyonlara erişerek kaynak çeşitliliği sağlanabilmektedir. Bunun yanı sıra dijital ortamlarda sosyal ağlar yoluyla bireyler eski arkadaşlarını bulabilmekte, yeni arkadaşlar edinerek sosyalleşerek, oyun oynamak, müzik dinlemek, film seyretmek gibi hazır

içeriklerle eğlenmektedir. Bireyler Web 2.0 teknolojisini kullanarak içerik üretebilmekte ve paylaşabilmektedirler.

Dijital ortamların yararlarından diğeri ise bireylere iş fırsatları doğarak kariyerine katkı sağlaması, kişisel gelişimle ve sağlıkla ilgili bilgilere kolaylıkla ulaşabilmesidir (Yaman, 2018). Dijital medya, eğitim, siyaset, ticaret ve sanat alanlarında bilimsel ve profesyonel gelişimin kaynağıdır. Bu alanlardaki geleneksel üretim ya da genişleme faaliyetleri artık yeterli gelmemektedir. "Dijital medya, gerçek hayatın bir uzantısı, insan ilişkilerinin yeniden üretildiği bir alan olabileceği gibi, insanların gerçek hayatlarından tamamen bağımsız bir faaliyet alanı da olabilir." (Özkan ve Hira, 2017).

Dijital medyanın olanaklarını kullanırken siber zorbalık, yanlış/zararlı bilgiye erişim, taciz, zamanı etkin kullanamama, sanal dolandırıcılık, ticari istismar gibi riskleriyle karşı karşıya kalınabilmektedir (Yaman, 2018). Avrupa birliğinin kapsamlı 28 araştırması dijital medya risklerini tanımlarken üç başlık altında toplamıştır (Hobbs, 2010).

- ✓ İçerik riskleri: Şiddet, cinsellik, ırkçı, nefret içeren zararlı içeriklere maruz kalmaktır.
- ✓ Temas riskleri: Siber zorbalık ve siber tacize uğramak, gizliliğin ihlal edilmesidir.
- ✓ Davranış riskleri: Kasıtlı olarak insanları yanlış bilgilendirme, yasa dışı indirme, kişisel bilgilerin verilmesi, kumar, bilgisayar korsanlarının bilgileri ele geçirmesi gibi riskler içermesidir.

Bu risklerden biri olan bilgisayar korsanlığı, bireylerin dijital ve sanal ortamları başkaları tarafından kontrol edilme eylemidir. Dijital ve sanal ortamlar hacklenince güvenlik zafiyetleri yaşanmaktadır. Yasal ve meşru kurum ve kuruluşları taklit eden hırsızlar kullanıcıları ikna ederek ad ve şifre bilgilerini verdirmektedir. Bu bilgileri kullanarak birikim ve kimlik hırsızlığı gibi zararlı amaçlar için kullanılabilen siber saldırılara maruz kalınabilmektedir (Chayko, 2018).

2.1.9. Dijital Güvenlik ve Hukuk

Dijital güvenlik, kullanıcıların kişisel güvenliklerini ve ağ güvenliklerini korumak için almaları gereken önlemleri ifade etmektedir (Ribble & Bailey, 2007). İnsanların dijital

dünyada güvenliklerini sağlayabilmeleri için öncelikle dijital ortamı kullanırken hak ve yükümlülüklerinin farkında olmaları gerekmektedir. Dijital ortamda insanlara sunulan özgürlükleri ve kısıtlamaları belirleyen hak ve yükümlülükler aşağıda açıklanmıştır (Keser, Semerci ve Çetinkaya, 2018).

Bireylerin dijital ortamlarda,

- ✓ Düşüncelerini özgürce ifade etme hakkı,
- ✓ Özel hayatın gizliliği ve verilerini koruma hakkı,
- ✓ Şikâyet etme hakkı,
- ✓ Lekelenmeme hakkı bulunmaktadır.

Bireylerin dijital ortamlardaki sorumlulukları;

- ✓ Yaptığı paylaşımları sahte profillerle gerçekleştirmemesi,
- ✓ Kendi eylemlerinden sorumlu olduğunu bilerek başkalarının haklarını da gözetmesi,
- ✓ Siber güvenlik risklerini bilerek bunlara karşı uygun davranışı sergilemesi,
- ✓ Bir eylemi gerçekleştirmeden önce ve sonra karşıdaki kişi ya da kişilerin yerine kendini koyabilmesi ve duygu düşüncelerini anlayabilmesidir.

Dijital Hukuk; bireylerin bilgiye erişirken veya bilgiyi paylaşırken ve dijital ortamda interneti kullanırken yaptıkları eylemlerin sonuçlarını ele almaktadır (Ayaz, 2020). İnternet ve bilgisayar hukukunda suç teşkil eden fiil aşağıda açıklanmıştır (BTK, 2021):

- ✓ İnternette intihara yol açan, çocukların cinsel istismarına neden olan, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştıran, sağlığa zararlı maddeler sunan, küfür içeren, fuhuşa teşvik eden ve kumar oynamaya izin veren materyal yayınlamak suçtur.

- ✓ Bilişim sistemlerindeki verileri önlemek veya bozmak, yok etmek veya değiştirmek, ayrıca bilişim sistemlerinde kayıtlı kişilerin kredi kartı ve banka hesap bilgilerinin çalınması suçtur.

2.1.10. Dijital Sağlık

Dijital Sağlık; Dijital teknoloji kullanımının bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerindeki etkisini kapsamaktadır (Ribble & Bailey, 2007). Dijital ebeveynlerin, dijital teknolojinin sağlıkları üzerindeki etkisinin farkında olmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Dijital teknolojinin kullanımı göz bozukluklarına, radyasyona maruz kalmaya, duruş ve iskelet bozukluklarına ve kas bozukluklarına neden olarak insanların fiziksel sağlığını etkilemektedir (Shields & Behrman, 2000). Dijital teknolojinin kullanımı fiziksel sağlığa zarar verebilmekte ve bazı zihinsel sağlık sorunlarına neden olmaktadır; fotoğraf çekme, internette başkalarının fotoğraflarına bakarak saatler geçirme; nomophobia, akıllı telefonunuzdan uzaktayken telefonu duyamama korkusu; fomo, sosyal medyadaki gelişmeleri takip etmiyorken endişelenmek olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Dijital Ebeveynliğin Kavramsallaştırılması

2.2.1. Dijital Çağda Ebeveynlik

Ebeveynler, çocuklarının fiziksel ve zihinsel gelişiminden birinci derecede sorumlu olan kişilerdir. Dijital teknolojinin gelişimi toplumda değişiklikler getirmekte ve bu da ebeveynlerin rolünü değiştirmektedir. Teknolojinin gelişimine paralel olarak çocukların giderek artan bir şekilde dijital medyayı kullandığı bilinmektedir (Livingstone, Haddon, Görzig, & Olafsson, 2011).

Ebeveynler, evlatlarının internet bağımlılığından, sosyal medya sitelerinde tehditlere ve zorbalığa maruz kalmalarından endişe duyar hale gelmektedir (Liu vd., 2012). Bu nedenle çocukların dijital ortamda iyi olmalarını sağlamak, dijital ortamın sunduğu imkânlardan faydalanırken karşılaşacakları tehlikelerden korumak ebeveynlerin görev tanımlarında yer almaktadır (Clark, 2011). Bu bağlamda, ebeveynlerin interneti kullanarak olumlu deneyimleri paylaşarak çocuklarının internet güvenliğine katkıda bulunmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır (Palfrey & Gasser, 2013). Dijital çağda, çocuklarının gelişiminden

birinci derecede sorumlu olan ebeveynlerin işi, onları bilgisayar ve internet gibi ortamlarla tanıştırmakla sınırlı değildir (Canbek ve Sağıroğlu, 2007). Çocuklara sağlanan bu ve benzeri araç ve ortamlar, çocuk gözetimi olmadan kullanıldığında risk oluşturmaktadır (Erdur Baker ve Kavşut, 2007).

Dijital dünyanın gelişimi sadece aileyi değil, hayatın her alanını etkilemektedir. Özellikle dijital dünyanın riskleri çocukları da etkilemektedir. Çocukların internet teknolojisine kolaylıkla adapte olabilmeleri ve aktif olarak kullanabilmeleri bir avantaj olarak görülse de son yıllarda yapılan araştırmalar çocukların internetin sınırlamaları ve risklerine karşı savunmasız bir ortamda oldukları kanaatini oluşturmaktadır. Dijital tecrübeleri mümkün kılan donanım, yazılım ve hizmetler hızla değişmekte ve çeşitlenmektedir.

Bu hızlı değişim, ebeveynliğe yeni bir boyut katmakta ve ebeveynlerin rolünü değiştirmektedir. Dijital ortamdaki gelişmeleri takip etme, interneti kullanma, dijital ortamda çocuklara rol model olma gibi mevcut rollerin yerini alan yeni roller ile ebeveynlerin de çocukların korunması ve bakımında rol ve sorumlulukları artmaktadır (Yaman, Dönmez, Kabakçı Yurdakul ve Odabaşı, 2016). Teknoloji günlük hayatımızın bir parçası haline gelirken, dijital cihazlarla birlikte büyüyen günümüz çocukları, teknoloji konusunda ebeveynlerinden daha bilgili olmaktadır. Bu durum çocuklara teknolojinin faydalarından yararlanma fırsatı sunarken, yaşla ilgili ciddi riskler ve dezavantajlar da oluşturmaktadır. Çocukların sosyal, duygusal, psikolojik, zihinsel ve fiziksel gelişimlerini birçok yönden etkileyebilecek bu konuda, dijital dünyada çocukları iyi yönlendirmek ve onlara teknolojiyi doğru kullanmayı öğretmek için ebeveynlerin sahip olması gereken nitelikler önemlidir. Dijital ebeveynlik kavramının doğuşu; çocukların sosyal, duygusal, psikolojik, zihinsel ve fiziksel gelişimleri için birden fazla anlamı olan dijital dünya, çocukların teknolojiyi doğru kullanabilmeleri için sahip olmaları gereken nitelikleri kapsayan genel bir terimdir. Ebeveynlik temel olarak sevmek, desteklemek, rehberlik etmek, yeniden değerlendirmek, öğretmek ve müzakere etmekle ilgilidir (Kohn, 2018).

En yaygın anlatımıyla dijital ebeveyn; "Dijital çağın ihtiyaçlarına göre hareket eden, dijital araçlar hakkında temel bilgilere sahip olan, sınırsız dijital ortamdaki fırsatların farkında olan ve çocukları bu ortamlardaki risklerden koruyabilen kişilerdir. Çocukların gerçek hayatta kişilik haklarına saygı duyulması, sanal ortamlarda eşit muamele

görmeleri ve teknolojik gelişmelere açık bireyler olması gerekmektedir." (Kabakçı Yurdakul vd., 2013). Bu ifadeden hareketle bir ebeveynin dijital ebeveyn olmak için gerekli çabayı harcarken dijital vatandaşlık boyutunun özelliklerini sergilemesi gerekmektedir. Dijital vatandaşlık; dijital okuryazarlık, dijital etik, dijital haklar ve sorumluluklar, dijital erişim, dijital güvenlik ve mahremiyet konuları ve dijital ebeveynlik gibi kavramların iç içe geçtiğini belirtmektedir. Dijital vatandaşlık boyutu, dijital ebeveynliği tanımlamak için teorik bir temel sağlayabilmektedir (Yaman, Kabakçı Yurdakul ve Dönmez, 2020).

Ebeveynler, çocuklarının internette başarılı olmalarına yardımcı olmada ve onları internetteki risklerden korumada önemli bir rol oynamaktadır. Bu minvalde ebeveynlerin yetki ve görevlerini ele alan "dijital ebeveynlik" kavramının ortaya çıktığı görülmektedir (Sırakaya ve Seferoğlu, 2018). Bilgi teknolojilerinin sürekli gelişmesi ile ortaya çıkmış olan internet, insanlar için vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. İnternet üzerindeki çeşitli sitelere her an erişerek bilgi toplama, iletişim, alışveriş, eğlence gibi çeşitli imkânlardan faydalanılmaktadır. Teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte küçük çocuklar, ev ortamında çeşitli bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımıyla erken yaşlardan itibaren zengin bir dijital deneyime sahip olmaktadırlar. Bu sebepten ötürü ebeveynler, uygun içerikleri seçmede ve çocuklarının dijital etkinliklerini yönlendirmede ve izlemede önemli bir rol oynamaktadır (Altun, 2019).

Dijital eğitimle birlikte ebeveynlerin çalışmaları da dijital çağa göre değişmektedir (Kabakçı Yurdakul vd., 2013). Dijital eğitim, her yaştan çocuğun dijital medyadan yararlanmasını ve dijital medya kullanımıyla ilişkili risklerden ve tehlikelerden korunmasını sağlamak için çok önemlidir. Ancak bu teknolojilere erişim arttıkça ve çocuklar büyüdükçe, ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına ilişkin sorumlulukları karmaşık ve çeşitli hale gelmektedir. Dijital çağda ebeveyn olmak bazı sorumlulukları da ortaya çıkarmaktadır. Çocuklara dijital çağda ihtiyaç duydukları teknolojiyi sağlamak, dijital dünyada iyi olmalarını sağlamak için yeterli değildir. Ebeveynler, çocuklarının dijital teknolojileri kullanmalarını ve bu teknolojileri güvenli, etkili ve bilinçli kullanmalarını sağlamaktan sorumludur. Çocuklarını dijital yaşamları için eğitmesi gereken ebeveynlerin belirli becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda aşağıda yer alan maddeler dijital ebeveynlerin sahip olması gereken yeterlilikleri ve göstergeleri göstermektedir (Yaman vd., 2020):

- ✓ Çocuklara hem dijital ortamlarda hem de gerçek hayatta etik davranış sergilemeleri gerektiği anlatılmalıdır.
- ✓ Dijital ortamda bırakılan ayak izlerinin dijital ayak izleri olduğunun farkında olmamız ve çocukların neler paylaştıklarına dikkat etmemiz gerekmektedir.
- ✓ Çocuklar tarafından kullanılan temel düzeyde dijital araç ve ortamlar kullanılmalı ve tanınmalıdır.
- ✓ Dijital ortamda alışveriş yaparken kişisel verileri korumalı ve dijital bütçe oluşturmalıdır.
- ✓ Dijital ortamdaki hak ve yükümlülüklerinizin bilincinde hareket edebilmeli ve yasal yollardan hak iddia edilebilmelidir.
- ✓ Dijital ortamda gizlilik ve güvenlik sağlanmalıdır.
- ✓ Ebeveynler çocuklarını ve kendilerini dijital ortamın yol açabileceği fiziksel ve zihinsel sağlık sorunlarından korumalıdır.

Ebeveyn öz yeterliliği, ebeveynlerin ebeveyn olarak ne kadar iyi olduklarına dair duyguları, düşünceleri ve inançları olarak tanımlanabilmektedir. Başka bir deyişle, ebeveynlerin ebeveynlik rolünü etkin şekilde yerine getirme beklentileridir. Ebeveyn öz yeterliliğinin çocuğa uyum sağlamada etkili olduğu ve düşük ebeveyn öz yeterliliğinin çocukların davranış sorunları yaşamasına neden olduğu iddia edilmektedir (Songur, 2019).

Ebeveynlik türlerine bakıldığında, teknolojiyi kullanarak çocuklarla nasıl başa çıktıklarına bağlı olarak Valcke ve diğerleri (2011) tarafından otoriter, demokratik, izin verici ve rahat olarak bir sınıflandırma oluşturulmuştur. Otoriter ebeveynler, çocuklarının dijital araçları kullanmamasını tercih eden ebeveynlerdir. Kurallar ebeveynler tarafından belirlenir ve değiştirilemez. Demokratik ebeveynler, dijital araçların kullanımına ilişkin kuralları belirlemek için çocuklarıyla birlikte çalışır ve hem ebeveynler hem de çocuklar kurallara göre oynamaktadır. Hoşgörülü ebeveynler çocukları ile birlikte koydukları kuralları esnetebilirler. İhmalkâr ebeveynler ise buna karşılık çocuklarını dijital ortamlarda bulunmalarına karışmamaktadır (Yaman, Kabakçı Yurdakul ve Dönmez,

2020). Otoriter ebeveynlere göre önemli olan husus, çocuklarının kendi koydukları kurallara uymalarıdır.

Ebeveynler, çevrimiçi risklerin medyada yer alması nedeniyle çocuklarının çevrimiçi yaşamlarından endişe etmektedir. Ancak, bu durum çocukların çevrimiçi ortamda doğru bir şekilde yönlendirilmeleri ve rehberlik almaları gerektiğini de göstermektedir. Bu nedenle, ebeveynler çocuklarına çevrimiçi ortamda geçirdikleri zaman boyunca uygun kurallar koyarak ve sürekli iletişim kurarak onların güvenliklerini sağlamaktadır. Ayrıca, çocukların çevrimiçi ortamda nelere maruz kalabileceklerini anlamalarına yardımcı olmalı ve onların bu ortamda güvende olmaları için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalarına yardımcı olmalıdır. Yine ebeveynler araştırmalarında, dijital ebeveynlerinin sürekli olarak dijital teknolojinin getirdiği riskleri azaltmakla dijital teknolojinin çocuklara sunduğu fırsatlara erişim arasında bir denge kurmaya çalıştıklarını belirtmektedir (Brisson Boivin, 2018).

Psikologlar "Dijital dünyada ebeveynlik nasıl olunur?" sorusunu şu şekilde yanıtlamaktadır:

- ✓ Dijital cihazların doğru kullanımı için ebeveyn modeli olun.
- ✓ Çocuğunuzun yaşına, kişiliğine ve benzersiz koşullarına göre sınırlar belirleyin.
- ✓ Gördüğünüz kötü etkileri ona gösterin.
- ✓ Olumlu davranışların ardından dijital araçları ödül olarak kullanmalarına izin verin.
- ✓ Çocuğunuza kısıtlamanın nedenini söyleyin.
- ✓ Kendisinden beklenen sorumlulukları ve eylemleri netleştirin.
- ✓ Hayatınızı kolaylaştırın.
- ✓ Beklenen davranış ve tutumları değerlendirin ve öz disiplini geliştirmek için sorumluluk verin.
- ✓ Kısıtlarken haftanın ortak bir gününü ve saatini belirtin.

- ✓ Sanatsal ve sportif faaliyetlere dikkat edin.

Teknolojideki sürekli gelişme ve değişikliklerin gelecekte bireylerin ve ailelerin karşı karşıya kalacağı sorunları ve onları etkileyeceği tahmin edilmektedir. Çocukların sosyal medya ve internet kullanımı ile ilgili güvenlik kaygıları, aile etkileşimleri ve iş ile aile hayatındaki aksamalar gibi faktörler, çocuk gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu faktörler, çocuğun bireysel ve aile refahını etkileyebileceği gibi, ebeveynlerde de neyin çocuk gelişimi için uygun olduğuna dair sürekli mücadelelere ve çatışmalara neden olmaktadır. Bu nedenle, ebeveynler çocuklarının internet ve sosyal medya kullanımıyla ilgili güvenlik endişelerini gidermeye çalışmalı ve aile etkileşimlerini ve iş ile aile hayatındaki dengeyi sağlamaya çalışmalıdır. Böylece, çocukların bireysel ve aile refahını koruyabilir ve onların gelişimine uygun bir ortam oluşturmaktadır.

Yeni medya teknolojilerinin varlığından aile içi sosyal etkileşimlerin olumsuz etkilendiği açıktır. Teknolojinin kişisel tüketimi, sosyal izolasyona, aile faaliyetlerinin bireyselleşmesine ve aileler içinde iletişim ve sosyal etkileşimde dramatik bir düşüşe yol açmaktadır. Ailelere, dijital teknoloji "nesillerin bir araya geldiği ve birlikte bir şeyler yaptığı bir alan" olarak kullanıldığında fayda sağlamaktadır (Hazer, 2020).

Sonuç olarak; dijital çağda ebeveynler, çocuklarının bilgisayar ve telefon gibi teknolojilere erişimini sınırlandırmak için birçok yöntem kullanmaktadır. Ancak, bu yöntemlerin etkisi genellikle sınırlıdır ve çocuklarının dijital dünyada tamamen güvende olmalarını sağlamak mümkün olmamaktadır. Bu nedenle, ebeveynlerin dijital dünyayı çocuklarının ne zaman ve nasıl kullandıklarını takip etmeleri ve uygun kurallar belirlemeleri önemlidir. Ayrıca, çocuklarının dijital dünyada nelere maruz kalabilecekleri konusunda bilgilendirilmeleri ve güvende olmaları için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaları için eğitilmeleri de önemlidir.

2.2.2. Dijital Çağda Çocukluk

En yaygın tanım olarak çocuk; psikolojik, fiziksel, maddi veya sosyal yönden başka birisinin koruma ve bakımına muhtaç olan ve bu sebeple birbirine bağımlı olan kişi olarak ifade edilmektedir (Ayan, 2010). Çocuklar her toplumda ve kültürde vardır ancak tarihsel süreç içerisinde çocukluk farklı kültür ve toplumlarda farklı anlamlar taşıyabilmektedir.

Ekonomik ve çevresel koşullar nedeniyle çocukluk anlayışında meydana gelen değişiklikler, çocukların sosyal statüsünü de etkilemektedir.

Çocukluk, biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve tarihsel yönleri olan bir kavramdır. Bu dönem, bir bireyin yaşına göre belirlenen ve fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimine yönelik özel önlemler alınan bir dönemdir. Ancak, çocukluk aynı zamanda bir bireyin toplumdaki yeri ve rolünü de belirler ve bu nedenle sosyal bir kavramdır. Bu faktörlerin bir birleşimi olarak, çocukluk bireylerin toplumdaki yerlerini ve rollerini belirleyen çeşitli etkenlerin bir araya gelmesidir.

Çocukluk, insanların fiziksel olarak olgunlaştığı, bilişsel yeteneklerini geliştirdiği, dünyanın bir laboratuvar olarak algılandığı, öğrenmelerin oyun yolu ile yapıldığı ve dünya bilgisinin zevkle oluşturulduğu bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Küçük çocuklar hayali dünyalarda yaşar, hayali arkadaşlar edinir ve oluşturdukları dünyanın gerçek olduğuna inanırlar. Fantezi dünyasıyla olan bu ilişki meraktan beslenir, çocukluk boyunca devam eder ve bir yaratıcılık kaynağıdır. Çocuklar önce kendilerine en yakın olanlarla güçlü ilişkiler geliştirirler. Bu ilişki ağı büyüdükçe ve geliştikçe diğer aile üyelerine, arkadaşlarına ve içinde yaşadıkları toplumun üyelerine kadar uzanır ve saygının temelini oluşturur (Onur, 2019).

Onur (2019) göre çocukluk saygı anlayışının esas unsurları şu şekildedir:

- ✓ Çocuğunuzla değerli zaman geçirin, özellikle her zaman dilimine değer verin.
- ✓ Çocukluğun sevinçlerini besleyin.
- ✓ Çocuğunuzun başkalarıyla olan ilişkilerine değer verin.
- ✓ Çocuğun aileye ve topluma katkısını değerlendirin.
- ✓ Çocuğunuzun yetenek ve yeteneklerini tanıyın ve bunlara değer verin.

Ambert (1997) göre çocukların ve ergenlerin ebeveynleri ile olan ilişkileri ve bu ilişkilerin aile ve okul bağlamındaki gelişimleri üzerindeki etkisini düşünceye dayalı olarak anlamaya çalışmaktadır. Ambert, ait oldukları sosyo-tarihsel dönem içinde hem çocuk gelişiminin hem de ebeveyn-çocuk ilişkilerinin incelenmenin gerekliliğini

vurgulamaktadır. Her yaşta ve kültürde bireyler sosyal çocuk anlayışını oluşturmakta ve uygun çocuk-ebeveyn ilişkilerini belirleyerek uygulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında teknoloji ve dijitalleşmenin ailelere etkisi değerlendirilirken dijital çağ, dijital ebeveyn ve dijital çocukluk kavramlarının ortaya çıkması beklenen bir durumdur.

Teknoloji, sosyal değişimin ana itici güçlerinden biridir ve teknolojinin ailelerdeki yeri, önemi ve kullanımı her zamankinden çok daha fazladır. Dijitalleşme tüm dünyayı etkilemekte, çocuklar erken yaşlardan itibaren güçlü teknolojilerle karşı karşıya kalarak ve farklı teknolojik araçları kullanarak zengin dijital deneyimler yaşamaktadır. Bu durum çocukluğun kendisini de etkilemekte ve değiştirmektedir. UNICEF (2017), dijital teknolojinin çocuklar üzerindeki etkisini ve onlardan neler beklenebileceğini tartışmaktadır. Gelecekte, 18 yaşın altındaki çocukların ve gençlerin dünyadaki internet kullanıcısının üçte birini oluşturacağı tahmin edilmektedir.

Ayrıca, tüm çocukların dijital dünyanın sunduğu fırsatlardan yararlanabileceği gibi, onları bekleyen çevrimiçi risklerden de korunması gerektiğini belirten raporda, çocukları koruma yükümlülüğü de doğal olarak ebeveynlere düşerek dijital ebeveyn kavramını gündeme getirmektedir. Goodwin (2018), "*Raising Children in the Digital World*" adlı kitabında ebeveynlerle ilgili durumu anlatmaktadır. Çocuklar dijital çağda karşılaştıkları zorlukların çözümünde ebeveynlerinin desteğine ihtiyaç duyacaklardır. Bu nedenle, ebeveynler çocuklarının dijital dünyada nasıl davranmaları gerektiğini öğretmeli ve onların bu ortamda güvende olmaları için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalarına yardımcı olmalıdır.

İnternetin, cep telefonlarının ve Wi-Fi bağlantılı cihazların yaygınlaşması, çocuklara ve gençlere, bağlı oldukları her yerde 7/24 platformlara ve içeriklere erişim sağlamaktadır. Genellikle internet bağlantısı; ödev yapmak, arkadaşlarla sohbet etmek, sosyal ağlarda bulunmak, fotoğraf paylaşmak, video yüklemek, oyun oynamak, sohbet odalarına erişmek için kullanılmaktadır. Çocuklar için olumlu fırsatlar ve faydalar sağlamaktadır. Ancak çocukların da çevrimiçi risklere maruz kaldığı bilinmektedir. Dijital çağda ebeveynler olarak dijital sağlık açısından hem kendimize hem de çocuklarımıza dikkat etmeliyiz (Yaman vd., 2020).

Bir sağlık sorunun olarak ele alınan teknolojik araçların (bilgisayarlar, akıllı telefonlar gibi) aşırı kullanımı, fizyolojik güçlükler (uyku, beslenme, işitme, hijyen sorunları ve

fiziksel ağrı gibi) ve psikolojik güçlükler (dış gerçeklikle bağın zayıflaması ve sosyal işlevselliğin azalması gibi) gibi birçok problemlere neden olabilmektedir. Özellikle psikolojik güçlükler (evdeki sorunlar, işlevsel bozulma gibi), akademik performansın bozulması, duygusal ilişkilerde bozulma, içe kapanma ve kaçınma gibi problemleri de içerebilmektedir. Daha spesifik olarak, internetin ve teknolojik araçların aşırı kullanımı, özellikle genç nesiller arasında sözlü taciz, cinsel taciz ve hakaretlere maruz kalma riskini artırmaktadır (Tanrıkulu, Akbaba Altun, Erdur Baker ve Yerin Güneri, 2015).

Teknolojinin çocuklarda meydana getirdiği olumsuzluklar; bağımlılık, zayıf iletişim becerileri, dikkatsizlik, öğrenme güçlükleri, uyku bozuklukları, görme bozukları, yeme bozuklukları, iskelet sorunları, radyasyona maruz kalma, kaygı, öfke sorunları, artan şiddet eğilimi ve saldırganlık, kötü notlar, aileden bağlarının kopması, sosyal hayatın ve okul ve aile arasındaki mesafenin azalması gibi birçok problemlere neden olabilmektedir. Bu nedenle, teknolojinin çocuklar üzerinde yarattığı olumsuz etkilere karşı dikkatli olunması ve uygun bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Dijital oyunlar ve uygulamalar, çocukların gelişimi için zararlı veya tehlikeli unsurları içerebilmektedir. Ancak, bu unsurların olmadığı oyunlar ve uygulamalar da mevcuttur ve bunlar çocukların eğlenirken öğrenmelerine, yaratıcılıklarını geliştirmelerine ve gelişimlerine yardımcı olmaktadır. Oyunlar, çocukların günlük hayatlarının bir parçasıdır ve bu nedenle onların kazanma ve kaybetme duygularını da yaşamasına yardımcı olmaktadır. Özellikle küçük çocuklar açısından "oyunla öğrenme" fikriyle ebeveynler tarafından kabul gören uygulama ve oyunların sayısında net bir artış mevcuttur. Işıkoğlu Erdoğan (2019) belirttiği gibi, dijital oyunlar tüm dünyada hızla popüler hale gelmekte ve gelecekte daha fazla kullanılması beklenmektedir.

EU Kids Online (2010) projesinin bir parçası olarak, çevrimiçi fırsatlar ve riskler tanımlanmaktadır. Çevrimiçi fırsatlar; Küresel bilgilere erişim, koleksiyon, eski ve yeni arkadaşlarla iletişim için sosyal ağ, eğlence, oyun, kullanıcı tarafından oluşturulan içerik üretimi, sivil katılım/siyasi katılım, kimliğin ifadesinde mahremiyet, topluluk bağları/aktivizm, teknolojik uzmanlık ve okuryazarlık, kariyer gelişimi ya da istihdam, kişisel sağlık danışmanlığı, düşünce kuruluşlarıdır. Çevrimiçi risklerse; yasadışı içerik, sahte arkadaşlar, aşırı veya cinsel şiddet, ırkçı/nefret dolu faaliyetler, diğer zararlı veya saldırgan içerikler, reklam/ticari ikna, önyargılı/yanlış bilgi, kişisel verilerin kötüye kullanımı, internet tacizi, zorbalık, kumar, mali suç, kendine zarar verme (intihar,

anoreksiya, vb.), mahremiyetin ihlali, yasa dışı faaliyet (hackleme, izinsiz dosya yükleme, vb.)'dir. Özellikle çevrimiçi riskler göz önüne alındığında, ebeveynlerin çocuklarının dijital araçları kullanmasına engeller koyması beklenen bir durumdur. Bu minvalde Çetinkaya ve Sütçü (2016) ortaöğretimde öğrenim gören çocuklarda ebeveynlerinin bilişim teknolojileri ve uygulamalarına getirdiği kısıtlamaları ve bu kısıtlamaların nedenlerini belirlemek amacıyla bir çalışma yürütülmektedir. Araştırmanın sonuçları, annelerin çocuklarının önüne daha fazla engel koyduklarını göstermektedir; kısıtlamaların daha çok kız çocukları ve reşit olmayanlar için geçerli olduğunu, engellenen teknolojilerin başında cep telefonlarının geldiğini, kısıtlamaya neden olan uygulamaların başında web tabanlı uygulamaların geldiğini ve özellikle ebeveynlerin sahip olduğu uygulamaların geldiğini göstermektedir. Ayrıca, sosyal ağların kullanımı da engellenmektedir. Bu kısıtlamaların başlıca nedenleri, çocuklarının bilgi teknolojileri ve uygulamalarını kullanarak geçirdikleri zamanın okul ve iş faaliyetlerini, ödevlerini ve aile ilişkilerini, sosyal yaşamlarını olumsuz etkileyeceği endişesi ile ilgilidir. Ebeveynler, hızlı teknolojik değişimin çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini sürekli olarak dengelemeye çalıştıklarını ve özellikle olası zararları azaltmak amacıyla bu teknolojilerin çocuklarının kullanmasını engellemeye çalıştıklarını belirtmektedir.

İnternet kullanıcılarının ortalama yaşı her geçen gün düşmekte ve teknolojiyi aktif olarak kullanan insanların varlığı, dijital vatandaşlık bilincinin küçük yaşlardan itibaren geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi, çocukları ve gençleri hızlı bilgiye erişim, çeşitli eğitimsel gelişmeler, yeni arkadaşlar edinme, yeni eğlence içerikleri oluşturma ve duygu ve düşüncelerini rahatça ifade etme gibi yeni alanlara yönlendirmiştir.

Dijital yerliler olarak adlandırılan 1980' den sonra doğan gençler, kişisel ve genel bilgileri, görüntülerini dijital ortamda paylaşma hususunda daha istekli bir yapı sergilemektedirler. Dijital yerlilerin, yani 1980'den sonra doğan gençlerin, bu verileri paylaşmaya çok az direnç göstermeleri, mahremiyet duygumuzu sorgulamamıza sebep olmaktadır (Bennett, Maton & Kervin, 2008).

Goodwin (2018) dijital çağda ebeveynler çocukları için en uygun olanın ne olduğunu bulmaya çalışmaktadır. Ayrıca, iyi niyetli ebeveynler arasında hızla yayılan bir teknoloji

efsanesine atıfta bulunarak, tavsiyelerin çoğunun ezici, çelişkili ve çoğu zaman yanlış olduğuna dikkat çekmektedir:

- ✓ Teknoloji, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğuna (DEHB) yol açmaktadır.
- ✓ Televizyon, bilgisayar oyunları ve dokunmatik ekranlar çocukları olumsuz etkilemektedir.
- ✓ Bebek DVD'leri ve Mozart'a ait müzikler, beyin gelişimini desteklemekte ve dil becerilerini artırmaktadır.
- ✓ Bilgisayar oyunlarından çocuklar hiçbir şey öğrenmemektedir.
- ✓ Yanınızda kimse yokken TV'yi açık bırakabilirsiniz.
- ✓ Güvenli ekran süreleri vardır.

Valcke ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada internet ebeveynliği ile çocukların internet kullanımı arasındaki ilişkiyi internet ebeveynliği perspektifinden incelemiştir. Lou ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada internet okuryazarlığı ve internet ebeveynliğinde ebeveynlik stillerinden bahsetmiştir. Rode (2009), çocukların ve ebeveynlerin ev mahremiyeti ve güvenlik konularına ilişkin etnografik görüşlerini tanımlamaktadır. Livingstone ve Helsper (2008), ergenlerin çevrimiçi becerileriyle ilgili internet okuryazarlığı ölçümlerini incelemiştir. Çocuklar ailelerine yeni medyayı tanıtabilmekte ve ebeveynlerine bu medyaları benimsemeleri/kullanmaları konusunda ebeveynlere destek olabilmektedir (Nelissen & Van den Bulck, 2017). EU Kids Online (2010) sonuçları, çocukların interneti kullanırken olumsuz duygularla karşılaştıklarında arkadaşlarını, ailelerine tercih ettiklerini ve yardım aradıklarını göstermektedir. Kenley (2011) bu konuya farklı bir açıdan yaklaşarak, çocukların bu konular hakkında ebeveynleriyle konuşmaları halinde dijital teknolojiden mahrum kalabileceklerini, bu nedenle çocukların bu konularda ailelerinden ayrılabileceklerini belirtmiştir. Bu bağlamda, ailelerin dijitalliğe karşı alabilecekleri bazı önlemlerin çocukları ailelerinden uzak tuttuğunu göstermektedir.

Kadll, Kumba ve Kanamad (2010) tarafından yapılan bir araştırma, çoğu çocuğun interneti kullanırken ebeveynlerinin ve eğitimcilerin rehberliği olmadan kendi başlarına

veya arkadaşlarından bilgi alarak kullandıklarını ortaya koymuştur. Çocuklara internet ve bilgisayar sağlamanın ebeveynlerin görevlerinden biri olduğuna, akademik başarıyı artırdığına ve modern yaşamın bir gereği olduğuna inanılmaktadır (Canbek ve Sağıroğlu, 2007; Cömert ve Kayıran, 2010; Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007). Ancak çocuklara dijital çağda ihtiyaç duydukları teknolojiyi sağlamak, onların dijital dünyada başarılı olmalarını sağlamak için yeterli değildir. Ebeveynler yalnızca dijital teknolojileri çocuklarına sunmaktan değil, aynı zamanda çocuklarının bu teknolojileri güvenli, etkili ve dikkatli bir şekilde kullanmasını sağlamaktan da sorumlu tutulmaktadır. Ancak araştırmalar, ebeveynlerin bu konuda bilgi eksikliği, güvensizlik, önlem almakta yetersizlik ve daha fazla bilgi ihtiyaçları olduğunu göstermektedir (Huang, Li, Chen, & Straubhaar, 2018; Lou, Shih, Liu, Guo, & Tseng, 2010). Günümüzde ebeveynler, çocuklarını gerçek yaşam hazırlıklarının (etik davranış, sosyal beceri edinme, iş edinme vb.) yanı sıra dijital medya okuryazarlığına hazırlamakla da yükümlüdür. İnternet merkezli hızlı bir değişim sürecinde olan dijital yaşam, ev hayatına gerçek hayattan çok daha geç girmiş ve kendi değerini yaratmaya başlamıştır. Yaşadığımız hızlı değişimler göz önüne alındığında, ebeveynlerin özellikle ebeveyn olarak sorumluluklarının bir sonucu olarak yeni beceriler edinmeleri gerektirmektedir. Bunlardan biri, tıpkı gerçek hayatta onları bekleyen tehlikeleri fark edip önlem alabileceğimiz gibi, dijital dünyadaki tehlikeleri de fark edip çocuklarımız için önlem almaktır.

Sonuç olarak; dijital çağ, internet ve dijital teknolojilerin yaygın olarak kullanıldığı bir dönemdir. Bu dönemde, çocuklar daha erken yaşta teknolojik araçlarla tanışmaktadır ve bu araçların kullanımı onların günlük yaşamlarının bir parçası haline gelmektedir. Bu durum, çocukluk döneminde öğrenilen davranışları, becerileri ve alışkanlıkları etkilemektedir. Dijital çağda çocukluk, çocukların dijital araçların kullanımını öğrenmesi ve bu araçların yararlarını ve risklerini anlaması gereken bir dönem olarak tanımlanmaktadır.

2.2.3. Ebeveynlerin Dijitalleşmeye Karşı Farkındalığı

Günümüzdeki teknolojik gelişmelerle birlikte internet, ailelerin evde çocuklarıyla geçirdikleri süre içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle ebeveynlerin dijital ebeveynliğin de bir parçası olan dijital okuryazarlık becerilerine sahip olması, internetteki olumlu ve olumsuz içerikleri ayırt edebilen, riskleri bilen, farkındalığa sahip olan ve

dolayısıyla çocuklarının nasıl vakit geçirdiğine dair bilgi sahibi olmaları önem arz etmektedir (Yay, 2017). Çocuklar bilgisayar, internet gibi dijital ortamlarda yaşlarına uygun olmayan içeriklerle karşılaşabilmektedir. Çocukları risklerden korunmak için güvenlik önlemleri alınması çocukların dijital dünyadan doğru ve verimli bir şekilde yararlanmalarına yardımcı olmaktadır. Bu önlemler teknik olarak; Virüs programları, filtre programları, İnternet servis sağlayıcıları, arama motoru filtreleridir.

Teknik önlemlerin yanı sıra çocukların sosyal etkileşime ve eğlenceye olan ihtiyacı ve oynadıkları oyunlar onlara fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak zarar verebilir ve pedofili, düşmanlık, öfke, şiddet, yasa dışı içerik ve kötü niyetli kişilere maruz kalma da çocuklara zarar vermektedir (Canberk ve Sağıroğlu, 2007). Bu nedenle, ebeveynlere düşen sorumluluk büyüktür. Ebeveynler, çocuklarına fayda veya zarar verebilecek içeriklerden haberdar olmalıdır (Kabakçı Yurdakul vd., 2013). İnternette artan risklerle, ebeveynlerin bu risklerin farkında olmaları ve önlem almaları gerekmektedir (Rode, 2009).

2.2.4. Ebeveylerin Kontrol Denetimi

Dijital ebeveynlik bilinciyle hareket etmek isteyen ebeveynlerin bir görevi de çocuklarını kontrol etmektir. Kontrol kapsamında anne babalar; sınırların zor belirlendiği internet ortamında çocuklarını yalnız bırakmamalıdır. Çocuğun yaşına uygun olmayan içeriklere erişmesini engellemelidir (Yay, 2017). Ebeveynler, dijital ortamların çocukları için oluşturabileceği riskleri kontrol altında tutarken, dijital ortamdan elde edebilecekleri fırsatları da göz ardı etmemelidir. Bu nedenle dijital ortamın risk ve fırsatlarına ilişkin dengeli stratejiler geliştirmek önemlidir (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011). Bu noktada ebeveynler çocuklarına rehberlik etmeli, eğlenmeli, yaşlarına uygun sosyal içerikler hakkında bilgi paylaşmalı, kurallar ve sınırlar belirlemelidir (Kabakçı Yurdakul vd., 2013).

Ebeveynlerin son gelişmelere ayak uydurma ve kontrolü ele alma konusunda eskiye göre daha iyi olduklarını söylemek daha doğru olur, ancak hızlı hareket eden yeniliklerin gerisinde kalabilmektedir. Ebeveynlerin nasıl davranacaklarından emin olmaması, yönetimi daha karmaşık hale getirebilmektedir. Bu durum ebeveynlerin ihmalkâr davranışlar sergilemesine neden olmaktadır (Manap, 2020).

2.2.5. Dijital Ebeveynlikte Anne ve Babanın Dijital Medya Okuryazarlığı Eğitimi Alma Gerekliliği

Dijital ebeveynlik, çocukların dijital ortamda güvende ve sağlıklı bir şekilde hareket etmelerini sağlamaya yönelik bir yaklaşımdır. Bu konuda ebeveynlerin dijital medya okuryazarlığı eğitimi almaları, çocuklarının dijital dünyada daha bilinçli bir şekilde hareket etmelerine yardımcı olacaktır.

Dijital medya okuryazarlığı eğitimi, çocukların dijital ortamda nelere dikkat etmeleri gerektiğini ve ne tür içeriklerle karşılaşabileceklerini öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, ebeveynler dijital medya okuryazarlığı eğitimi almaları, çocuklarının dijital ortamda daha güvende hissetmelerini sağlamaktadır. Dijital ebeveynlik konusunda anne ve babaların dijital medya okuryazarlığı eğitimi almaları önerilir, ancak bu eğitimin ne kadar kapsamlı olması gerektiği, çocukların yaşına ve dijital ortamda ne tür içeriklerle karşılaşabileceklerine göre değişmektedir (Karaboğa, 2019). Örneğin, çocuklar daha küçükse, dijital medya okuryazarlığı eğitiminin daha temel seviyede olması yeterli olmaktadır. Ancak, çocuklar daha büyükse ve daha fazla dijital içerikle karşılaşabileceklerse, daha kapsamlı bir eğitim almaları daha faydalı olacaktır. Dijital ebeveynlik konusunda çeşitli kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynaklar arasında, ebeveynlerin çocuklarını dijital ortamda nasıl daha güvende ve sağlıklı bir şekilde hareket etmelerine yardımcı olacak eğitim programları, web siteleri ve makaleler bulunmaktadır.

Araştırmalar, aşırı internet ve sosyal medya kullanımının yalnızlığa yol açtığını ve yalnız insanların interneti daha fazla kullandığını göstermektedir. Kraut, Kiesler, Mukhopadhya, Scherlis ve Patterson (1998), yaptıkları çalışmada ailede internetin aşırı kullanımının ve internette geçirilen yoğun zamanın aile içi iletişimi olumsuz etkilediğini, ailedeki sosyal bağları zayıflattığını, sosyal katılımı azalttığını, yalnızlığı arttırdığını göstermişlerdir. Demir (2016), sosyal ağlar üzerinde yapılan araştırmalarda bireylerin aileleri ve yakın çevreleriyle olan iletişimlerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Demir'e göre, “Sosyal medyayı yoğun biçimini kullanan öğrenciler, aile içinde tartışılan konulardan sıkıldıklarını ve aileleriyle birlikteyken bile sosyal ağ etkinliklerini merak ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler aileleriyle vakit geçirmektense geceleri odalarında sosyal medyayı takip etmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir”. Sosyal ağların yoğun kullanımının aile içi iletişim ve ilişkileri etkilediğini belirtilmektedir.

2.2.6. Dijital Ebeveyn Eğitimi

Birçok yönden, ebeveynler çocuklarının gelişiminde ilk ve en önemli kolaylaştırıcılardır. Ebeveynler, çocuklarının fiziksel, sosyal, duygusal ve entelektüel gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Aileler, çocuklarının yaşamları için o kadar önemlidir ki, ebeveynlik becerilerini geliştirmeleri gerekir. Hızla değişen ve gelişen bu çağda, ebeveynlere aile eğitim programlarıyla destek verilmesi önem arz etmektedir (Şahin ve Özbey, 2007).

Aile eğitim programları, ebeveyn bilgi ve becerilerini geliştirmeye, çocuk gelişiminin ve ihtiyaçlarının farklı yönlerini tanımaya ve ailede problem çözme ile ilgili deneyimler geliştirmeye dayalı programlardır (Bogenschneider & Johnson, 2004). Ebeveynler, çocuklarının gelecekteki yaşamları üzerinde büyük bir etkiye sahip olmaktadır. Bu noktada aile eğitim programlarının önemi açıktır. Evde eğitim programları, çocukların yetiştirilmesinde ve sağlıklı fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimlerinin ve beslenmelerinin sağlanmasında önemli olan ve çocukların ihtiyaç duyduğu desteği ailelerinden sağlayabileceği ebeveynlik bilgisini sağlamaktadır (Kaya, 2002).

Hızla gelişen teknoloji ve bilgi hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Gelişen teknolojinin içinde doğan ve büyüyen çocuklar dijital dünyada aktif rol almaktadır. Çocukları bu dünyanın dışında tutmak ve onları çevrimiçi ortamdan korumak ebeveynlerin görev ve sorumluluklarından biridir. Ebeveynlerin çocuklarının dijital becerilerinin gelişimine katkı sağlamak amacıyla kendilerini geliştirmeleri ve çağa uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu perspektifte dijital dünyada çeşitli aile eğitim programlarına gereksinim duyulduğu görülmektedir (Ay ve Şahan, 2018).

Bu bağlamda dijital eğitimde yetişkinlerin rolü ve sorumluluklarını tanımaları ve yaşam boyu öğrenmelerinin bir parçası olarak dijital becerilerini geliştirmeye devam etmeleri önemlidir.

2.3. Aile İçi İletişim

Aile iletişimi, aile üyelerinin bilgi alışverişinde bulunma, düşünce ve duygularını ifade etme ve birbirleriyle etkileşim kurma yollarını ifade eder. Aile iletişimi yaşamın önemli bir parçasıdır ve ailenin işleyişi ve refahı üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Aile içi iletişim; aile bireylerinin gelişiminde önem arz etmektedir (Şahin ve Aral, 2012).

Etkili aile iletişimi; açık ve dürüst iletişimi, aktif dinlemeyi ve kendini açık ve saygılı bir şekilde ifade etme becerisini içerir. Bununla birlikte, çatışmaları ve fikir farklılıklarını etkili bir şekilde yönetebilmeyi ve zorluklar ve stres faktörlerine rağmen olumlu ilişkileri sürdürebilmeyi de içerir. Aile büyüklüğü, aile yapısı, kültürel geçmiş ve yaşam olayları gibi aile iletişimini etkileyebilecek çeşitli faktörler vardır. Ailelerin bu faktörlerin farkında olması ve aile içinde açık ve etkili iletişimi teşvik etmek amacı ile çaba göstermesi önemlidir. Bu, aile ilişkilerini güçlendirmeye ve ailenin genel işleyişi ile refahını iyileştirmeye yardımcı olabilmektedir (Küçükali, 2018).

Etkili aile iletişimi, çocuğun eğitimi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Aile üyeleri birbirleriyle açık ve dürüst bir şekilde iletişim kurduğunda, öğrenmeye elverişli, destekleyici ve besleyici bir ortam oluşturmaktadır. Örneğin, açık iletişim, ebeveynlerin ve çocukların çocuğun akademik ilerlemesi hakkında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olabilir ve ortaya çıkabilecek herhangi bir sorunun veya zorluğun erken tespitine ve çözümlenmesine olanak sağlayabilmektedir. Aile içi ilişkiler; aile bireyleri arasında çatışma ve uyum sürecinde her şekilde iletişim kurma mecburiyetini ortaya çıkarmaktadır. Başka bir ifadeyle aile içi ilişkilerin oluşturulmasında iletişim; hem çatışmanın çözümlenmesini hem de uyumun sağlanabilmesi amacıyla temel bir unsur oluşturur (Baran, 2004).

Aile iletişimi ayrıca çocuğun eğitimi için beklentiler ve hedefler belirlemeye yardımcı olmaktadır ve çocuğa bu hedefler doğrultusunda çalışırken destek ve cesaret vermektedir. Ek olarak, etkili aile iletişimi, aile içinde öğrenmeye ve eğitime karşı olumlu bir tutum geliştirmeye yardımcı olmaktadır ve çocukları kendi öğrenimlerinde aktif ve ilgili bir rol almaya teşvik etmektedir. Bu, özgüvenlerini ve motivasyonlarını geliştirmeye yardımcı olabileceğinden, özellikle akademik olarak mücadele eden çocuklar için önem arz etmektedir. Genel olarak, aile iletişimi, bir çocuğun eğitimini desteklemede ve geliştirmede hayati bir rol oynar ve çocuğun akademik ve kişisel gelişimi üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olabilmektedir.

2.4. Aile İçi İlişkilerin Çocuk Üzerindeki Etkisi

Aile içi ilişkiler, aile üyeleri arasındaki ilişkilerdir ve çocukların yaşamlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Aile içi ilişkiler, çocukların fiziksel, duygusal, zihinsel ve

sosyal gelişimine önemli bir etki yapmaktadır (Ryan & Willits, 2007). Örneğin, aile içi ilişkiler, çocukların duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmeye yardımcı olabilmekte ve çocukların kendine güvenini ve benlik saygısını arttırabilmektedir. Ancak, olumsuz aile içi ilişkiler de çocukların gelişimine olumsuz etki yapabilmekte ve çocukların zihinsel ve duygusal sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle, aile içi ilişkiler çocukların yaşamlarının önemli bir parçasıdır ve bundan dolayı, aile üyeleri arasındaki ilişkileri olumlu yönde etkilemeye çalışmak önem arz etmektedir.

Aile içi ilişkiler, çocukların fiziksel gelişimine de etki edebilmektedir. Örneğin, olumlu aile içi ilişkiler çocukların sağlıklı yiyecekleri tercih etme, düzenli olarak egzersiz yapma ve iyi bir uyku düzeni kurma gibi alışkanlıklarının gelişmesine yardımcı olabilmektedir. Bu alışkanlıklar çocukların fiziksel sağlıklarını koruma ve geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Olumsuz aile içi ilişkiler ise çocukların fiziksel sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin, aile içinde yüksek düzeyde stres olması çocukların sağlıklı yiyecekleri tercih etme iştahını ve düzenli egzersiz yapma alışkanlığını azaltabilmektedir. Bu da çocukların fiziksel sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir (Buist, Deković, & Gerris, 2011).

Aile içi ilişkiler, çocukların sosyal gelişimine de önemli bir etki yapmaktadır. Örneğin, olumlu aile içi ilişkiler çocukların diğer insanlarla iletişim kurma, problem çözme ve çatışmaları çözme gibi sosyal becerilerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Bu beceriler çocukların diğer insanlarla ilişkilerini geliştirmeye ve diğer insanlarla iyi geçinmeyi öğrenmeye yardımcı olmaktadır.

Olumsuz aile içi ilişkiler ise çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye engel olabilmektedir. Örneğin, aile içinde yüksek düzeyde stres veya çatışma olması çocukların diğer insanlarla iletişim kurma ve çatışmaları çözme gibi sosyal becerilerini geliştirme yeteneklerini olumsuz etkilemektedir. Bu da çocukların diğer insanlarla ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, aile içi ilişkiler çocukların sosyal gelişimine de önemli bir etki yapmakta ve bundan dolayı ailelerin olumlu ilişkiler kurmaya çalışması önem arz etmektedir. Siyasal, ekonomik ve sosyal alanlardaki gelişmeler ve değişmeler, aile yapısını değiştirebileceği gibi, aile içi ilişkileri ve bu ilişkilerin çocuk üzerindeki etkisinin de farklılaşmasına sebep olmaktadır (Önel, 2006).

Anne ve babaların çocuklarıyla direkt iletişime geçebilmede ya da arzularını anlamada en mühim hususlardan biri de çocuğun içinde bulunmuş olduğu gelişimsel devrin özelliklerini, yakın çevresiyle etkileşimini iyi bilmelerinden geçmektedir. Genel olarak çocuğunun bu özelliklerini bilmeyen aileler, telafisi güç durumların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Erdoğan ve Zelyurt, 2016). Ebeveyn çocuk ilişkilerinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi; evlatlarının psikolojik, bilişsel ve sıhhat durumlarını iyileştirmesine ortam hazırlamaktadır (Pena, Brown, Mitchell, Becerra, & Brisson, 2019).

Aile içi iletişimde meydana gelebilecek problemler, evlatların gelişimsel açıdan sıkıntı yaşamasına neden olabilmektedir. Bu problemler, bireylerin kendilerini rahat bir şekilde ifade edememesi veya kendisini değişik bir halde yansıtması gibi durumlarda ortaya çıkabilmektedir. Çocukların aile içinde bir yapı olarak görülmemesi ve değişik kuşaklara ilişkin olmanın getirdiği iletişimsel bozukluklar, aile içi iletişimi engelleyebilmektedir. Bireylerin duygu ve düşüncelerini bariz olarak ifade edememesi, aile içinde iletişimin zayıf olmasına neden olmaktadır. Bu durum, aile içinde olumsuz ilişkilerin oluşmasına neden olmakta ve bireylerin duygusal ve zihinsel sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir (Şahin ve Aral, 2012).

Aile içi ilişkiler, bireylerin stresle başa çıkma kapasitelerini geliştirmekte ve daha sağlıklı davranış modellerini benimsemelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, aile ilişkileri bireylerin benlik saygısını artırarak daha yüksek mutluluk düzeylerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır. Ancak, olumsuz aile ilişkileri bireyler üzerinde yoğun bir yük oluşturarak evliliğin sonlanmasına neden olmakla birlikte bireylerin refahını negatif yönde etkilemektedir. Ayrıca, aile ilişkilerinin dinamik bir yapısı olması, bireylerin yaşamları boyunca değişebileceklerini göstermektedir (Thomas, Liu, & Umberson, 2017).

Çocuklar, etkili bir gözlem gücüne sahiptir ve aile içinde yaşanan durumları sürekli gözlemlemektedir. Bu süreçte, çocuklar ailelerinin kendilerine olan yaklaşımını gözlemleyerek ve anne-babalarının kendi aralarındaki ilişkiyi değerlendirerek çıkarımlar yapmaktadırlar. Bu nedenle, aile içinde olumlu bir ortam ve sıcak ilişkiler, çocuklar üzerinde pozitif bir etki oluşturur ve çocukların davranışlarını da olumlu yönde etkilemektedir (Yörükoğlu, 2016). Ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkinin güçlü bir temele dayalı olması, anne-çocuk ve baba-çocuk ilişkilerinin de sağlıklı olmasını

desteklemektedir. Anne ve babanın birbirleriyle olan iletişimleri, çocukların da anne ve babalarıyla olan iletişimlerini etkilemektedir. Ebeveynlerin birbirleriyle olumlu bir ilişki içinde olmaları, çocuklarına tutarlı ve anlayışlı bir tavır takınmalarını sağlamakta ve aile içinde güven, sevgi ve demokratik bir ortamın oluşmasına yardımcı olmaktadır (Çağdaş, 2012). Ebeveynlerin kendi aralarındaki tartışmaları, evlatlarının duyamayacakları ortamlarda yapmaları önem arz etmektedir. Bu, çocukların stres seviyelerini azaltmaya yardımcı olarak onların sağlıklı bir şekilde gelişimine destek olmaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin sevgi, muhabbet ve şefkat dolu mesajları verirken pozitif bir rol model olmaları, çocukların sağlıklı bir şekilde gelişimine daha fazla yardımcı olmaktadır (Özmert, 2006).

2.5. Velinin Eğitime Katılımı

İyi bir eğitimin verilmesinde okullar kadar ailelerde önemli rol oynamaktadır. Eğitim açısından bakıldığında, aile, okul dışındaki en etkili ortamdır ve çocuğun eğitiminde yalnızca tek başına rol oynayan değil, aynı zamanda doğrudan çocuğun eğitiminde rol üstlenen önemli bir paydaş olarak görülmektedir. Bu nedenle, eğitim açısından okul ve aile arasında güçlü bir ilişki kurmak önemlidir (Tümkaya, 2017).

Çocukların eğitimine ebeveyn katılımı, ebeveynlerin ve bakıcıların hem evde hem de okul da çocuklarının öğrenimini ve gelişimini destekleme yollarını ifade etmektedir. Bu; ev ödevlerine yardım etme, okul etkinliklerine katılma ve öğretmenlerle okul personeli ile iletişim kurma gibi etkinlikleri içermektedir. Araştırmalar, çocukların eğitimine ebeveyn katılımının çocukların akademik performansı, sosyal ve duygusal gelişimi ve genel refahı üzerinde olumlu bir etkisi olabileceğini göstermektedir. Ebeveynlerin ve bakıcıların çocuklarının eğitimine dâhil olabileceği birçok yol vardır. Bu yollardan bazıları şu şekildedir (Tabak, 2020):

- ✓ Ev ödevine yardım etme: Ebeveynler, ev ödevlerine yardım ederek ve çalışmak için sessiz, dikkat dağıtıcı olmayan bir yer sağlayarak çocuklarının öğrenmesini desteklemektedir.
- ✓ Çocuklarla birlikte kitap okumak: Çocuklarla düzenli olarak kitap okumak, onların okuma becerilerini geliştirmeye ve sözcük dağarcığını genişletmeye yardımcı olmaktadır. Okul etkinliklerini tartışmak: Ebeveynler, çocuklarını

okulda öğrendikleri hakkında konuşmaya teşvik ederek ve onlara ilgi göstererek eleştirel düşünmeyi teşvik etmek amacıyla sorular sormaktadır.

- ✓ Okul etkinliklerine katılma: Ebeveynler, veli-öğretmen konferansları, açık toplantılar ve performanslar gibi okul etkinliklerine katılarak çocuklarının eğitimine dâhil olmaktadır. Ebeveyn katılımı, ebeveynlerin okul etkinliklerine katılarak ve okul sorumluluklarını yerine getirerek (veli-öğretmen görüşmeleri gibi) çocuklarının okullaşmasını destekleme eylemini ifade eder Genel olarak, ebeveynlerin ve bakıcıların çocuklarının eğitimine aktif olarak katılmaları önemlidir, çünkü bu, çocuklarının akademik ve kişisel gelişimi üzerinde kalıcı bir olumlu etkiye sahiptir.

Aile içi iletişim ile çocukların eğitimine ebeveyn katılımı arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Aile içindeki etkili iletişim, öğrenme için destekleyici ve besleyici bir ortam sağlayarak ebeveynlerin çocuklarının eğitimine katılımını kolaylaştırmaktadır. Ebeveynler ve bakıcılar, çocuklarıyla akademik ilerlemeleri ve faaliyetleri hakkında açık bir şekilde iletişim kurduğunda, çocukların başarılı olmak için desteklenmiş ve motive olmuş hissetmelerine yardımcı olabilecek bir güven ve anlayış duygusu geliştirmektedir. Etkili aile iletişimi, çocukların fikirlerini ve endişelerini aktif olarak dinlemeyi ve onlara başarılı olmaları için ihtiyaç duydukları kaynakları ve desteği sağlamayı da içermektedir. Ebeveynler ve bakıcılar çocuklarının eğitimine ilgi gösterdiklerinde ve çabaları için cesaretlendirip övdüklerinde, bu çocuklarda akademik başarı için önemli olan güven ve benlik saygısının gelişmesine yardımcı olmaktadır. Genel olarak, güçlü aile iletişimi, çocukların eğitimine ebeveyn katılımını teşvik etmede kilit bir faktördür ve çocukların akademik ve kişisel gelişimi üzerinde kalıcı bir olumlu etkiye sahiptir. Çocuğun eğitim hayatında istenilen başarıyı elde edebilmesi için ilk olarak okul-aile birlikteliği gerekmektedir. Aileler, okulların desteği olmadan, okullarsa aileler ile iletişime geçmeden çocuklarını sağlıklı ve verimli eğitemezler (Aykol ve Yıldırım, 2019).

Kısa bir zaman içerisinde tüm Dünyayı etkisi altına alan KOVİD-19'un etkilemiş olduğu en önemli sektörlerden birisi de eğitimdir (Özdoğan ve Berkant, 2020). KOVİD-19'un ebeveynlerin çocukların eğitimine katılımı üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Aniden uzaktan eğitime geçiş ve okulların geniş çapta kapanması, birçok ailenin günlük rutinlerini bozmuştur ve artık çocuklarının eğitiminden sorumlu olan ebeveynler ve bakıcılar üzerinde ek bir stres oluşturmuştur. Bu bazı ailelerin çocuklarının evde

öğrenimini desteklemek için zaman ve kaynak bulma açısından zorluklara yol açmıştır. Bazı durumlarda, uzaktan eğitime geçiş, ebeveynlerin çocuklarının akademik ilerlemesi ve faaliyetleri hakkındaki bilgilere okullarda yüz yüze olduğu zamanki kadar erişim düzeyine sahip olamayabileceklerinden, ebeveynlerin çocukların eğitimine katılımının azalmasına da neden olmuştur.

Ek olarak, pandeminin neden olduğu sosyal izolasyon ve yüz yüze etkileşim eksikliği de birçok çocuk ve ergenin ruh sağlığı ve esenliği üzerinde olumsuz bir etki oluşturmuştur ve bu da onların öğrenmeye katılma becerilerini etkilemiştir. Genel olarak, KOVİD-19, çocukların eğitimini desteklemek açısından ebeveynler için zorluklar sunmuştur ve ailelerin bu zorlu dönemde iletişimde kalmanın ve birbirlerini desteklemenin yollarını bulması önem arz etmiştir.

Dijital teknoloji ile çocukların eğitimine ebeveyn katılımı arasında bir ilişki bulunmaktadır. Dijital teknoloji, ebeveynlerin çocuklarının akademik ilerlemesi ve faaliyetleri hakkında bilgilere erişmeleri için uygun ve verimli bir yol sağlayarak ve ebeveynler ile okullar arasında iletişim ve işbirliğini sağlayarak ebeveynlerin çocuklarının eğitimine katılımını kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte, çocukların eğitiminde dijital teknoloji ile ebeveyn katılımı arasındaki ilişki her zaman doğrudan değildir ve dijital teknolojinin ebeveyn katılımı üzerindeki etkisi, teknolojiye erişim düzeyi, ebeveynlerin dijital becerileri ve eğitime katılım yolları gibi faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir.

Dijital teknolojiye erişimi olan ve bunları kullanmakta rahat olan ebeveynlerin, çocuklarının eğitimi hakkında bilgi sahibi olmak ve öğretmenler ve okul personeliyle iletişim kurmak için dijital teknolojiyi kullanma olasılıkları daha yüksektir. Öte yandan, teknolojiye erişimi olmayan veya kullanmakta rahat olmayan ebeveynler, çocuklarının eğitimine katılımda engellerle karşılaşmaktadır. Genel olarak, okulların, iletişim stratejilerini tasarlarken ebeveynlerin dijital becerilerini ve tercihlerini göz önünde bulundurması ve teknolojiye erişim ve aşinalık düzeyleri ne olursa olsun, ebeveynleri çocuklarının eğitimine desteklemenin ve dâhil etmenin yollarını bulması önemlidir. Veli katılımı son dönemlerde Millî Eğitim Bakanlığı'nca, akademik çalışmalarda ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde önem verilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Avcı, 2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın teorik çerçeve kapsamında oluşturulan araştırma modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanması ve analiz edilmesi ile ilgili bilgiler ele alınmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli olarak yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Yapısal eşitlik modellemesi yeni nesil veri araştırma tekniklerinden olup birden fazla bağımlı ve bağımsız değişkenin birbirleriyle ilişkilerini tek seferde sistematik şekilde ele alan karmaşık araştırma modellerinde kullanılmaktadır (Anderson & Gerbing, 1988; akt: Dursun ve Kocagöz, 2010). Yapısal eşitlik modeli bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında bulunan ilişkiyi doğrudan açıklamakla birlikte geleneksel araştırma yöntemlerinde göz ardı edilen dolaylı ilişkilerin de analiz edilebilmesini sağlamaktadır (Dursun ve Kocagöz, 2010). Doğrusal regresyon bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi tek boyutlu olarak açıklarken yapısal eşitlik modeli birden çok değişken arasındaki ilişkiyi çok boyutlu olarak açıklar. Yapılan bu araştırmanın bağımlı değişkenini "Aile İçi İletişim" ve "Velinin Eğitime Katılımı" oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenini ise "Dijital Ebeveynlik" oluşturmaktadır.

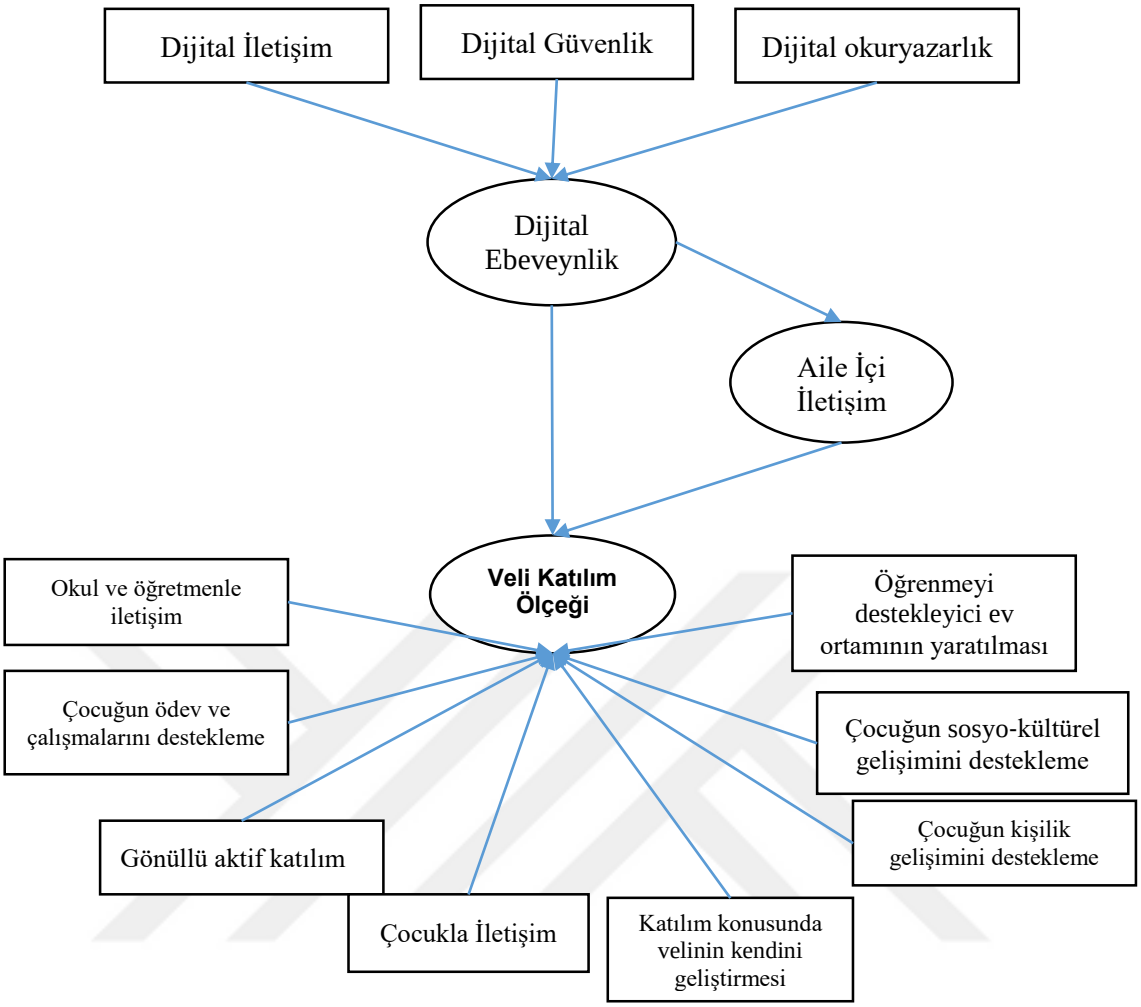
Araştırma modeli kapsamında oluşturulan hipotezler:

H_{01}: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerine etkisi vardır.

H_{02}: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişim üzerine etkisi vardır.

H_{03}: Aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında bir ilişki vardır.

Bu bağlamda oluşan araştırma modeline Şekil 3.1'de yer verilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırma Modeli

3.2. Evren ve Örneklem

Bilimsel araştırmalarda ortak özelliklere sahip büyük grubu oluşturan ve araştırma sonuçlarının genellendiği toplum, evren olarak ifade edilmektedir. Örneklem ise herhangi bir evrenden çeşitli yöntemlerle seçilmiş olan ve evreni yansıtma özelliğine sahip olan daha küçük gruptur. Literatürde birden fazla örneklem çeşidi yer almaktadır. Yapılan bu araştırmada amaçlı örneklem kullanılmıştır. Amaçlı örneklem detaylı araştırmalarda bilgi yönünden daha geniş kapsamlı durumlara ulaşılmasını sağlamaktadır (Patton, 2014; akt: Ekiz, 2020). Bu çerçevede araştırmanın evren grubunu İstanbul' da yaşayan ebeveynler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise İstanbul'da yaşayan ve çocuğunun eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul veya lise düzeyinde olan ebeveynler oluşturmaktadır. Özellikle dijitalleşme, aile içi iletişim ve veli eğitime katılım ekseninde ebeveynlerin çocukları

üzerindeki etkinliği ve rolü dikkate alındığı için üniversite düzeyi eğitim grubu öğrencileri olan veliler araştırma kapsamında yer almamaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veriler toplum içinde henüz etkisini kaybetmemiş olan pandemi şartları ve katılımcıların göstermiş olduğu hassasiyet sebebiyle çevrimiçi formlar şeklinde hazırlanarak katılımcılara dijital ortamda iletilmiştir. Veri toplama aracı dört kısım olarak hazırlanmıştır. Birinci kısımda katılımcının ölçeklere vereceği cevapların gizli kalacağı ve yalnızca bilimsel amaç için kullanılacağı hatırlatılarak soruların içtenlikle yanıtlanması gerektiği belirtilmiştir. Diğer kısımlarda ise araştırmada kullanılan ölçekler yer almıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları aşağıdaki başlıklar altında açıklanmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan form, araştırmanın hedefine uygun olarak hazırlanmıştır. Demografik özelliklerin belirlenmesi için 10 soruluk bir form oluşturulmuştur. "Demografik Bilgi Formu"nda katılımcılara (1) Cinsiyetiniz, (2)Mesleğiniz, (3) Yaşınız, (4) Eğitim düzeyiniz, (5) İnternet kullanım durumunuz (Kaç yıldır internet kullanılmaktadır), (6) Sosyal medya kullanım durumunuz, (7) Ailenizin gelir durumu, (8) Çocuk sayınız, (9) Çocuğunuzun/Çocuklarınızın Cinsiyeti, (10) Çocuğunuzun/Çocuklarınızın eğitim düzeyi şeklinde seçenekli sorular iletilmiştir.

3.3.2. Veli Katılımı Ölçeği

Gürbüztürk ve Şad (2010a), (2010b) ve Şad ve Gürbüztürk (2013) tarafından oluşturulan Veli Katılımı Ölçeği beşli likert tipi (Hiçbir zaman- Nadiren- Bazen- Sıklıkla- Her zaman) bir ölçektir. Ebeveynlerin, çocukları/çocuklarının eğitimlerine yönelik katılım düzeylerini ölçmeyi hedefleyen bu ölçek 8 alt ölçek ve 39 maddeden meydana gelmektedir. Ankette yer alan 8 alt ölçek şunlardır: Okul ve öğretmenle iletişim (1-8 arasındaki maddeler), Çocuğun ödev ve çalışmalarını destekleme (9-13 arasındaki maddeler), Katılım konusunda velinin kendini geliştirmesi (14-18 arasındaki maddeler), Gönüllü aktif katılım (19-22 arasındaki maddeler), çocukla iletişim (23-27 arasındaki maddeler), öğrenmeyi destekleyici ev ortamının yaratılması (28-31 arasındaki maddeler),

çocuğun kişilik gelişimini destekleme (32-35 arasındaki maddeler) çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme (36-39 arasındaki maddeler).

3.3.3. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği

Yaman vd. (2019) tarafından oluşturulan ölçek, anne babaların dijital ebeveynlik göstergelerinin ve yeterliliklerinin belirleyebilmek maksadıyla kullanılmaktadır. Ölçek 38 maddeden ve 3 alt ölçekten meydana gelmektedir. Ölçek beşli likert tipi şeklindedir (1: Hiç yeterli değilim – 5: Çok yeterliyim). Ankette yer alan 3 alt ölçek şunlardır: Dijital okuryazarlık (1-15 arasındaki maddeler), dijital güvenlik (16-33 arasındaki maddeler), Dijital iletişim (34-38 arasındaki maddeler).

Dijital ebeveynlik seviyesinin farklı sosyo-ekonomik değişkenler aracılığıyla saptanabileceği düşünülmektedir. Anne ve babaların rolü incelendiğinde annelerin evlatlarının çevrimiçi faaliyetlerini inceleme açısından daha dikkatli oldukları görülmektedir (Anderson, 2016; akt: Yaman vd., 2019).

Anne babaların dijital okuryazarlık seviyeleri de incelenmesi gerekli görülen bir diğer etkendir. İnternet okuryazarlığı düşük düzeyde olan ebeveynlerin internet okuryazarlığı daha yüksek düzeyde olan ebeveynlere kıyasla daha düşük seviyede internet kullandıkları ve bu hususta evlatlarını daha düşük düzeyde teşvik ettikleri ve yönlendirdikleri görülmüştür (Lou vd., 2010; akt: Yaman vd., 2019).

3.3.4. Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu

Epstein, Baldwin ve Bishop (1983) tarafından geliştirilen Aile Değerlendirme Ölçeği, Bulut (1990) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçekte aile bireylerinin birbirlerine yönelik tutumları değerlendirilmektedir. 60 madde ve 7 alt ölçekten oluşan Aile Değerlendirme Ölçeği dörtlü likert şeklindedir (Aynen katılıyorum – Büyük ölçüde katılıyorum- Biraz katılıyorum- Hiç katılmıyorum). Ankette yer alan 7 alt ölçek şunlardır: Problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü, genel işlevler. Yapılan araştırmada bu 7 alt ölçekten ‘’İletişim’’ alt ölçeği kullanılmaktadır. İletişim alt ölçeğinin maddeleri şunlardır; 3, 14, 18, 22, 29, 35, 43, 52, 59. Aile Değerlendirme Ölçeğinde 32 adet ters madde bulunmakta olup bu

maddelerden 4 tanesi (14, 22, 35, 52) araştırmada kullanılan iletişim alt ölçeğinde yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada kullanılan anket formu KOVİD-19 pandemi sürecinden dolayı online olarak katılımcılara iletilmiştir. Anket formu dijital mecrada katılımcılara mesaj, mail, veya başka sosyal medya platformlarından iletilmiştir. Ankete katılım sağlayan kişiler gönüllü olarak anketlere yanıt vermişlerdir. Ölçekler uygulanırken katılım sağlayan kişilere herhangi bir zaman kısıtlaması yapılmamıştır. Ölçeğin samimiyetle ve içtenlikle yanıtlanması amacıyla gizlilik ilkesi göz önünde bulundurularak sonuçların kimse ile paylaşılmayacağı katılım sağlayan kişilere ifade edilmiştir. Ölçeklerin katılım sağlayan bireyler tarafından dürüst bir şekilde yanıtlandığı kabul edilmiştir. Anket formu dijital mecrada 401 kişi tarafından yanıtlanmıştır. Çalışmada gerekli incelemeler yapıldıktan sonra 389 anketin kullanılmasına karar verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmada demografik özelliklerin incelenmesi amacıyla frekans dökümleri, kategorik değişkenlere göre farklılığın belirlenmesi amacıyla çapraz tablo Ki-Kare Testi, kategorik değişkenlere göre ölçek skorlarının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Ayrıca dijital ebeveynlik öz yeterliliğin veli katılımı ve aile içi iletişimi nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla ise Yapısal Eşitlik Modeli tercih edilmiştir.

Ki-kare testi, iki kategorik değişkenin bağımsızlığını değerlendirmek için kullanılan istatistiksel bir testtir. İki değişken arasında ilişki olmadığını söyleyen boş hipotezi test etmek için kullanılmaktadır. Bir ki-kare testi yapmak için, araştırmacılar önce iki değişken için farklı kategori kombinasyonlarının frekanslarını gösteren bir olasılık tablosu oluşturulmaktadır. Ki-kare istatistiği daha sonra beklenmedik durum tablosunda gözlenen ve beklenen frekanslara dayalı olarak hesaplanmaktadır. Hesaplanan ki-kare istatistiği, serbestlik derecelerine ve istenen anlamlılık düzeyine dayanan kritik değerle karşılaştırılmaktadır. Hesaplanan ki-kare istatistiği kritik değerden büyükse sıfır hipotezi reddedilir ve sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmektedir. Ki-kare testi yaygın olarak kullanılan bir istatistiksel testtir ve psikoloji, sosyoloji ve halk sağlığı gibi

alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. İki kategorik değişken arasındaki ilişkiyi anlamak için yararlı bir araçtır ve verilerdeki temel kalıplar ve eğilimler hakkında değerli bilgiler sağlamaktadır. Bununla birlikte ki-kare testinin örneklem büyüklüğüne duyarlılığı gibi bazı sınırlamaları olduğunu ve bazı durumlarda diğer istatistiksel testlerin daha uygun olabileceğini belirtmek önemlidir (Sharpe, 2015).

Çalışmada demografik özelliklere göre ölçek skorlarının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis testi ve Mann-Whitney U testi, iki veya daha fazla grubun ortalamalarını karşılaştırmak için kullanılan parametrik olmayan istatistiksel testlerdir. Kruskal-Wallis testi, tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) parametrik olmayan bir versiyonudur ve iki veya daha fazla grubun ortalamalarının eşit olduğu boş hipotezini test etmek için kullanılır. Normallik ve eşit varyanslar gibi tek yönlü ANOVA varsayımları karşılanmadığında kullanılmaktadır. Test, ham veri değerlerinden ziyade verilerin sıralarına dayalıdır ve bu nedenle verilerin ölçeğine veya dağılımına duyarlı değildir (McKight & Najab, 2010; Vargha & Delaney, 1998).

Mann-Whitney U testi, iki bağımsız grubun ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için kullanılan parametrik olmayan istatistiksel bir testtir. Normallik ve eşit varyans varsayımları karşılanmadığında genellikle t-testine bir alternatif olarak kullanılır. Test, ham veri değerlerinden ziyade verilerin sıralarına dayalıdır, bu nedenle aykırı değerlere karşı daha az duyarlıdır. Wilcoxon sıra toplamı testi olarak da bilinir. Bir Mann-Whitney U testi yapmak için, her iki gruptaki verileri sıralamanız, sıralanan verileri birleştirmeniz ve ardından U istatistiğini hesaplanması gerekmektedir. U istatistiği, iki grup arasındaki farkın bir ölçüsüdür ve daha küçük bir U daha büyük bir farkı göstermektedir. P-değeri daha sonra U istatistiğine dayalı olarak hesaplanabilir ve belirli bir eşiğin (tipik olarak 0.05) altındaki bir p-değeri, iki grubun ortalamaları arasında önemli bir farkı gösterir. Mann-Whitney U testi, psikoloji ve diğer sosyal bilimler ile tıp ve normallik ve eşit varyans varsayımlarının karşılanmayabileceği diğer alanlarda sıklıkla kullanılmaktadır. İki sürekli değişkenin ortalamasını karşılaştırmak veya kategorik bir değişkenin oranlarını iki grup arasında karşılaştırmak için kullanılabilmektedir (Sidney, 1957). Mann-Whitney U testi, bağımsız örneklem t-testine parametrik olmayan bir alternatiftir ve iki bağımsız grubun ortalamalarının eşit olduğu sıfır hipotezini test etmek için kullanılır. Bağımsız örneklem t-testinin normallik

ve eşit varyanslar gibi varsayımları karşılanmadığında kıllanılmaktadır. Kruskal-Wallis testi gibi, Mann-Whitney U testi de ham veri değerlerinden ziyade verilerin sıralamasına dayalıdır ve bu nedenle verilerin ölçeğine veya dağılımına duyarlılık göstermemektedir. Hem Kruskal-Wallis testi hem de Mann-Whitney U testi yaygın olarak kullanılan istatistiksel testlerdir ve genellikle parametrik testlerin varsayımlarının karşılanmadığı durumlarda kullanılmaktadır. Küçük örneklem boyutlarına sahip grupları karşılaştırmak için veya verilerin dağılımı normal olmadığında özellikle yararlıdırlar (Vargha & Delaney, 1998).

Yapısal eşitlik modeli (YEM), değişkenler arasındaki ilişkileri test etmek ve tahmin etmek için kullanılan istatistiksel bir modeldir. YEM, faktör analizi ile çoklu regresyon analizini birleştirir ve araştırmacıların hem doğrudan hem de dolaylı etkiler dahil olmak üzere değişkenler arasındaki karmaşık ilişkileri test etmesine olanak tanımaktadır. YEM iki tür denklemden oluşmaktadır, gizli (gözlemlenmeyen) değişkenler ile gözlenen değişkenler arasındaki ilişkiyi belirten ölçüm denklemleri ve gizli değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyen yapısal denklemler. YEM, araştırmacıların değişkenler arasındaki ilişkilerin gücünü ve önemini test etmesine ve tahmin etmesine ve bir modeldeki farklı değişkenlerin göreli önemini belirlemesine olanak tanımaktadır. YEM, sosyal bilim araştırmalarında yaygın olarak kullanılan bir istatistiksel tekniktir ve eğitim, psikoloji ve halk sağlığı dahil olmak üzere çeşitli araştırma alanlarına uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki karmaşık ilişkileri anlamak için güçlü bir araçtır ve belirli bir araştırma bağlamındaki temel yapılara ve süreçlere ilişkin değerli bilgiler sağlayabilmektedir (Bielby & Hauser, 1977; Bowen, 2011; Ullman & Bentler, 2012).

Yapısal eşitlik modellemesi yaparken verilerin çoklu normallik analizlerin yapılması ve buna göre çözüm yaklaşımın belirlenmesi gerekmektedir. Bu noktada kullanılan Mardia normallik testi, bir veri örneğinin normal dağılmış bir popülasyondan gelip gelmediğini değerlendirmek için kullanılan istatistiksel bir testtir. Test, sırasıyla bir dağılımın asimetri derecesinin ve tepe noktasının ölçüsü olan çarpıklık ve basıklık istatistiklerine dayanmaktadır (Henze & Zirkler, 1990). Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu incelenirken çarpıklık değerlerinin -2 - 2 arasında, basıklık değerlerinin ise -7 - 7 arasında olması beklenmektedir (Muthén & Kaplan, 1985). Seriler normal dağıldığında Standardize Basıklık Endeksi 3.00 değerine göstermekte ve büyük değerler pozitif basıklığı, küçük değerler ise negatif basıklığı temsil etmektedir (Byrne, 2013). Diğer

taraftan çok değişkenli normalliğin sağlanması için hesaplanan Mardia katsayısının 3'ten küçük olması gerekmektedir (Westfall & Henning, 2013). Hesaplanan istatistiklerin kritik değerlerin dışına çıkması durumunda verilerin normal dağılmadığı kabul edilmektedir. Bununla birlikte, testin küçük örneklem boyutları için güvenilir olmayabileceğini ve diğer normallik testlerinin belirli durumlarda daha uygun olabileceğini not etmek önemlidir. Yine de DFA ve YEM analizlerinde normalliğin ihlaline bir çare olarak standart hatalara dayanıklı olması ve çok değişkenli normallik gerektirmemesi nedeniyle maksimum olabilirlik tahmini (MLR) kullanılmaktadır (Bollen, 1989; Kaplan, 2008; Weston & Gore, 2006). Ayrıca konuyla ilgili yapılan simülasyon çalışmaları farklı basıklık ve çarpıklık seviyelerine sahip verilere ilişkin sonuçların önemli değişiklikler göstermediğini ortaya koymuştur (Reinartz, Haenlein & Henseler, 2009). Üstelik örneklem sayısının büyük olması normallik varsayımının sağlanamamasının yaratmış olduğu problemin etkisini azaltmaktadır (Hair, Sarstedt, Hopkins & Kuppelwieser, 2014).

CFI, NFI, RMSEA ve GFI, bir Yapısal Eşitlik Modeli' nin bir veri kümesine uygunluğunu değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan uyum iyiliği ölçümleridir. CFI (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi), temel modele göre model uyumundaki gelişmenin bir ölçüsüdür. 1.0'lık bir CFI değeri mükemmel uyumu gösterirken, 1.0'dan küçük değerler daha zayıf uyumu göstermektedir. 0,90'ın üzerindeki değerler genellikle iyi uyumun göstergesi olarak kabul edilmektedir. NFI, CFI'ye benzer, ancak örneklem büyüklüğüne daha az duyarlıdır. 0,90'ın üzerindeki değerler genellikle iyi uyumun göstergesi olarak kabul edilmektedir. RMSEA (Yaklaşım Hatasının Ortalama Karekökü), gözlemlenen kovaryans matrisi ile modelin ima ettiği kovaryans matrisi arasındaki tutarsızlığın bir ölçüsüdür. 0,05 veya daha düşük bir değerin genellikle iyi uyumu gösterdiği bilinmektedir. GFI (Uyum İyiliği İndeksi), modelin verilere genel uyumunun bir ölçüsüdür. 0,90'ın üzerindeki değerler genellikle iyi uyumun göstergesi olarak ifade edilmektedir. Genel olarak, bu uyum iyiliği ölçümleri, bir YEM'in bir veri kümesine uygunluğunu değerlendirmek için kullanılabilir ve değişkenler arasındaki ilişkileri açıklamada modelin yeterliliğine ilişkin değerli bilgiler sağlayabilmektedir. Ancak, bu ölçümlerin yorumlanmasının örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığı gibi faktörlerden etkilenebileceğini ve bazı durumlarda diğer uyum ölçümlerinin daha uygun olabileceğini belirtmek önemlidir (Hau, Marsh, & Wen, 2004).

Çalışmada verilerin analizi için SPSS ve AMOS programları kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde veriler istatiksel analizler sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle güvenilirlik ve normallik istatistikleri elde edilmiş daha sonra demografik özelliklere ilişkin bulgular paylaşılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin demografik özelliklere göre farklılaşması incelendikten sonra ölçekler arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile bulgulanmıştır. Son olarak çalışmanın amacına yönelik olarak oluşturulan araştırma modeli Yapısal Eşitlik Modeli ile test edilmiştir.

4.1. Güvenilirlik Analizleri ile Normallik İstatistikleri

Bu bölümde öncelikle çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenirlilik analizi ve katılımcılardan elde edilen verilerin dağılım türü belirlenmiştir. Güvenilirlik, bir araştırmanın aynı koşullarda aynı ölçüm aracıyla tekrar edilmesi durumunda tutarlı sonuç vermesi ve sonuçlar arasında uyumluluk olması hali şeklinde tanımlanabilmekle beraber tutarlılık/uyumluluk düzeyi arttıkça güvenilirlik seviyesinin de buna bağlı olarak arttığı bilinmektedir. Literatürde güvenirlik katsayısı 0-1 aralığında olmakta ve "0" yakın değerler alması ölçüm aracının güvenilirliğinin olmadığı öte yandan %70 üzerinde olması ise ölçüm aracının güvenilirliğinin yüksek olduğunun anlamına gelmektedir (Bernardi, 1994).

Güvenilirliği ölçmek amacıyla kullanılan Cronbach alfa katsayısı, ölçeğe ilişkin maddelerin birbiriyle ne ölçüde tutarlı olduğu hakkında bilgi vermekte ve literatürde sıklıkla kullanılmaktadır (Brown, 2002). Çalışmada kullanılan üç ölçeğe ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa değerleri yüksek olduğu görülmüş ve katılımcılardan sağlanan verilerin güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.1. Ölçeklerin Güvenilirlik Değeri

Ölçekler	Soru Sayısı	Güvenilirlik Değeri (Cronbach Alfa – α)
Veli Katılım	39	0,981
Okul ve Öğretmenle İletişim	8	0,952
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	5	0,937
Veli Gelişimi	5	0,933
Gönüllü Aktif Katılım	4	0,918
Çocukla İletişim	5	0,939
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	4	0,933
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	4	0,933
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	4	0,920
Dijital Ebeveynlik ve Öz Yeterlilik	38	0,989
Dijital Okuryazarlık	15	0,979
Dijital Güvenlik	18	0,985
Dijital İletişim	5	0,932
İletişim	9	0,755

Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi, iki örnek arasındaki benzerliği değerlendirmek için kullanılan parametrik olmayan istatistiksel bir testtir. İki numunenin aynı temel popülasyondan geldiği boş hipotezini test etmek için kullanılmaktadır. Bir K-S testi yapmak için araştırmacılar önce iki numunenin kümülatif dağılım fonksiyonları (CDF'ler) arasındaki maksimum farka dayanan K-S istatistiğini hesaplar. Hesaplanan K-S istatistiği daha sonra, numune boyutlarına ve istenen anlamlılık düzeyine dayanan kritik değerle karşılaştırılmaktadır. Hesaplanan K-S istatistiği kritik değerden büyükse sıfır hipotezi reddedilir ve sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmektedir. K-S testi yaygın olarak kullanılan bir istatistiksel testtir ve psikoloji, sosyoloji ve biyoloji gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. İki örnek arasındaki benzerliği anlamak için yararlı bir araçtır ve verilerdeki temel kalıplar ve eğilimler hakkında veri desenini anlamak için önemli bilgiler sağlayabilmektedir. Bununla birlikte, K-S testinin örneklem büyüklüğüne duyarlılığı gibi bazı sınırlamaları olduğunu ve bazı durumlarda diğer istatistiksel testlerin daha uygun olabileceğini belirtmek önemlidir (Berger & Zhou, 2014).

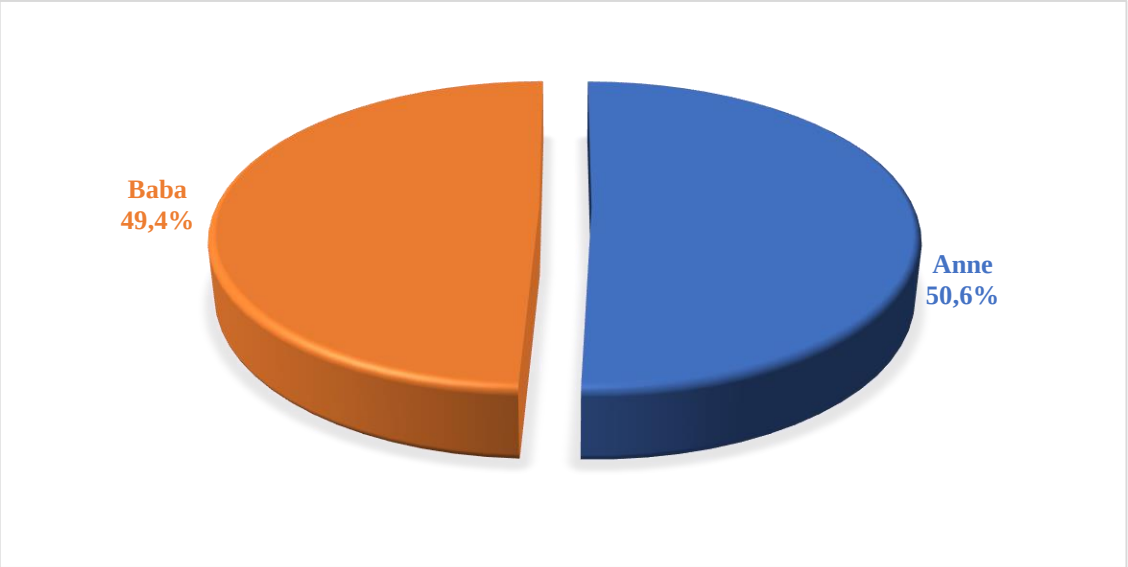
Çalışmada kullanılan ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogrov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Sonuçlar ölçek skorlarının %95 güven aralığında normal dağılmadığı yani parametrik olmayan testlerin kullanılmasının uygun olduğunu göstermiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.2. Kolmogrow-Smirnov Testi Sonuçları

Ölçekler	N	Normal Dağılım Parametreleri		Test İstatistiği	Kuyruk Olasılığı (p)
		Ortalama	Std. Sapma		
Veli Katılım	389	151.0848	31.96592	0.089	0.000
Okul ve Öğretmenle İletişim	389	31.3419	7.15901	0.117	0.000
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	389	19.8252	4.56345	0.132	0.000
Veli Gelişimi	389	18.9075	4.96292	0.137	0.000
Gönüllü Aktif Katılım	389	13.4087	4.68822	0.113	0.000
Çocukla İletişim	389	20.3162	4.44963	0.146	0.000
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	389	16.0771	3.71528	0.165	0.000
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	389	16.0823	3.62742	0.149	0.000
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	389	15.1260	3.87392	0.124	0.000
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	389	144.0077	37.68217	0.122	0.000
Dijital Okuryazarlık	389	56.0874	15.53704	0.113	0.000
Dijital Güvenlik	389	69.9229	18.55124	0.140	0.000
Dijital İletişim	389	17.9974	5.63654	0.114	0.000
İletişim	389	16.1208	4.67206	0.150	0.000

4.2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

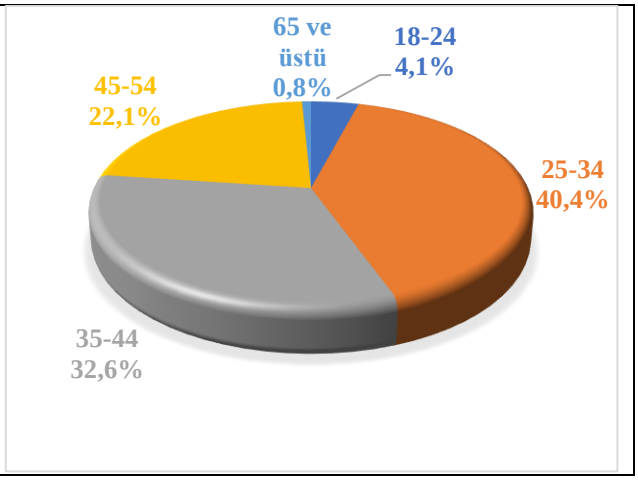
Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özelliklerine göre frekans dağılımı ve internet kullanım süresi ile sosyal medya kullanımının demografik özelliklere göre nasıl değişim gösterdiği incelenmiştir. Çalışmaya katılarının ebeveynlik durumu incelendiğinde; % 49'unun baba % 51'i anne olduğu görülmüştür. Çalışmada katılımcı anne ve babaların oranının birbirine yakın olması incelenen ölçekler bazında tarafların fikirlerinin anneler-babalar için yanlı olmaksızın bir ortak görüş oluşturmasına olanak sağlayacaktır.

Şekil 4.1. Ebeveynlik Durumu

Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde %4'ü 18-24 yaş aralığında, %40'ı 25-34 yaş aralığında, %33'ü 35-44 yaş arağılında, %22'si 45-54 yaş aralığında, %1'i ise 65 yaş ve üstü olduğu belirlenmiştir. Yaş dağılımı bakımından her yaş grubuna ilişkin katılımcı çalışmada yer alıyor olsa da %77'sinin 44 yaş ve altı olması ve 65 yaş üzeri katılımcı sayısının %0,8 seviyesinde kalması katılımcıların genellikle genç nüfustan oluştuğunun bir göstergesidir. Bu nedenle dijitalleşme süreçlerine ebeveynlerin dahil olma ve hızlı uyum sağlamaları muhtemeldir.

	Frekans	%	Kümülatif %
18-24	16	4,1%	4,1%
25-34	157	40,4%	44,5%
35-44	127	32,6%	77,1%
45-54	86	22,1%	99,2%
65 ve üstü	3	0.8%	100%
Toplam	389	100%	

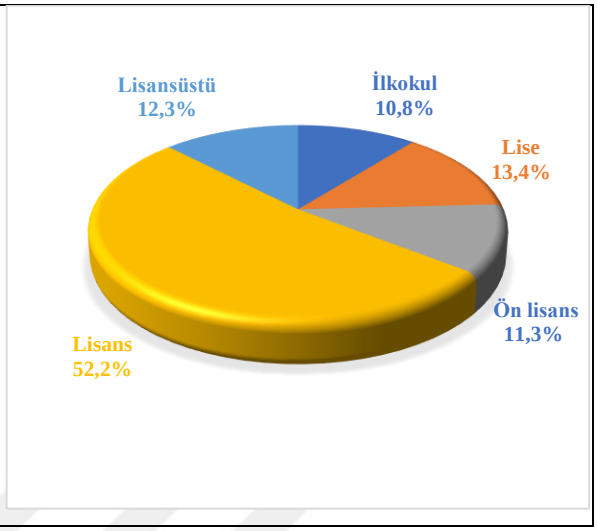

Şekil 4.2. Yaş Dağılımı

Katılımcıların %11'i ilkokul, %13'ü lise, %11'i önlisans, %52'si lisans, %12'si lisansüstütü mezunudur. Çalışmada her eğitim düzeyinde araştırmaya katkı sağlayabilecek katılımcı olmakla beraber genellikle ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Özellikle bu durum meslek ve yaş dağılımları ile ele

alınarak, özellikle KOVİD-19 döneminde hızla artan dijitalleşme sürecine, çocukların ebeveynler tecrübelerinden faydalanma durumu hakkında da fikir sağlayabilecektir.

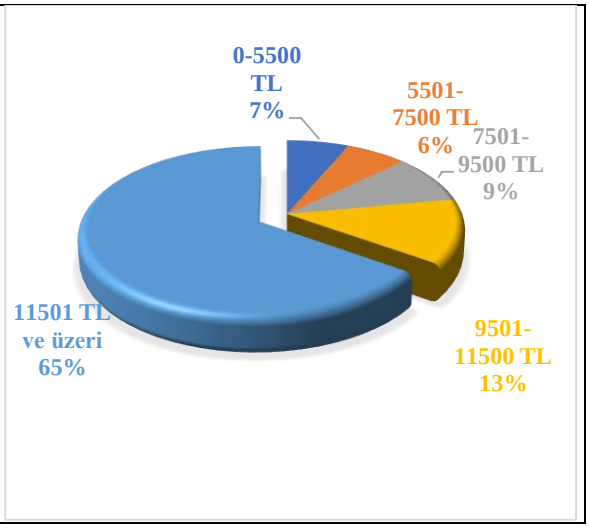
	Frekans	%	Kümülatif %
İlkokul	42	10,8%	10,8%
Lise	52	13,4%	24,2%
Ön Lisans	44	11,3%	35,5%
Lisans	203	52,2%	88,7%
Lisansüstü	48	12,3%	100%
Toplam	389	100%	

Şekil 4.3. Eğitim Durumu Dağılımı

Ebeveynlerin %7'sinin gelir durumu 0-5500 TL aralığında, %6'sının gelir durumu 5501-7500 TL aralığında, %9'unun gelir durumu 7501-9500 TL aralığında, %13'ünün gelir durumu 9501-11500 TL aralığında, %65'inin gelir durumu ise 11501 TL ve üzerindedir. Çalışmada yer alan katılımcıların genellikle gelir seviyesinin asgari ücret üzeri olduğu anlaşılmaktadır.

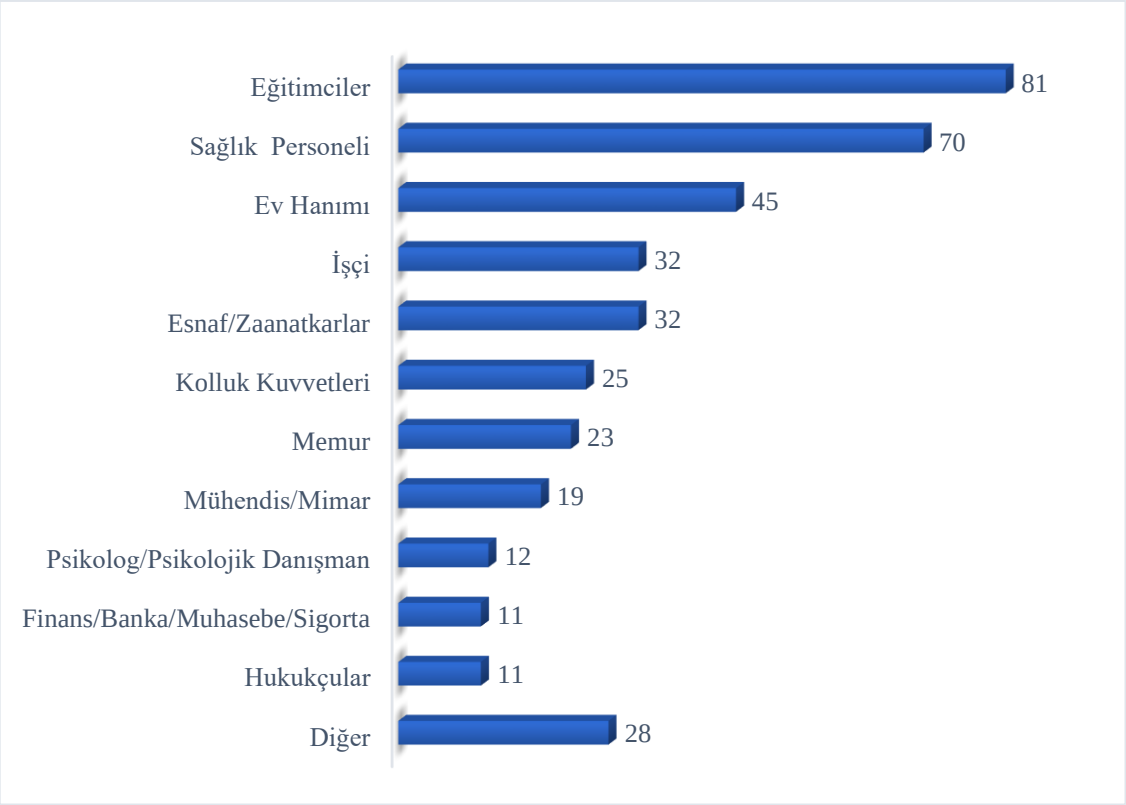
	Frekans	%	Kümülatif %
0-5500 TL	25	6%	6%
5501-7500 TL	25	6%	13%
7501-9500 TL	36	9%	22%
9501-11500 TL	49	13%	35%
11501 TL ve üzeri	254	65%	100%
Toplam	389	100%	

Şekil 4.4. Gelir Dağılımı

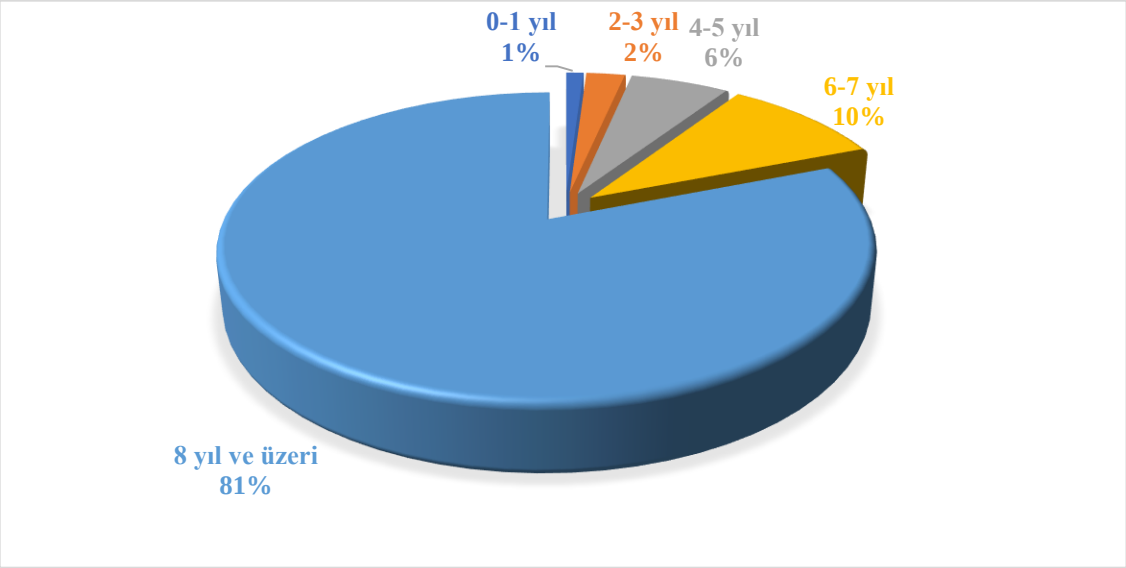
Çalışmaya katılanlar meslek gruplarına göre 12 kategoriye ayrıştırılarak incelenmiştir. Çalışma kapsamında her meslek grubundan bireylere yer verilmesi araştırma örnekleminin tüm fikir desenlerini içermesi bakımından oldukça önemlidir. Çalışmada yer alan eğitimciler grubunda, akademisyenler, sınıf öğretmenleri matematik

öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, rehber öğretmenler, okul idarecileri vb. yer almaktadır. Sağlık personeli kategorisi doktorlar, diş hekimleri, eczacılar, hemşireler, fizyoterapistler ve sağlık teknikerleri vb. mesleklerine dâhil katılımcılardan oluşmaktadır. İşçi kategorisi kol gücüne dayalı olarak çalışan temizlik personeli, bina görevlileri, garsonlar, kasiyerler vb. mesleklerinden oluşmaktadır. İç ve dış güvenlik sistematiğini oluşturan polis, asker vb. meslekleri ise kolluk kuvvetleri olarak kategorize edilmiştir. Savcılar ve avukatlar ise hukukçular olarak kategorize edilmiştir. Ayrıca ev hanımı, memur, esnaf ve zanaatkârlar, finansal sektörde çalışanlar, mühendis/mimarlar, psikolog/ psikolojik danışmanlar ve diğer kategorisine çalışmada yer verilmiştir. Diğer kategorisinde veteriner, şoför, serbest meslek çalışanları, makinist, çiftçi, fotoğrafçı, pilot, hostes gibi bir ya da birkaç kişiden oluşan katılımcılara yer verilmiştir. Çalışmaya katılanların %21'i eğitim, %18'i Sağlık sektöründe çalışmakta iken %12'sinin ev hanımı olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmanın meslek deseni her gruptan çalışanları kapsayarak ailede iletişim, eğitime katılım ve dijitalleşme hususunda mesleklerin rolünün de ayırt edilebilmesine olanak sağlayacaktır. Özellikle meslek, yaş ve eğitim düzeyleri birlikte ele alındığında ebeveynlerin çocukları için eğitiminededijitalleşme sürecine katkı sağlama potansiyelinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

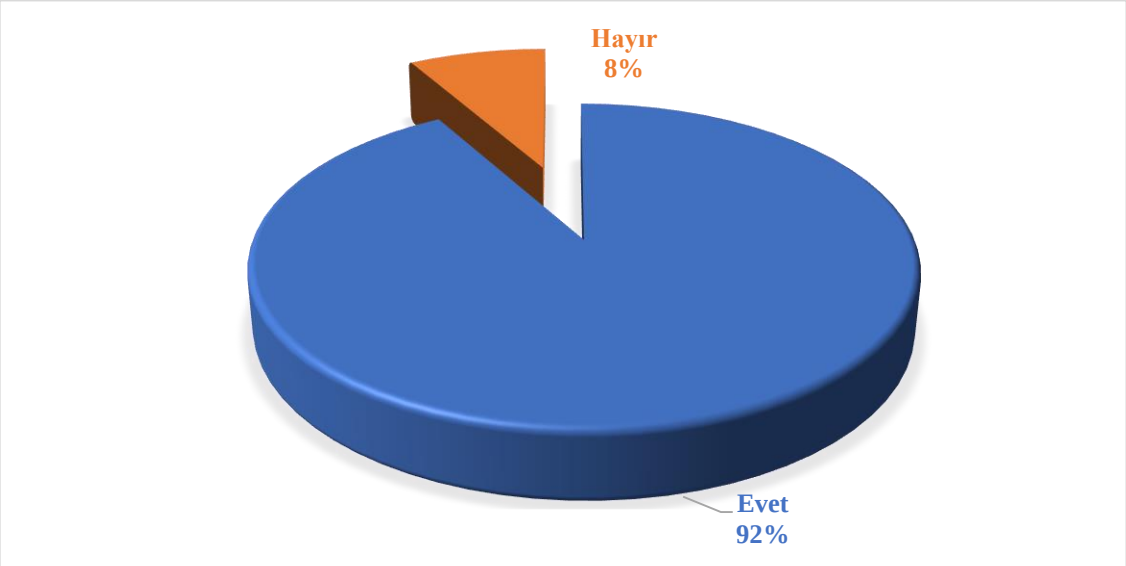
Şekil 4.5. Meslek Dağılımı

Ebeveynlerin %1'i 0-1 yıldır, %2'si 2-3 yıldır, %6'sı 4-5 yıldır, %10'nu 6-7 yıldır, %81'i ise 8 yıl ve üzerinde internet kullanmaktadır. Genel olarak internet kullanım seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 4.6. İnternet Kullanım Süresi (Yıl)

Araştırmaya katılan ebeveynlerin %92'si sosyal medya kullanırken %8'i sosyal medya kullanmamaktadır. Ebeveynlerin aktif olarak internet kullandığı ve sosyal medya mecralarında yer aldığı ifade etmek mümkündür.

Şekil 4.7. Sosyal Medya Kullanım Durumu

Çalışmanın amacına yönelik olarak katılımcıların internet/sosyal medya kullanım durumlarının demografik özelliklere göre nasıl değiştiğinin belirlenmesi dijital ebeveynlik sürecinde anlaşılmasına zemin hazırlayacağı için bu çalışma kapsamında analiz edilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle katılımcıların internet kullanım süresi ile sosyal medya kullanım durumlarının ebeveynler, yaş, eğitim, gelir düzeyi ve mesleğe göre değişiklik gösterip göstermediği çapraz tablo yöntemiyle Ki-Kare Testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare Testi sonuçlarına göre internet kullanım süreleri ve sosyal medya kullanım durumları ile ebeveyn cinsiyeti arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Öte yandan annelerin %52, babaların %48'inin sosyal medya kullandıkları belirlenmiştir. İnternet kullanım süreleri ise anne ve babaları için benzer sonuçlar sunarken, 2-3 yıl arası internet kullananların %67'si ve 4-5 yıl arası internet kullananların %61'inin anneler olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.3. Ebeveynlik İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım süresi durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Ebeveyn	Anne	50%	67%	61%	50%	50%	52%	41%
	Baba	50%	33%	39%	50%	50%	48%	59%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	2.052					1.400	
	df	4					1	
	p	0.726					0.2367	

İnternet kullanım süreleri ve sosyal medya kullanım durumları ile katılımcıların yaşları arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin var olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda sosyal medya kullanmayanların %69'u ve 0-1 yıl arasında internet kullananların%75'i 45 yaş ve üstüdür. 6 yıl ve üzeri internet kullanımın genellikle genç yaşlardaki anne babalarda görülürken sosyal medya kullanımı da 25-34 yaş arasında yoğunlaşmaktadır. Yani yaşları daha genç olan ebeveynlerin internet kullanımının yoğun olduğu görülmekle beraber buna bağlı olarak sosyal medya kullanımın da yaşı genç olan katılımcılarda daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Tablo 4.4. Yaş İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Yaş	18-24	0%	11%	4%	8%	3%	4%	0%
	25-34	0%	11%	22%	42%	43%	43%	13%
	35-44	25%	22%	26%	32%	34%	34%	19%
	45-54	50%	44%	48%	18%	20%	18%	63%
	65 ve üstü	25%	11%	0%	0%	0%	0%	6%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	65.281					49.506	
	df	16					4	
	p	0.000					0.000	

İnternet kullanım süreleri ve sosyal medya kullanım durumları ile katılımcıların eğitim düzeyleri arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda sosyal medya kullananların %68'i ve 8 yıl ve üzeri internet kullananların %73'ü lisans ve lisansüstü eğitime, sosyal medya kullanmayanlar ve 0-3 yıl

arası internet kullananların genellikle ilkokul düzeyinde eğitime sahip olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça internet kullanım sürelerinin ve sosyal medya kullanım durumlarının arttığı görülmektedir.

Tablo 4.5. Eğitim İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Eğitim	İlkokul	75%	67%	48%	11%	6%	8%	41%
	Lise	25%	11%	22%	18%	12%	13%	19%
	Önlisans	0%	11%	9%	16%	11%	11%	9%
	Lisans	0%	11%	22%	50%	57%	55%	22%
	Lisansüstü	0%	0%	0%	5%	15%	13%	9%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	99.625					35.991	
	df	16					4	
	p	0.000					0.000	

İnternet kullanım süreleri ve sosyal medya kullanım durumları ile katılımcıların gelir düzeyleri arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medya kullananların %80'i ve 8 yıl ve üzeri internet kullananların %84'ü 9500 TL ve üzeri gelire sahiptir. Öte yandan, sosyal medya kullanmayanlar %50'sini de 9500 TL ve üzeri geliri olanlar oluşturmaktadır. Ebeveynlerin gelir düzeyine göre internet kullanım sürelerinin ve sosyal medya kullanım durumlarının değiştiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.6. Gelir İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Gelir	0-5500 TL	25%	11%	9%	8%	6%	6%	13%
	5501-7500 TL	50%	56%	17%	5%	4%	5%	22%
	7501-9500 TL	0%	11%	30%	18%	7%	9%	16%
	9501-11500 TL	0%	11%	22%	21%	11%	13%	6%
	11501 TL ve üzeri	25%	11%	22%	47%	73%	67%	44%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	94.648					20.072	
	df	16					4	
	p	0.000					0.000	

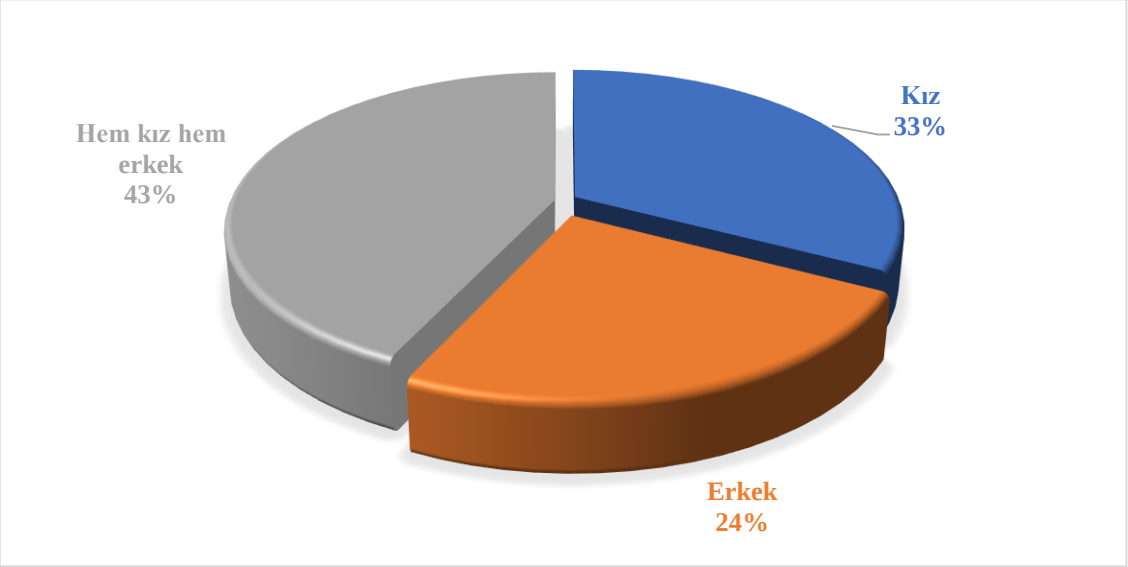
İnternet kullanım süreleri ile katılımcıların meslek grupları arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin varken, sosyal medya kullanım durumları ile meslek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin varlığı belirlenememiştir. 0-1 yıl arası internet kullanımı olanlar genellikle işçiler ve kolluk kuvvetleri iken 4 ve üzeri internet kullanımı olanlar genellikle eğitimciler, sağlık personelleri, ev hanımları ve memurlar olduğu görülmektedir. İnternet kullanım durumlarına göre de meslek gruplarının farklılaştığı anlaşılmaktadır. Finans, banka, muhasebe ve sigorta meslekleri bilgisayarla ve internete uğraşanların tamamı 8 yıl ve üzeri internet kullanmaktadır.

Tablo 4.7. Meslek İle İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Meslek	Eğitimciler	0%	22%	9%	11%	23%	21%	16%
	Sağlık Personeli	0%	22%	13%	34%	17%	19%	9%
	Ev Hanımı	0%	22%	35%	11%	10%	11%	19%
	İşçi	50%	33%	9%	11%	7%	8%	16%
	Esnaf/Zanaatkârlar	0%	0%	26%	3%	8%	8%	9%
	Kolluk Kuvvetleri	25%	0%	0%	3%	7%	6%	9%
	Memur	0%	0%	0%	11%	6%	6%	9%
	Mühendis/Mimar	0%	0%	0%	5%	5%	5%	3%
	Psikolog/Psikolojik Danışman	0%	0%	0%	3%	3%	3%	0%
	Finans/Banka/Muhasebe/Sigorta	0%	0%	0%	0%	3%	3%	0%
	Hukukçular	0%	0%	0%	0%	3%	3%	0%
	Diğer	25%	0%	9%	11%	7%	7%	9%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	73.774					10.500	
	df	44					11	
	p	0.003					0.486	

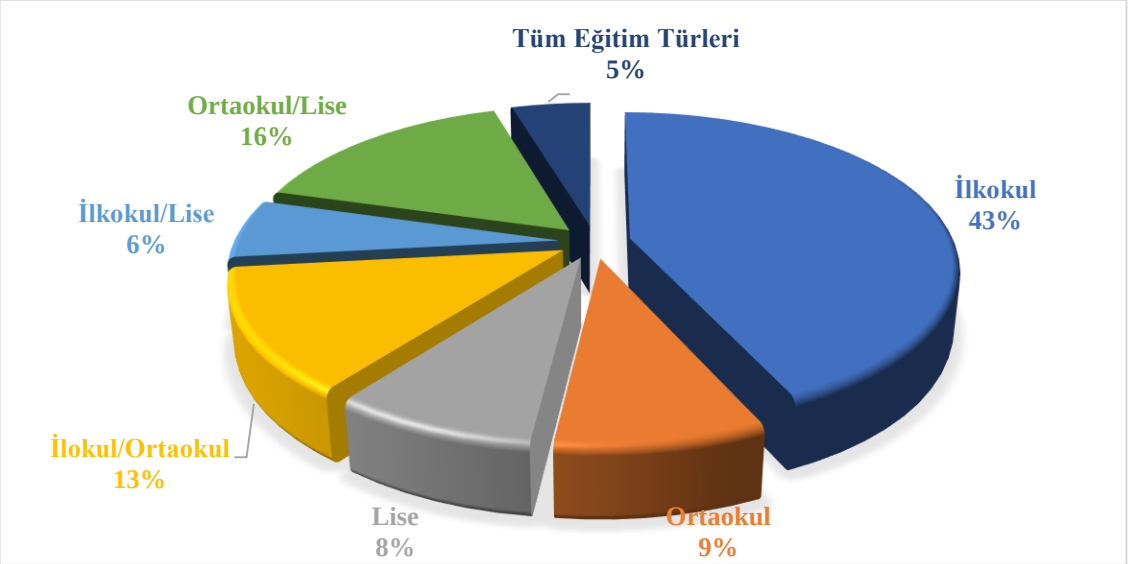
Katılımcıların %33'ü kız çocuğa, %24'ü erkek çocuğa, %43'ü ise hem kız hem de erkek çocuğa sahiptir. Dağılımın bu şekilde oluşması ebeveynlerin çocuklarının farklı cinsiyette

olması durumuna göre veli katılım ve aile içi iletişim farklılaşmaların olup olmadığınında araştırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Şekil 4.8. Çocukların Cinsiyet Dağılımı

Katılımcıların çocuklarının %43'ünün ilkokul, %9'u ortaokul, %8'i lise öğrencisi olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan birden fazla çocuğu olan katılımcıların farklı eğitim seviyelerinde çocukları olduğunu belirtmiştir. Çocukları hem ilkokul hemde ortaokula giden katılımcıların oranı %13, hem ilkokul hemde liseye giden katılımcıların oranı %6, hem ortaokul hem lise %16, hem ilkokul hem ortaokul hem de lise düzeyinde olan ebeveynlerin oranı % 5'tir. Ebeveynlerin farklı eğitim düzeylerinde çocukları olması eğitim süreçlerinde tecrübe sahibi olmalarının bir göstergesi olarak ifade edilebilir.

Şekil 4.9. Çocukların Eğitim Seviyesi

Katılımcı 389 ailenin toplam 761 çocuğu olduğu aile başına ortalama yaklaşık olarak 2 çocuk düştüğü belirlenmiştir. Minimum çocuk sayısı katılımcılar nezdinde 1 iken maksimum çocuk sayısı 6 olarak tespit edilmiştir. Bu durum anketin yapılması için geçerli olan en az bir çocuk sayısının sağlandığını göstermektedir. Katılımcı ailelerin çocuklarının %55 kız iken %45'i erkek olmakla beraber katılımcıların çocuklarının eğitim düzeyinin genellikle ilkokul olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.8. Çocuklara ilişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Toplam	Minimum	Maksimum	Ortalama
Çocuk sayı	761	1.00	6.00	1.9563
Kız	417	0.00	4.00	1.4184
Erkek	344	0.00	3.00	1.3080
İlkokul	300	1.00	3.00	1.1538
Ortaokul	199	0.00	3.00	1.2061
Lise	180	0.00	4.00	1.2857

4.3. Demografik Özelliklerin Ölçekler Açısından Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde demografik özelliklere göre ölçek skorlarının değişkenlik gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu bağlamda veriler normal dağılım göstermediği yani parametrik olmadığı için parametrik olmayan Mann Whitney U testi ve Kruskall Wallis testi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistiklere Tablo 9'da yer verilmiştir. Veli Katılım ölçeğinden en fazla alınabilecek skor 195 iken en düşük skor 39'dur. Katılımcıların veli katılım ölçeği skorları incelendiğinde ise ortalama 151 skor aldıkları ve minimum 52, maksimum 195 skora ulaşabildikleri tespit edilmiştir. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik ölçeğinden ise en fazla 190 ve en az 38 skor alınabilmektedir. Katılımcıların Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği skorları incelendiğinde ortalama 144 skor aldıkları bununla beraber minimum 38 ve maksimum 190 skor elde edebildikleri belirlenmiştir. Son olarak Aile Değerlendirme Ölçeği'nin çalışmada kullanılan iletişim boyutundan elde edilebilecek en iyi skor 9 ve en kötü skor 36 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların iletişim skorları incelendiğinde ortalama 16 skor aldıkları ve minimum 9 maksimum 31 skor elde ettikleri görülmektedir. Katılımcıların skorları ve ölçeklere ilişkin en iyi/kötü skor değerleri dikkate alındığında, ebeveynlerin

ölçekleri cevaplarken önem gösterdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca katılımcıların eğitim seviyeleri ve meslek dağılımları ölçeklerin yanıtlarının kalitesini arttırmaktadır.

Tablo 4.9. Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri

Ölçekler	Ölçeklerden Elde Edilebilecek Skorlar			Katılımcıların Skorları				
	Soru Sayısı	En Kötü Skor	En İyi Skor	Ortalama	Ortanca	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Veli Katılım	**39**	**39**	**195**	**151,0**	**157,0**	**32,0**	**52**	**195**
Okul ve Öğretmenle İletişim	8	8	40	31,3	32,0	7,2	8	40
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	5	5	25	19,8	20,0	4,6	6	25
Veli Gelişimi	5	5	25	18,9	20,0	5,0	5	25
Gönüllü Aktif Katılım	4	4	20	13,4	14,0	4,7	4	20
Çocukla İletişim	5	5	25	20,3	21,0	4,4	5	25
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	4	4	20	16,1	17,0	3,7	4	20
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	4	4	20	16,1	17,0	3,7	5	20
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	4	4	20	15,1	16,0	3,9	4	20
Dijital Ebeveynlik ve Öz Yeterlilik	**38**	**38**	**190**	**144,0**	**153,0**	**37,7**	**38**	**190**
Dijital Okuryazarlık	15	15	75	56,1	60,0	15,5	15	75
Dijital Güvenlik	18	18	90	69,9	76,0	18,6	18	90
Dijital İletişim	5	5	25	18,0	19,0	5,6	5	25
İletişim	**9**	**36**	**9**	**16,1**	**17,0**	**4,7**	**9**	**31**

4.3.1. Veli Katılım Ölçeği

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özelliklere göre Veli Katılım Ölçeği'nden elde ettikleri skorlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu bağlamda ilk olarak ebeveynlerin veli katılım skorları incelenmiştir. Ebeveynlik durumuna göre veli katılım ve alt boyutları (okul ve öğretmenle iletişim, ödev ve çalışmaları destekleme, veli gelişimi, gönüllü aktif katılım, çocukla iletişim, öğrenmeyi destekleyici ev ortamının oluşturulması, çocuğun kişilik gelişimini destekleme, çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme) %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velinin eğitime katılımında annelerin skorları babalardan yüksek olmakla beraber annelerin alt boyutlarda da skorlarının daha yüksek

olduğu görülmektedir. Çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme hususunda anne ve babaların skorların oldukça yakınsadığı belirlenmiştir. Anne-babaların skorları ölçekten alınabilecek en iyi skorlar dikkate alındığında çocuklarının eğitim süreçlerine aktif katılım sağladıklarına işaret etmektedir.

Tablo 4.10. Ebeveynlik Durumu ve Veli Katılım Ölçeği Mann-Whitney U Testi

	Ortalama		Mann-Whitney U Testi		
	Anne	Baba	U	Z	P
Veli Katılım	156,76	145,26	15041,5	-3,491	,000
Okul ve Öğretmenle İletişim	32,41	30,25	15727,0	-2,879	,004
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	20,73	18,90	14636,5	-3,877	,000
Veli Gelişimi	19,98	17,81	14319,5	-4,156	,000
Gönüllü Aktif Katılım	13,88	12,93	16911,0	-1,810	,070
Çocukla İletişim	21,14	19,47	14437,5	-4,071	,000
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	16,60	15,54	15744,0	-2,888	,004
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	16,56	15,59	16171,0	-2,493	,013
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	15,47	14,78	16816,5	-1,899	,058

Sosyal medya kullanım durumuna göre veli katılım ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velinin eğitime katılım skorlarında sosyal medya kullananların eğitime katılım skorları sosyal medya kullanmayanlara göre daha yüksektir. Bu durum veli katılım ölçeğinin alt ölçekleri içinde geçerlidir. Sosyal medyayı aktif kullanan ebeveynlerin eğitime katılımları daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.11. Sosyal Medya Kullanımı ve Veli Katılım Ölçeği Mann-Whitney U Testi

	Ortalama		Mann-Whitney U Testi		
	Evet	Hayır	U	Z	P
Veli Katılım	152,49	135,44	4221,0	-2,447	,014
Okul ve Öğretmenle İletişim	31,58	28,72	4584,0	-1,856	,064
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	20,03	17,56	4147,5	-2,582	,010
Veli Gelişimi	19,11	16,59	4298,5	-2,328	,020
Gönüllü Aktif Katılım	13,55	11,88	4614,5	-1,806	,071
Çocukla İletişim	20,50	18,28	4385,5	-2,196	,028
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	16,21	14,56	4601,5	-1,842	,065
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	16,22	14,50	4447,0	-2,093	,036
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	15,29	13,34	4282,0	-2,358	,018

Ebeveynlerin yaşlarına göre veli katılım ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. 25-34 yaş aralığında olanların eğitime katılım skorları diğer yaş gruplarından fazla olmakla beraber bunu 18-24 ve 35-45 yaş aralığı takip etmektedir. Genç anne babaların çocuklarının eğitimine daha fazla katkı sağlama çabasında oldukları ifade edilebilir.

Tablo 4.12. Yaş ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Yaş					Kruskal Wallis Testi		
	18-24	25-34	35-44	45-54	65 ve üstü	X^2	df	P
Veli Katılım	153,88	158,96	150,30	138,16	128,00	24,076	4	,000
Okul ve Öğretmenle İletişim	31,94	33,28	30,95	28,27	31,33	28,289	4	,000
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	20,25	21,19	19,57	17,59	21,00	33,790	4	,000
Veli Gelişimi	19,81	19,69	19,10	17,17	14,67	16,407	4	,003
Gönüllü Aktif Katılım	14,25	13,91	13,39	12,38	12,67	5,392	4	,249
Çocukla İletişim	20,50	21,31	20,06	19,02	15,00	22,915	4	,000
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	15,63	16,95	15,94	14,95	10,67	25,542	4	,000
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	15,75	17,02	16,03	14,69	11,00	31,338	4	,000
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	15,75	15,61	15,24	14,08	11,67	11,180	4	,025

Ebeveynlerin eğitim durumuna göre veli katılım ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velilerin eğitim düzeyine göre eğitime katılım skorları büyükten küçüğe doğru lisansüstü, lisans ve ön lisans şeklinde ilerlemektedir. Bu durum veli katılım ölçeğinin alt ölçekleri içinde geçerlidir. Bu minvalde, ailelerin eğitim düzeyi arttıkça çocuklarının eğitim faaliyetlerine ilgilerinin arttığı görülmüştür.

Tablo 4.13. Eğitim Durumu ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Eğitim					Kruskal Wallis Testi		
	İlkokul	Lise	Ön Lisans	Lisans	Lisansüstü	X^2	df	P
Veli Katılım	135,19	137,46	145,91	155,91	164,08	29,188	4	,000
Okul ve Öğretmenle İletişim	28,05	28,67	29,68	32,37	34,27	29,795	4	,000
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	18,02	18,10	20,00	20,28	21,21	15,884	4	,003
Veli Gelişimi	17,07	17,29	18,02	19,45	20,77	20,786	4	,000
Gönüllü Aktif Katılım	11,71	12,77	12,20	13,95	14,42	15,116	4	,004
Çocukla İletişim	18,60	18,15	19,70	20,95	22,04	23,320	4	,000
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	14,19	14,23	16,00	16,67	17,31	25,166	4	,000
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	14,29	14,17	15,70	16,65	17,67	31,602	4	,000
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	13,26	14,08	14,59	15,60	16,40	17,769	4	,001

Ebeveynlerin internet kullanım süresine göre veli katılım ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Veli katılımında ebeveynlerin çoğunluğu 8 yıl ve üzerinde internet kullanmaktadır. İnternet kullanım süresi arttıkça velilerin katılım skorlarının arttığı görülmektedir. Özellikle KOVİD-19 dönemi sonrasında çalışmanın yapıldığı göz önüne alındığında anne babaların internet kullanımı çocukların eğitim süreçlerine destek olabildiği şeklinde yorumlanabilmektedir.

Tablo 4.14. İnternet Kullanım Süresi ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi

Ölçek	İnternet Kullanım Süresi					Kruskal Wallis Testi		
	0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	X^2	df	p
Veli Katılım	102,50	133,44	135,78	145,07	154,04	15,410	4	,004
Okul ve Öğretmenle İletişim	28,000	26,889	27,652	29,711	31,978	11,435	4	,022
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	15,500	17,111	17,217	19,237	20,219	10,721	4	,030
Veli Gelişimi	13,250	17,111	17,652	17,895	19,244	9,585	4	,048
Gönüllü Aktif Katılım	10,750	11,444	12,348	13,000	13,625	5,217	4	,266
Çocukla İletişim	12,500	18,556	18,304	19,579	20,702	12,271	4	,015
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	7,500	14,778	14,522	15,474	16,410	14,997	4	,005
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	7,750	14,333	14,652	15,474	16,416	15,913	4	,003
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	7,250	13,222	13,435	14,711	15,454	14,847	4	,005

Ebeveynlerin gelir dağılımına göre, veli katılım ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. En çok veli katılım skorları sırasıyla; 11501 TL ve üzeri, 0- 5500 TL ve 5501-7500 TL gelir seviyelerinde görülmektedir. Ancak ölçeklerin en iyi/en kötü skorları ebeveynlerin eğitime katılım için hangi gelir grubunda olursa olsun istekli olduklarını göstermektedir.

Tablo 4.15. Gelir Dağılımı ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi

	Gelir Dağılımı					Kruskal Wallis Testi		
	0 - 5500 TL	5501-7500 TL	7501-9500 TL	9501-11500 TL	11501 TL ve üzeri	X^2	df	p
Veli Katılım	146,00	145,60	126,81	142,59	157,20	24,176	4	,000
Okul ve Öğretmenle İletişim	30,20	31,24	26,22	28,69	32,70	25,530	4	,000
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	19,44	19,00	16,94	18,78	20,56	14,686	4	,005
Veli Gelişimi	18,92	18,36	15,56	17,55	19,70	22,883	4	,000
Gönüllü Aktif Katılım	12,68	13,24	10,67	12,96	13,97	16,206	4	,003
Çocukla İletişim	19,96	19,40	17,42	19,41	21,03	14,491	4	,006
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	15,08	15,32	13,44	15,65	16,70	16,992	4	,002
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	15,44	14,76	13,81	15,31	16,75	19,306	4	,001
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	14,28	14,28	12,75	14,24	15,80	19,470	4	,001

Çocukların cinsiyetine göre veli katılım ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velinin eğitime katılım skorları erkek çocuğa ebeveynlerin daha yüksektir. Bu durumu kız çocuğu olan ebeveynler ve sonrasında da hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynler takip etmektedir.

Tablo 4.16. Çocukların Cinsiyeti ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi

	Çocuk Cinsiyeti			Kruskal Wallis Testi		
	Kız	Erkek	Hem kız hem erkek	X^2	df	p
Veli Katılım	156,60	160,14	141,74	23,579	2	,000
Okul ve Öğretmenle İletişim	32,07	33,33	29,66	14,577	2	,001
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	20,35	21,18	18,65	18,941	2	,000
Veli Gelişimi	19,94	19,99	17,51	17,808	2	,000
Gönüllü Aktif Katılım	14,14	13,97	12,53	9,490	2	,009
Çocukla İletişim	21,30	21,55	18,87	27,126	2	,000
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	16,76	17,03	15,01	25,291	2	,000
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	16,68	16,96	15,13	20,008	2	,000
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	15,35	16,14	14,38	12,283	2	,002

Çocukların eğitim seviyelerine göre veli katılım ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Veli katılım skorlarına göre çocukları ilkokul düzeyinde olan velilerin eğitime katılımı daha yüksektir. Bu sıralamayı ortaokul, lise, ilkokul-lise, ilkokul-ortaokul, ortaokul-lise ve tüm eğitim türleri takip etmektedir. Bu durum velilerin yaşlarının da genellikle genç olduğu dikkate alındığında ilkokul düzeyindeki özellikle de birinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin adaptasyon sürecinde ebeveynlerin eğitime katılım ilgilerinin de daha yüksek olduğunun bir göstergesi olarak ele alınabilmektedir.

Hem cinsiyete hem de eğitim seviyesine göre velilerin eğitime katılım skorlarının farklılık göstermesi, erkek çocuklarının ve ilkokula giden çocukların ebeveynlerinin skorlarının daha yüksek olması, cinsiyete göre eğitim düzeyinin çocuklar açısından farklılık gösterip göstermediği hususunun da açıklanmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle cinsiyet ile eğitim seviyesi arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların çocuklarının %43,2'si ilkokul seviyesinde eğitim görmekte iken kız çocuklarının %68'i erkek çocuklarının %58,9'u ilkokul seviyesindedir. Katılımcıların çocuklarının genellikle ilkokul düzeyinde olması dikkate alındığında bu ebeveynlerin eğitime katılım skorlarının yüksek olması beklenen bir durum olmakla beraber erkek evlat sahibi ebeveynlerin eğitime katılım skorlarının yüksek olması kız ve erkek çocuklarının okula adaptasyon süreçlerinin de araştırılmasını önemli hale getirmektedir.

Tablo 4.17. Çocukların Eğitim Seviyesi ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Eğitim Seviyesi							Kruskal Wallis Testi		
	İlkokul	Ortaokul	Lise	İlkokul/ Ortaokul	İlkokul/ Lise	Ortaokul/ Lise	Tüm Eğitim Türleri	X^2	df	p
Veli Katılım	162.34	155.74	145.91	142.66	143.88	135.42	133.72	49.276	6	.000
Okul ve Öğretmenle İletişim	33.86	31.79	29.45	29.90	29.67	28.06	28.00	44.818	6	.000
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	21.41	20.21	18.73	18.54	19.83	17.48	17.94	45.507	6	.000
Veli Gelişimi	20.57	19.18	18.48	17.46	17.92	16.74	16.50	36.852	6	.000
Gönüllü Aktif Katılım	14.31	13.59	13.48	12.82	12.17	12.15	12.17	14.887	6	.021
Çocukla İletişim	21.88	21.15	19.67	18.74	19.67	18.31	17.56	50.671	6	.000
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	17.16	17.00	15.48	15.20	15.08	14.53	14.39	37.716	6	.000
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	17.17	16.94	15.61	15.34	14.96	14.48	14.22	41.675	6	.000
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	15.99	15.88	15.00	14.66	14.58	13.66	12.94	25.730	6	.000

Tablo 4.18. Çocukların Eğitim Seviyesi ve Cinsiyeti Arasındaki İlişki

		Eğitim durumu							Ki-Kare Testi		
		İlkokul	Ortaokul	Lise	İlkokul/ Ortaokul	İlkokul/ Lise	Ortaokul/ Lise	Tüm Eğitim Türleri	X^2	df	p
Çocuk Cinsiyeti	Kız	63,8%	7,9%	11,0%	6,3%	1,6%	7,9%	1,6%	119,337	12	,000
	Erkek	58,9%	16,8%	6,3%	5,3%	4,2%	8,4%	0,0%			
	Hem kız hem erkek	18,6%	4,8%	7,8%	22,2%	10,8%	26,3%	9,6%			
	Total	43,2%	8,7%	8,5%	12,9%	6,2%	15,9%	4,6%			

Ebeveynlerin meslek durumuna göre veli katılım ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Veli katılım skorlarına göre meslekler içerisinden hukukçular meslek grubunda velilerin eğitime katılımı daha yüksektir. Bu sıralamayı psikolog/psikolojik danışmanlar, eğitimciler, mühendis/mimarlar, sağlık personelleri, kolluk kuvvetleri, ev hanımları, işçiler, finans/banka/muhasebe/sigorta, memur, esnaf/zanaatkârlar ve diğer grubu takip etmektedir. Buradan çıkan skorlar eğitimci meslek grubunda bulunan velilerin çocuklarının eğitimine katılımda hukukçu meslek grubunda olan velilerden geride kaldıklarını göstermektedir. Bu durum velilerin ait oldukları meslek grupları ile çocuklarının eğitimlerine katılma durumları arasında ilişki olmayabileceğini göstermektedir.

Tablo 4.19. Mesleki Dağılım ve Veli Katılım Ölçeği Kruskal Wallis Testi

	Meslek												Kruskal Wallis Testi		
	Eğitimciler	Sağlık Personeli	Ev Hanımı	İşçi	Esnaf/ Zanaatkârlar	Kolluk Kuvvetleri	Memur	Mühendis/ Mimar	Psikolog/ Psikolojik Danışman	Finans/ Banka/ Muhasebe/ Sigorta	Hukukçular	Diğer	X^2	df	p
Veli Katılım	160.36	156.71	149.80	148.78	129.94	154.00	140.83	156.95	161.58	146.36	172.82	129.71	42.739	11	.000
Okul ve Öğretmenle İletişim	33.64	32.09	30.36	30.81	27.94	32.00	29.09	32.16	34.33	29.27	36.45	27.14	36.829	11	.000
Ödev ve Çalışmaları Destekleme	20.70	20.67	20.11	19.38	16.75	20.40	18.96	20.11	21.25	19.55	22.18	17.32	31.352	11	.001
Veli Gelişimi	20.19	19.67	19.47	18.78	15.34	18.84	17.61	19.74	19.58	17.27	22.27	16.21	37.329	11	.000
Gönüllü Aktif Katılım	14.12	13.60	12.98	13.38	11.56	12.80	12.61	14.79	14.17	13.45	17.45	12.04	24.612	11	.010
Çocukla İletişim	21.67	21.04	20.38	20.16	17.50	20.96	18.65	21.16	21.42	20.55	21.82	16.96	36.712	11	.000
Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması	16.94	16.81	15.89	15.78	13.69	16.84	15.04	16.58	17.00	16.27	17.82	13.79	31.622	11	.001
Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme	16.98	16.66	16.20	15.78	13.88	16.80	14.52	16.79	17.67	16.18	17.91	13.46	38.445	11	.000
Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme	16.12	16.17	14.42	14.72	13.28	15.36	14.35	15.63	16.17	13.82	16.91	12.79	32.072	11	.001

4.3.2. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özelliklere göre Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nden elde ettikleri skorlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle ebeveynlerin dijitalleşeme skorları irdelenmiştir. Ebeveynlik durumuna göre, dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları (dijital okuryazarlık, dijital güvenlik, dijital iletişim) %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Dijital ebeveynlikte annelerin skorları babalardan yüksek olmakla beraber annelerin alt boyutlarda da skorlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.20. Ebeveyn ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Mann Whitney U Testi

Ölçek	Ortalama		Mann-Whitney U Testi		
	Anne	Baba	U	Z	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	149,15	138,73	15787,0	-2,819	,005
Dijital Okuryazarlık	58,02	54,10	16117,5	-2,523	,012
Dijital Güvenlik	72,73	67,04	15260,0	-3,301	,001
Dijital İletişim	18,40	17,58	17050,5	-1,684	,092

Sosyal medya kullanım durumuna göre, dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak dijital okuryazarlık alt boyutu %10 hata payı ile %90 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Dijital ebeveynlik skorları incelendiğinde sosyal medya kullananların skorlarının kullanmayanlara nazaran daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal medyayı aktif kullanan ebeveynlerin dijital ebeveynliklerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir.

Tablo 4.21. Sosyal Medya Kullanımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Mann Whitney U Testi

Ölçek	Ortalama		Mann-Whitney U Testi		
	Evet	Hayır	U	Z	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	145,25	130,13	4744,5	-1,588	,112
Dijital Okuryazarlık	56,63	50,03	4636,0	-1,768	,077
Dijital Güvenlik	70,47	63,78	5005,5	-1,162	,245
Dijital İletişim	18,15	16,31	4775,0	-1,542	,123

Ebeveynlerin yaşlarına göre, dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. 25-34 yaş aralığında olan ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları diğer yaş gruplarından fazla olmakla beraber bunu 35-44 ve 18-24 yaş aralığı takip etmektedir. Genç anne babaların çocuklarının eğitimine daha fazla katkı sağlama çabasında oldukları ifade edilebilir.

Tablo 4.22. Yaş Dağılımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Yaş					Kruskal Wallis Testi		
	18-24	25-34	35-44	45-54	65 ve üstü	X^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	142,31	151,31	144,46	131,55	108,67	20,293	4	,000
Dijital Okuryazarlık	57,56	59,05	56,66	50,09	40,67	23,652	4	,000
Dijital Güvenlik	67,19	73,49	70,00	64,35	54,33	19,795	4	,001
Dijital İletişim	17,56	18,77	17,80	17,10	13,67	8,867	4	,065

Ebeveynlerin eğitim durumuna göre, dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velilerin eğitim düzeyine göre ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları büyükten küçüğe doğru lisansüstü, lisans ve ön lisans şeklinde ilerlemektedir. Bu durum Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin alt ölçekleri içinde geçerlidir. Bu minvalde, ailelerin eğitim düzeyi arttıkça dijital ebeveynlik skorları artması, eğitim düzeyinin artıkça çocuklarının dijitalleşmelerine ebeveynlerin ilgilerinin artacağı şeklinde değerlendirilebilmektedir.

Tablo 4.23. Eğitim Düzeyi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

	Eğitim					Kruskal Wallis Testi		
	İlkokul	Lise	Önlisans	Lisans	Lisansüstü	X^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	118,24	125,7	143,89	151,6	154,31	32,60	4	,000
Dijital Okuryazarlık	45,52	50,40	54,39	59,21	59,83	28,74	4	,000
Dijital Güvenlik	57,64	60,58	72,20	73,18	74,94	27,05	4	,000
Dijital İletişim	15,07	14,73	17,30	19,23	19,54	38,08	4	,000

Ebeveynlerin internet kullanım süresine göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin çoğunluğu 8 yıl ve üzerinde internet kullanmaktadır. İnternet kullanım süresi arttıkça ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının arttığı görülmektedir. Özellikle KOVİD-19 dönemi sonrasında çalışmanın yapıldığı göz önüne alındığında ebeveynlerin internet kullanımı çocukların dijitalleşme süreçlerine destek olabildiği şeklinde yorumlanabilmektedir.

Tablo 4.24. İnternet Kullanım Süresi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

Ölçek	İnternet Kullanım Süresi					Kruskal Wallis Testi		
	0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	X^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	96,75	125,56	105,09	133,16	149,29	30,339	4	,000
Dijital Okuryazarlık	41,00	48,89	40,48	52,16	58,10	28,079	4	,000
Dijital Güvenlik	44,25	62,22	51,22	64,29	72,51	29,710	4	,000
Dijital İletişim	11,50	14,44	13,39	16,71	18,67	25,479	4	,000

Ebeveynlerin gelir dağılımına göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. En çok dijital ebeveynlik skorları sırasıyla 11501 TL ve üzeri, 9501-11500 TL ve 5501-7500 TL gelir seviyelerinde görülmektedir. Yüksek gelirli ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.25. Gelir Dağılımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

	Gelir Dağılımı					Kruskal Wallis Testi		
	0-5500 TL	5501-7500 TL	7501-9500 TL	9501-11500 TL	11501 TL ve üzeri	X^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	128,20	132,60	124,56	134,80	151,22	22,717	4	,000
Dijital Okuryazarlık	49,88	52,32	47,86	51,90	59,04	23,990	4	,000
Dijital Güvenlik	62,24	64,44	61,67	65,78	73,19	16,388	4	,003
Dijital İletişim	16,08	15,84	15,03	17,12	18,99	20,286	4	,000

Çocuk cinsiyetine göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkek çocuğa

sahip ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları daha yüksektir. Bu durumu kız çocuğu olan ebeveynler sonrasında hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynler takip etmektedir.

Tablo 4.26. Çocukların Cinsiyeti ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Çocuk Cinsiyeti			Kruskal Wallis Testi		
	Kız	Erkek	Hem kız hem erkek	X^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	149,97	154,94	133,26	25,994	2	,000
Dijital Okuryazarlık	58,49	60,22	51,91	22,705	2	,000
Dijital Güvenlik	72,78	75,44	64,61	26,386	2	,000
Dijital İletişim	18,70	19,27	16,74	15,294	2	,000

Çocukların eğitim durumuna göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlkokul düzeyinde çocuğu olan ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları daha yüksektir. Bu sıralamayı ortaokul, lise, ilkokul-lise, ilkokul-ortaokul, tüm eğitim türleri ve ortaokul-lise takip etmektedir. KOVİD-19 döneminde yaşanan hızlı dijitalleşme süreçleri çocukların daha fazla bilgisayar, telefon tablet gibi araçlarla vakit geçirmesine neden olmuştur. Öte yandan kitleler halinde artan dijital talep sanal dünyada farklı içeriklerin oluşmasına olanak sağlamış ve içeriklere ulaşımı kolaylaşmıştır. Böylesi bir ortamda henüz dijital içerikleri ayrıştırma yetisine sahip olmayan ilkokul düzeyindeki çocukların internet kullanımı süreleri ve dijital içeriklere ulaşımı ebeveyn tarafından denetimi elzemdir.

Tablo 4.27. Çocukların Eğitim Düzeyi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Eğitim durumu							Kruskal Wallis Testi		
	İlkokul	Ortaokul	Lise	İlkokul/ Ortaokul	İlkokul/ Lise	Ortaokul/ Lise	Tüm Eğitim Türleri	X^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	156,02	139,94	137,12	136,9	142,5	126,66	133,3	37,09	6	,000
Dijital Okuryazarlık	61,20	53,41	52,79	54,50	54,92	48,35	52,11	37,00	6	,000
Dijital Güvenlik	75,54	68,76	66,70	65,26	71,00	62,15	63,94	36,65	6	,000
Dijital İletişim	19,29	17,76	17,64	17,22	16,67	16,16	17,33	20,43	6	,002

Ebeveynlerin meslek durumuna göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Hukukçular meslek grubunda olan ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sıralamayı psikolog/psikolojik danışmanlar, eğitimciler, kolluk kuvvetleri, mühendis/mimarlar, sağlık personeli, memur, ev hanımları, finans/banka/muhasebe/sigorta, işçi, esnaf/zanaatkârlar ve diğer grubu sıralamayı takip etmektedir. Dijitalleşme süreçlerinin getirdiği gelişimin yanı sıra bazı olumsuz süreçlerinde oluşması özellikle siber suçların artması ebeveynlerin çocuklarının dijital içerikleri kullanırken daha dikkatli olmasına neden olmaktadır. Hukuk mesleğini icra eden veya bu süreçleri sıklıkla danışmanları veya öğrencileri ile karşılaşan psikolog/psikolojik danışmanların ve eğitimcilerin dijitalleşme konusunda daha hassas davranması ve etkin olması beklenen bir durumdur.

Tablo 4.28. Meslek Grubu ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

		Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	Dijital Okuryazarlık	Dijital Güvenlik	Dijital İletişim
Meslek	Eğitimciler	155,47	60,80	75,21	19,46
	Sağlık Personeli	148,61	57,33	72,13	19,16
	Ev Hanımı	144,24	56,13	70,89	17,22
	İşçi	135,25	53,56	65,38	16,31
	Esnaf/Zanaatkârlar	116,69	45,31	57,31	14,06
	Kolluk Kuvvetleri	154,36	60,04	75,28	19,04
	Memur	145,39	56,00	70,96	18,43
	Mühendis/Mimar	149,05	59,16	70,89	19,00
	Psikolog/Psikolojik Danışman	160,58	63,08	77,83	19,67
	Finans/Banka/ Muhasebe/Sigorta	142,18	54,82	67,82	19,55
	Hukukçular	165,45	64,00	79,55	21,91
	Diğer	111,57	43,32	54,54	13,71
Kruskal Wallis Testi	X^2	45,991	42,761	41,267	45,744
	df	11	11	11	11
	p	,000	,000	,000	,000

4.3.3. Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özelliklere göre Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu sonuçlarının farklılık gösterip göstermediği belirlenmiştir. İletişim skorlarının azalması aile içi iletişimin arttığını skorların yükselmesi ise aile içi iletişimin azaldığını göstermektedir. Bu bağlamda ebeveynlik durumuna göre Aile

Değerlendirme Ölçeği İletişim Boyutu %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aile içi iletişimde babaların skorları annelerden daha yüksektir. Babaların annelere kıyasla aileyle daha az vakit geçirmelerinden dolayı iletişimin düşük olması beklenen bir sonuçtur. Ancak babaların skorlarının annelerin skorlarına yakın olması ve hatta ortalama skor değerine yakınsaması, babaların da aile bireyleri ile zamanı kaliteli kullanmaya yönelik çaba harcadıklarının bir göstergesi olarak ele alınabilir.

Sosyal medya kullanım durumuna göre aile değerlendirme ölçeği iletişim boyutu %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. İletişim skorları sosyal medya kullanmayanların sosyal medya kullananlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir ifade ile sosyal medya kullanan katılımcılar aile içi iletişime kullanmayanlara göre daha fazla önem atfetmektedir. Aslında ebeveynlerin sosyal medya kullanmayanların aile içi iletişiminin daha fazla olması gerekirken bu tam tersi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu durum ebeveynlerin sosyal medya da sınırlı vakit geçirdikleri ve aile içi iletişime önem verdikleri şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 4.29. Ebeveynlik Durumu ile Sosyal Medya Kullanımı ve İletişim Mann-Whitney U Testi

Demografik Özellik	Ort. Skor		Mann-Whitney U Testi		
Ebeveyn	Anne	Baba	U	Z	p
	15,16	17,11	14418,0	-4,070	0,000
Sosyal Medya	Evet	Hayır	U	Z	p
	15,95	18,06	4333,000	-2,272	0,023

Ebeveynlerin yaşlarına göre aile değerlendirme ölçeği iletişim boyutu %10 hata payı ile %90 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. 65 yaş ve üstü ebeveynlerin aile içi iletişim skorları diğer yaş gruplarından fazladır. Katılımcıların yaş düzeyleri azaldıkça iletişim skorlarının düştüğü dolasıyla da aile içi iletişimin arttığı görülmektedir. Bulgular, genç anne babaların aile içi iletişim kurmaya istekli olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Ebeveynlerin eğitim durumuna göre aile değerlendirme ölçeği iletişim boyutu %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. İletişim düzeyine göre aile içi iletişim skorları en yüksek ilk üç sırasıyla ilkokul, lise ve ön lisans şeklinde ilerlemektedir. Bu minvalde ebeveynlerin eğitim düzeyi azaldıkça aile içi iletişim faaliyetlerine azaldığı görülmüştür. Özellikle anne-babaların hayatın getirdiği

imkân ve kaynaklar doğrultusunda, gelir düzeylerinin de düşük olması belirli bir mesai sürecinde aile bireyleriyle iletişim kurmak için zaman yaratma problemleri olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi arttıkça profesyonelleşen anne- babaların aile içi iletişime ve özellikle de çocuklar ile iletişime vakit ayırmayı önemsediği ifade edilebilir. Bu noktada katılımcıların eğitim düzeyleri gibi mesleklerinin de iletişim açısından farklılık gösterip göstermediğinin ele alınması gerekmektedir. Özellikle katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitim camiasından oluştuğu dikkate alındığında aile içi iletişimi kuvvetlendirmede eğitimcilerin rol/fonksiyonun önemli olduğunu bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

Ebeveynlerin internet kullanım süresine göre aile değerlendirme ölçeği iletişim boyutu %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. 0-1 yıl aralığında internet kullananların iletişim skorlarının diğer gruplara göre daha fazla olduğu görülmektedir. İnternet kullanım süresi uzun yıllara yayılan ebeveynlerin aile içi iletişimi daha yüksektir. Bu durum internet kullanımından yeni olan ebeveynlerin aile içi iletişim süreçlerine daha az önem verdikleri şeklinde yorumlanabilmektedir. Özellikle sosyal mecralarda vakit harcamama eğilimi, yeni keşfedenler açısından internetin renkli ortamı, aile içi iletişimi azaltıcı bir faktör olarak rol oynayabilmektedir.

Ebeveynlerin gelir dağılımına göre aile değerlendirme ölçeği iletişim boyutu %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. 11500 TL ve üzeri geliri olan ebeveynlerin iletişim skorları düşük olduğu için en çok aile içi iletişime bu grupta yer alan katılımcılar önem vermektedir. Gelir düzeyinin yükselmesi aile içi aktivite olanaklarının artması şeklinde değerlendirilirse, ebeveynlerin aktivite olanakları yani gelirleri iletişim açısından önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde ailelerin gelir seviyeleri azaldıkça skorların arttığı yani iletişimin azaldığını ifade etmek mümkün olmakla beraber en kötü gelir grubunda yer alan ebeveynlerin iletişim skorlarının en iyi ikinci derece olduğu da görülmektedir. Bu durum mesleklere ve ebeveynlik durumuna göre gelir dağılımın nasıl değiştiğinin de belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Tablo 31'de görüleceği üzere 0-5500 TL gelir düzeyinde olanların genellikle ev hanımı olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle ev hanımlarının aile içi iletişimdeki rolü ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda bu kategoride geliri olanların %80'i annelerdir. İlgili kategoride yer alan babaların ise süreli işleri olması ya da işsizlik ödeneği alıyor olmaları

muhtemeldir. Dolayısıyla zor bir ekonomik süreç yaşayan ebeveynlerin aile içi iletişimi önemseme durumlarının da arttığını ifade etmek mümkündür.

Tablo 4.30. Yaş, Eğitim Düzeyi, İnternet Kullanım Süresi ile Gelir Dağılımı ve İletişim Kruskal Wallis Testi

Demografik Özellik	Ortalama Skor					Kruskal Wallis Testi		
Yaş	18-24	25-34	35-44	45-54	65 ve üstü	X^2	df	p
	16,50	15,42	16,06	17,36	18,00	8,757	4	,067
Eğitim	İlkokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Lisansüstü	X	df	p
	18,21	17,60	17,07	15,33	15,17	22,436	4	,000
İnternet Kullanım Süresi	0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	X	df	p
	20,00	16,89	18,91	16,13	15,84	12,002	4	,017
Gelir Dağılımı	0-5500 TL	5501-7500 TL	7501-9500 TL	9501-11500 TL	11501 TL ve üzeri	X	df	p
	16,28	17,24	18,44	16,57	15,58	12,514	4	,014

Tablo 4.31. Aile Gelir Durumu ile Meslek ve Ebeveynlik Durumu Ki-Kare Testi

		Ailenizin gelir durumu				
		0-5500 TL	5501-7500 TL	7501-9500 TL	9501-11500 TL	11501 TL ve üzeri
Meslek	Eğitimciler	8,0%	12,0%	11,1%	14,3%	25,6%
	Sağlık Personeli	8,0%	8,0%	13,9%	34,7%	17,3%
	Ev Hanımı	48,0%	16,0%	16,7%	10,2%	7,1%
	İşçi	24,0%	24,0%	16,7%	4,1%	4,7%
	Esnaf/ Zanaatkârlar	0,0%	4,0%	13,9%	12,2%	7,9%
	Kolluk Kuvvetleri	0,0%	4,0%	0,0%	2,0%	9,1%
	Memur	0,0%	0,0%	11,1%	4,1%	6,7%
	Mühendis/Mimar	4,0%	4,0%	0,0%	2,0%	6,3%
	Psikolog/Psikolojik Danışman	0,0%	4,0%	2,8%	2,0%	3,5%
	Finans/Banka/ Muhasebe/Sigorta	0,0%	0,0%	5,6%	2,0%	3,1%
	Hukukçular	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%	3,9%
	Diğer	8,0%	24,0%	8,3%	10,2%	4,7%
Cinsiyet	Anne	80,0%	52,0%	50,0%	55,1%	46,9%
	Baba	20,0%	48,0%	50,0%	44,9%	53,1%
Ki-Kare Testi	X^2	df	p			
Meslek	118,794	44	0,000			
Ebeveynlik Durumu	10,496	4	0,033			

Çocukların cinsiyetine göre aile değerlendirme ölçeği iletişim boyutu %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. İletişim açısından kız çocuğuna sahip ebeveynlerin skorlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durumu hem kız hem erkek çocuğu olan sonrasında erkek çocuğu olan ebeveynler takip etmektedir. Başka bir ifade ile sadece erkek çocukları olan ebeveynlerin aile içi iletişiminin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum anne ve babaların çocukların cinsiyetine göre ortalama iletişim skorlarının belirlenmesini gerekliğini ortaya çıkarmıştır. Tablo 33'de görüleceği üzere annelerin babalara göre iletişim skorları düşük olduğu için aile içi iletişime daha fazla önem verdiklerini ifade etmek mümkündür. Ayrıca kız çocuğu olan anneler en iyi aile içi iletişime sahip katılımcılar olarak ortaya çıkmaktadır. Öte yandan erkek çocuğu olan babaların kız çocuğu olan babalara göre iletişim skorlarının daha düşük olması erkek çocuğu olan babaların aile içi iletişimde daha aktif olduklarını göstermektedir.

Tablo 4.32. Çocukların Cinsiyeti ve İletişim Kruskal Wallis Testi

			Kruskal Wallis Testi		
		Ortalama Skor	X^2	df	p
Çocuk(lar) Cinsiyeti	Kız	15,65	14,905	2	0,001
	Erkek	14,87			
	Hem kız hem erkek	17,19			

Tablo 4.33. Çocukların Cinsiyeti ile Ebeveynlerin İletişim Skorları Ortalaması

		Çocukların Cinsiyeti		
		Kız	Erkek	Hem kız hem erkek
Ebeveynlik Durumu	Anne	14,22	14,75	16,33
	Baba	17,23	15,05	17,86

Çocukların eğitim durumuna göre aile değerlendirme ölçeği iletişim boyutu %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. İletişim skorlarına göre çocukları ortaokul-lise düzeyinde olan ebeveynlerin iletişim skorları diğer gruplara göre daha yüksektir. En iyi iletişim skoruna ise ilkokul düzeyinde çocuğu olan ebeveynler sahiptir. Çocukların eğitim düzeyi azaldıkça aile içi iletişim artmaktadır.

Tablo 4.34. Çocukların Eğitim Durumu ve İletişim Kruskal Wallis Testi

			Kruskal Wallis Testi		
		Ortalama Skor	X^2	df	p
Çocuk(lar) Eğitim Durumu	İlkokul	14,67	43,681	6	0,000
	Ortaokul	15,68			
	Lise	17,3			
	İlkokul /Ortaokul	16,54			
	İlkokul/ Lise	15,54			
	Ortaokul/Lise	18,90			
	Tüm Eğitim Türleri	18,39			

Ebeveynlerin meslek durumuna göre aile değerlendirme ölçeği iletişim boyutu %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. İletişim skorlarına göre diğer meslek grubunda olan ebeveynlerin iletişimleri daha yüksektir. Bu sıralamayı, esnaf/zanaatkârlar, işçiler, memurlar, kolluk kuvvetleri, finans/banka/muhasebe/sigorta, ev hanımları, eğitimciler, sağlık personelleri, psikolog/psikolojik danışmanlar, mühendis/mimarlar ve hukukçular grubu takip etmektedir. Mesleki işlerden geriye kalan vakit ve elde edilen gelir bu gruplar nezdinde değerlendirildiğinde gelir seviyesi ve aileye ayrılan zamanın arttığı mesleklerde aile içi iletişimin yoğun olduğu anlaşılmaktadır. En iyi aile içi iletişim hukukçular meslek grubunda görülmektedir. Hukukçular meslek grubundaki ebeveynlerin, dijital ebeveynlik öz yeterlilikleri ve veli katılımları skorları da oldukça yüksek değer aldığı görülmüştür. Bu grupta yer alan ebeveynlerin aile de dönüşümü, iletişimi ve eğitimi oldukça önemsedikleri ifade edilebilmektedir.

Tablo 4.35. Meslek Grubu ve İletişim Kruskal Wallis Testi

		İletişim
Meslek	Diğer	19,46
	Esnaf/Zanaatkârlar	18,94
	İşçi	17,44
	Memur	16,78
	Kolluk Kuvvetleri	16,40
	Finans/Banka/Muhasebe/Sigorta	16,00
	Ev Hanımı	15,44
	Eğitimciler	15,20
	Sağlık Personeli	14,99
	Psikolog/Psikolojik Danışman	14,83
	Mühendis/Mimar	14,68
	Hukukçular	14,36
Kruskal Wallis Testi	X^2	39,958
	df	11
	p	,000

4.4. Veli Katılım Ölçeği, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ve Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çalışmanın bu bölümünde Veli Katılım Ölçeği, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ve Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi kullanılmıştır.

Korelasyon analizi bulguları incelendiğinde, Veli Katılım Ölçeği ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği arasında pozitif yönlü %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir ilişki varken Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu ile diğer ölçeklerin negatif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. Veli Katılım Ölçeği ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği skorlarının artması, İletişim skorlarının da azalması istenen bir durum olduğu için bu ters yönlü korelasyon beklenen bir bulgudur. Ölçekler arasındaki ilişkiler değerlendirilirken ilişki derecesi %100'e yaklaştıkça ilişkinin gücü arttığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Veli Katılım Ölçeği ile alt boyutları arasında pozitif yönlü ve güçlü bir korelasyon olduğu görülmektedir. Veli Katılım Ölçeği ile %89,6 Okul ve Öğretmenle İletişim, %89.9 Ödev ve Çalışmaları Destekleme, %89,7 Veli Gelişimi, %69,2 Gönüllü Aktif Katılım, %88,8 Çocukla İletişim, %88,5 Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması, %88,8 Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme ve %85 Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme boyutu arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Veli Katılım Ölçeği ile sırasıyla en güçlü ilişki Ödev ve Çalışmaları Destekleme, Veli Gelişimi ile Okul ve Öğretmenle İletişim boyutları arasında olduğu anlaşılmaktadır. Alt boyutlar arasındaki en güçlü ilişkiler incelendiğinde ise ödev ve çalışmaları destekleme ile veli gelişimi alt boyutları en çok okul ve öğretmenle iletişim boyutu ile ilişkilidir. Gönüllü aktif katılım boyutu veli gelişim boyutuyla en çok ilişkili iken çocukla iletişim boyutu en çok öğrenmeyi destekleyici ev ortamının oluşturulması boyutu ile ilişkilidir. Ayrıca öğrenmeyi destekleyici ev ortamının oluşturulması ve çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme boyutları ise en çok çocuğun kişilik gelişimini destekleme boyutu ile ilişkilidir.

Veli Katılım Ölçeği ile diğer ölçekler arasındaki ilişki incelendiğinde, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ile daha yüksek bir korelasyona sahip olduğu tespit edilmiştir. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin alt boyutlarından dijital okuryazarlık Veli Katılım Ölçeği ile en yüksek ilişkiye sahiptir. Veli Katılım Ölçeği'nin alt boyutları ile Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ve tüm alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde en düşük ilişkinin gönüllü aktif katılım boyutu ile olduğu görülmektedir. İletişim skorları ile Veli Katılım Ölçeği skorları incelendiğinde ise en kuvvetli ters yönlü ilişkinin öğrenmeyi destekleyici ev ortamının oluşturulması boyutu ile sağlandığı belirlenmiştir.

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin kendi alt boyutları ile arasındaki ilişki incelendiğinde; %96 Dijital Okuryazarlık, %97,6 Dijital Güvenlik ve %82,9 Dijital İletişim ile ilişki olduğu tespit edilmiştir. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ile iletişim arasında %51,3'lük ters yönlü bir ilişkinin varlığı ve iletişimin, alt boyutlar bakımından en kuvvetli ilişkisi ise dijital güvenlik boyutu ile oluşmaktadır.

Veli katılım skorları ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları arttıkça iletişim skorlarının düşmesi, ebeveynlerin çocukları ile iletişimlerinin arttığının en önemli göstergesi olarak değerlendirilebilmektedir.

Tablo 4.36. Ölçeklere ilişkin Korelasyon Analizi

	S14	S15	S16	S17	S18	S19	S20	S21	S22	S23	S24	S25	S26	S27
S14	1	,896***	,899***	,897***	,692***	,888***	,885***	,888***	,850***	,638***	,635***	,600***	,539***	-,446***
S15	,896***	1	,843***	,748***	,544***	,716***	,735***	,744***	,714***	,577***	,580***	,540***	,478***	-,408***
S16	,899***	,843***	1	,787***	,517***	,770***	,771***	,774***	,702***	,609***	,594***	,587***	,502***	-,465***
S17	,897***	,748***	,787***	1	,690***	,759***	,724***	,718***	,734***	,548***	,571***	,496***	,454***	-,392***
S18	,692***	,544***	,517***	,690***	1	,483***	,456***	,467***	,569***	,330***	,369***	,252***	,363***	-,172***
S19	,888***	,716***	,770***	,759***	,483***	1	,896***	,864***	,719***	,615***	,592***	,606***	,486***	-,454***
S20	,885***	,735***	,771***	,724***	,456***	,896***	1	,902***	,725***	,612***	,588***	,605***	,476***	-,447***
S21	,888***	,744***	,774***	,718***	,467***	,864***	,902***	1	,763***	,605***	,581***	,592***	,498***	-,423***
S22	,850***	,714***	,702***	,734***	,569***	,719***	,725***	,763***	1	,521***	,504***	,493***	,470***	-,320***
S23	,638***	,577***	,609***	,548***	,330***	,615***	,612***	,605***	,521***	1	,960***	,976***	,829***	-,513***
S24	,635***	,580***	,594***	,571***	,369***	,592***	,588***	,581***	,504***	,960***	1	,892***	,724***	-,493***
S25	,600***	,540***	,587***	,496***	,252***	,606***	,605***	,592***	,493***	,976***	,892***	1	,773***	-,520***
S26	,539***	,478***	,502***	,454***	,363***	,486***	,476***	,498***	,470***	,829***	,724***	,773***	1	-,361***
S27	-,446***	-,408***	-,465***	-,392***	-,172***	-,454***	-,447***	-,423***	-,320***	-,513***	-,493***	-,520***	-,361***	1

***p<0,000

Not: S14; Veli Katılım Ölçeği; S15; Okul ve Öğretmenle İletişim; S16; Ödev ve Çalışmaları Destekleme, S17; Veli Gelişimi, S18; Gönüllü Aktif Katılım, S19; Çocukla İletişim; S20; Öğrenmeyi Destekleyici Ev Ortamının Oluşturulması, S21; Çocuğun Kişilik Gelişimini Destekleme; S22; Çocuğun Sosyo-Kültürel Gelişimini Destekleme, S23; Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği, S24; Dijital Okuryazarlık, S25; Dijital Güvenlik, S26; Dijital İletişim, S27; Aile Değerlendirme Ölçeği- İletişim Boyutu'nu ifade etmektedir.

4.5. Dijital Ebeveynliğin, Aile İçi İletişim ve Velinin Eğitime Katılımı Üzerine Etkisi: Yapısal Eşitlik Modeli

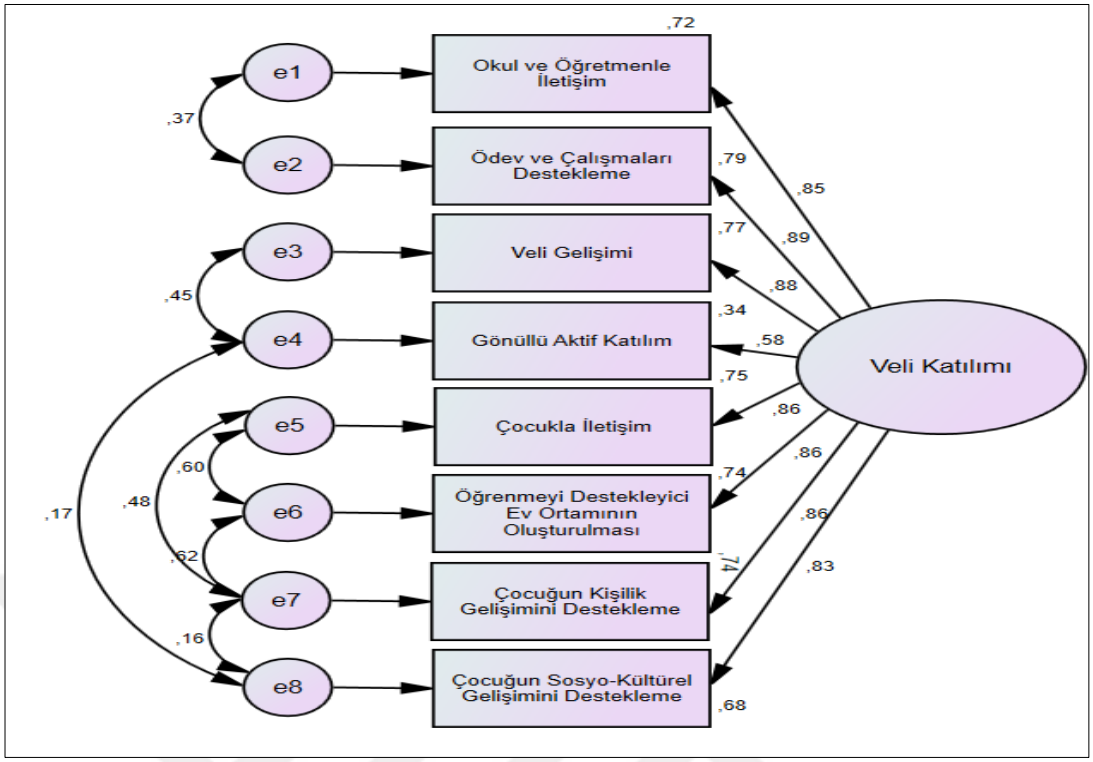
4.5.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Çalışmanın bu bölümünde ölçeklere ilişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi ile değişkenlerin gizli değişkenler arasındaki uyum ve normallik incelemesi yapılmıştır. Öncelikle çalışmada Kolmogorov-Smirnov testi ile tek değişkenli normalliği sınaması her ölçek için değerlendirilmiş ve %95 güven aralığında istatistiksel normal dağılmadığı belirlenmiştir. Yapısal eşitlik modellerinde kullanılması amacıyla çok değişkenli normallik ise Mardia Testi ile incelenmiştir. Çalışmada öncelikle Veli Katılımı ve alt boyutları arasındaki ilişki ölçüm modeli oluşturularak incelenmiştir. Bu minvalde Mardia Testi sonuçlarına çoklu normalliğe ilişkin Mardia katsayının 73,517 olduğu yani çoklu normallik varsayımının sağlanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.37. Veli Katılım Ölçeği ve Alt Boyutlarına ilişkin Çoklu Normallik Testi

Değişken	Min	Maks	Çarpıklık	Kritik değerler	Basıklık	Kritik değerler
S21	5	20	-0,912	-7,347	0,120	0,485
S22	4	20	-0,618	-4,977	-0,358	-1,44
S15	8	40	-0,879	-7,077	0,209	0,84
S20	4	20	-1,008	-8,114	0,424	1,708
S19	5	25	-1,003	-8,074	0,443	1,782
S18	4	20	-0,399	-3,216	-0,875	-3,521
S17	5	25	-0,878	-7,073	0,199	0,8
S16	6	25	-0,884	-7,114	0,14	0,562
Çoklu Değişkenlik					73,517	57,315

Veli katılım Ölçeği'nin alt boyutları ile etkileşimi incelendiğinde; veli katılımı ile Okul ve öğretmenle iletişim, Çocuğun ödev ve çalışmaların, velinin kendini geliştirmesi, Gönüllü aktif katılım, çocukla iletişim, öğrenmeyi destekleyici ev ortamının yaratılması, çocuğun kişilik gelişimini destekleme, çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme alt boyutları arasında %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Veli Katılımında değişkenlik en çok çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme boyutu ile açıklanabilmektedir (R^2= 0,786).

Şekil 4.10. Veli Katılım Ölçeği Ölçüm Modeli

Veli Katılım Ölçeği için oluşturulan modele ilişkin uyum değerleri, ölçeğin teorik olarak oluşturulan modelinin doğrulandığını yani gözlemlenen değişkenlerin temsil ettikleri gizli değişkeni yeterli düzeyde açıklayabildiğini göstermektedir.

Tablo 4.38. Veli Katılım Ölçeği Ölçüm Modeli

			β	Standart Hata	T	p	Standartlaştırılmış β	R^2
S16	<--	VK	0,665	0,023	28,929	0,000	0,886	0,736
S17	<--	VK	0,714	0,032	22,152	0,000	0,876	0,684
S18	<--	VK	0,449	0,037	12,253	0,000	0,585	0,723
S19	<--	VK	0,632	0,029	21,614	0,000	0,865	0,736
S20	<--	VK	0,523	0,025	21,296	0,000	0,858	0,748
S15	<--	VK	1			0,000	0,85	0,342
S22	<--	VK	0,526	0,026	20,144	0,000	0,827	0,767
S21	<--	VK	0,51	0,024	21,257	0,000	0,858	0,786
X^2/sd=3,291; NFI:0,987; CFI=0,991; GFI=0,974; AGFI: 0,928; RMSEA=0,077								

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin üç alt boyutu bulunmaktadır. Doğrulayıcı Faktör Analizi için alt boyutlar açısından gerekli serbestlik derecesi sağlanamadığı için uygulanamamıştır. Bu nedenle alt boyutlarının maddeler bazında ölçüm modelleri

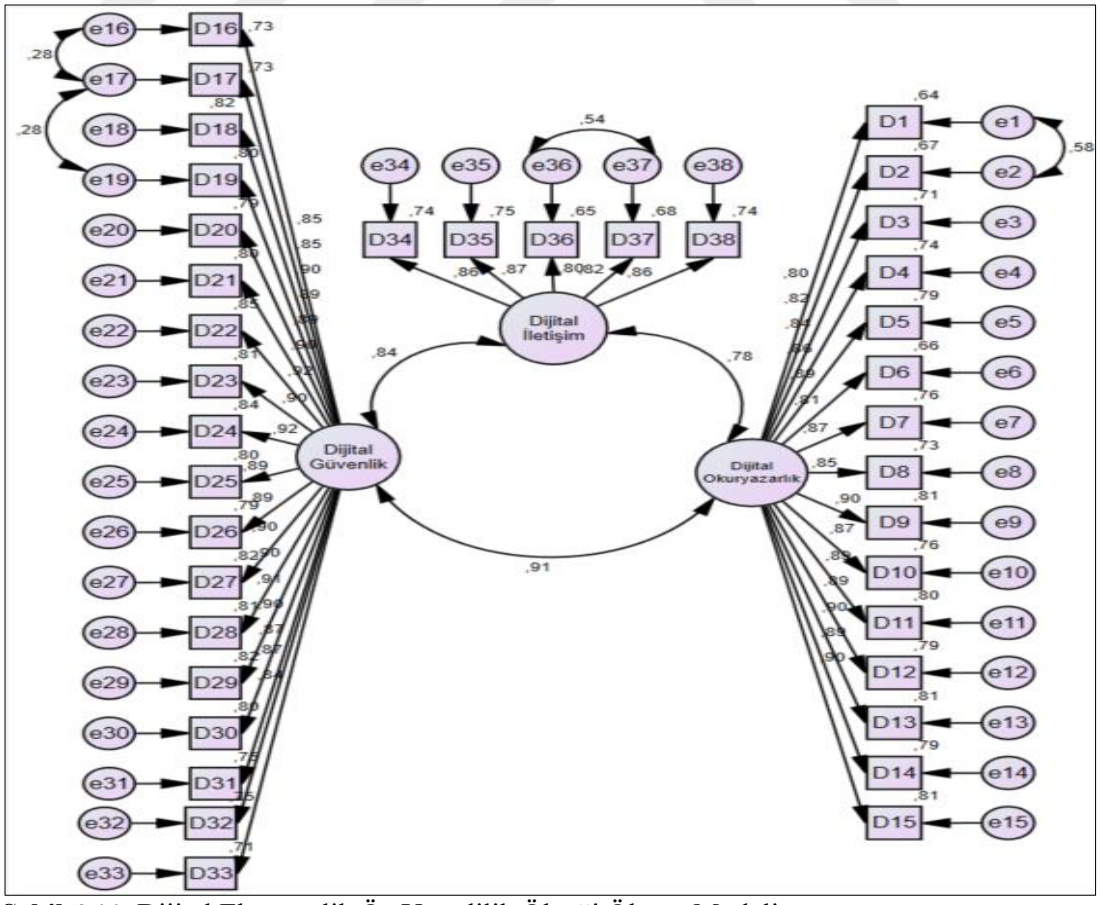
incelenerek teorik model doğrulanmaya çalışılmıştır. Maddelere ilişkin Mardia Testi sonuçlarına göre çoklu normalliğe ilişkin katsayının 735.928 olduğu belirlenmiş başka bir ifade ile çoklu normallik varsayımının sağlanmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.39. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ve Alt Boyutlarına ilişkin Çoklu Normallik Testi

Değişken	Min	Maks	Çarpıklık	Kritik değerler	Basıklık	Kritik değerler
D38	1	5	-0,507	-4,086	-0,851	-3,428
D37	1	5	-0,459	-3,693	-0,87	-3,501
D36	1	5	-0,472	-3,804	-0,948	-3,818
D35	1	5	-0,698	-5,622	-0,453	-1,824
D34	1	5	-0,614	-4,946	-0,757	-3,048
D16	1	5	-0,743	-5,987	-0,485	-1,955
D17	1	5	-0,732	-5,898	-0,504	-2,03
D18	1	5	-0,81	-6,521	-0,361	-1,452
D19	1	5	-0,783	-6,306	-0,385	-1,551
D20	1	5	-0,846	-6,81	-0,296	-1,194
D21	1	5	-0,702	-5,656	-0,531	-2,139
D22	1	5	-0,748	-6,023	-0,573	-2,307
D23	1	5	-0,742	-5,977	-0,47	-1,894
D24	1	5	-0,788	-6,341	-0,24	-0,965
D25	1	5	-0,745	-6,002	-0,434	-1,745
D26	1	5	-0,721	-5,804	-0,43	-1,729
D27	1	5	-0,787	-6,34	-0,373	-1,501
D28	1	5	-0,766	-6,165	-0,382	-1,539
D29	1	5	-0,714	-5,748	-0,567	-2,284
D30	1	5	-0,703	-5,661	-0,604	-2,433
D31	1	5	-0,743	-5,985	-0,394	-1,585
D32	1	5	-0,756	-6,085	-0,431	-1,734
D33	1	5	-0,707	-5,696	-0,522	-2,100
D15	1	5	-0,658	-5,3	-0,591	-2,38
D14	1	5	-0,612	-4,926	-0,625	-2,518
D13	1	5	-0,707	-5,696	-0,506	-2,037
D12	1	5	-0,681	-5,482	-0,45	-1,812
D11	1	5	-0,662	-5,332	-0,53	-2,135
D10	1	5	-0,556	-4,473	-0,636	-2,559
D9	1	5	-0,661	-5,322	-0,622	-2,505
D8	1	5	-0,615	-4,955	-0,567	-2,284
D7	1	5	-0,703	-5,66	-0,361	-1,455
D6	1	5	-0,642	-5,171	-0,57	-2,295
D5	1	5	-0,587	-4,727	-0,711	-2,862
D4	1	5	-0,619	-4,984	-0,663	-2,668
D3	1	5	-0,514	-4,138	-0,836	-3,364
D2	1	5	-0,527	-4,247	-0,674	-2,715
D1	1	5	-0,472	-3,802	-0,662	-2,666
Çoklu Değişkenlik					735,928	131,627

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin alt boyutları ile bir DFA ölçüm modellemesi serbestlik derecesi sorunu nedeniyle gerçekleştirilememiştir. DFA'da serbestlik derecesi p.(p+1)/2 formülü hesaplanmakta ve eğer serbestlik derecesi sıfır ise model tam tanımlanmış olarak kabul edilmektedir. Eğer serbestlik derecesi sıfırdan büyük ise model aşırı tanımlanmıştır. Diğer taraftan serbestlik derecesi sıfırdan küçük ise model yetersiz tanımlanmış olarak kabul edilmekte ve bu durumda çözüm bulunamamaktadır (Brown, 2015). Böyle durumlarda gizil değişken alt boyutlar olarak tanımlanarak maddelerin bu değişkenleri belirleme şekli hesaplanmaktadır.

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin alt boyutları ile maddeleri %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü bir ilişkisi olduğu yani ölçeği oluşturan maddelerin alt boyutları doğruladığı belirlenmiştir. Ayrıca ölçeğin alt boyutlarına ilişkin değişkenlerin ölçüm modeli bulgularına göre alt boyutlar arasında pozitif yönlü ve %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dijital iletişim boyutu ile dijital güvenlik arasında %84, Dijital okuryazarlık %78 ve Dijital güvenlik ile dijital okuryazarlık arasında %91 oranında bir ilişki olduğu görülmüştür.

Şekil 4.11. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği Ölçüm Modeli

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği için oluşturulan modele ilişkin uyum değerleri, ölçeğin teorik olarak oluşturulan modelinin doğrulandığını yani gözlemlenen değişkenlerin temsil ettikleri gizil değişkeni yeterli düzeyde açıklayabildiğini göstermektedir.

Tablo 4.40. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği Ölçüm Modeli

			β	Standart Hata	t	p	Standartlaştırılmış β	R^2
D1	<---	DO	1,000				0,803	0,740
D2	<---	DO	1,026	0,035	29,225	0,000	0,817	0,678
D3	<---	DO	1,069	0,054	19,880	0,000	0,842	0,647
D4	<---	DO	1,105	0,054	20,544	0,000	0,861	0,750
D5	<---	DO	1,122	0,052	21,515	0,000	0,888	0,738
D6	<---	DO	1,046	0,055	18,963	0,000	0,815	0,729
D7	<---	DO	1,050	0,050	20,948	0,000	0,872	0,728
D8	<---	DO	1,046	0,052	20,227	0,000	0,852	0,817
D9	<---	DO	1,147	0,052	21,892	0,000	0,898	0,795
D10	<---	DO	1,105	0,053	20,977	0,000	0,873	0,790
D11	<---	DO	1,140	0,053	21,689	0,000	0,892	0,804
D12	<---	DO	1,124	0,052	21,549	0,000	0,889	0,845
D13	<---	DO	1,147	0,052	21,915	0,000	0,898	0,812
D14	<---	DO	1,122	0,052	21,563	0,000	0,889	0,839
D15	<---	DO	1,150	0,052	21,975	0,000	0,900	0,799
D33	<---	DG	1,000			0,000	0,844	0,793
D32	<---	DG	1,023	0,045	22,842	0,000	0,868	0,817
D31	<---	DG	1,018	0,045	22,817	0,000	0,867	0,813
D30	<---	DG	1,056	0,044	24,194	0,000	0,895	0,820
D29	<---	DG	1,055	0,043	24,749	0,000	0,906	0,801
D28	<---	DG	1,048	0,043	24,525	0,000	0,902	0,752
D27	<---	DG	1,048	0,043	24,652	0,000	0,904	0,753
D26	<---	DG	1,033	0,043	23,953	0,000	0,890	0,712
D25	<---	DG	1,044	0,043	24,115	0,000	0,894	0,810
D24	<---	DG	1,057	0,042	25,290	0,000	0,916	0,790
D23	<---	DG	1,044	0,043	24,496	0,000	0,901	0,807
D22	<---	DG	1,091	0,043	25,486	0,000	0,919	0,789
D21	<---	DG	1,041	0,043	24,277	0,000	0,897	0,796
D20	<---	DG	1,048	0,044	23,873	0,000	0,889	0,762
D19	<---	DG	1,027	0,043	24,021	0,000	0,892	0,806
D18	<---	DG	1,053	0,043	24,649	0,000	0,904	0,726
D17	<---	DG	1,010	0,046	22,165	0,000	0,853	0,761
D16	<---	DG	1,041	0,047	22,196	0,000	0,854	0,664
D34	<---	DI	1,000			0,000	0,859	0,788

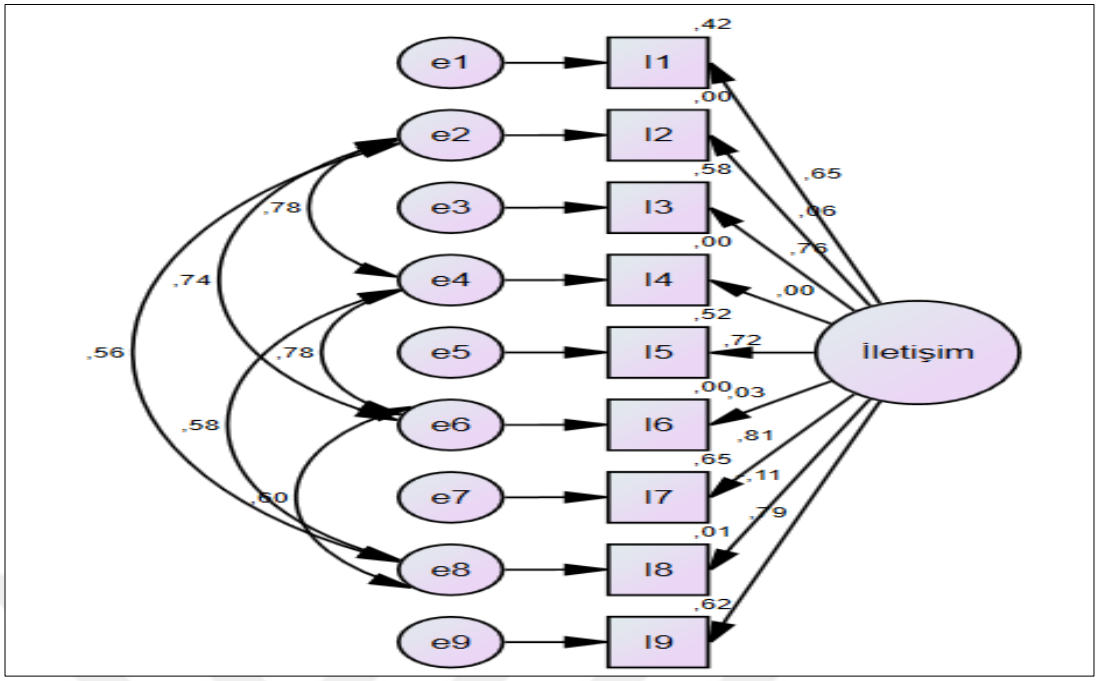
D35	<---	DI	0,936	0,042	22,338	0,000	0,866	0,741
D36	<---	DI	0,963	0,049	19,627	0,000	0,804	0,709
D37	<---	DI	0,969	0,047	20,439	0,000	0,823	0,667
D38	<---	DI	0,985	0,045	22,067	0,000	0,860	0,645
X^2/sd=2,951; CFI=0,936; NFI: 0,907; GFI=0,921; AGFI: 0,901; RMSEA=0,071								

Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutu olan İletişim boyutunun ile maddeleri arasındaki ilişkiyi incelemek için oluşturulan ölçüm modeli bağlamında elde edilen Mardia katsayısının 33,166 olması nedeniyle çoklu normallik varsayımının sağlanmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.41. Aile Değerlendirme Ölçeği İletişim Boyutu Çoklu Normallik Testi

Değişken	Min	Maks	Çarpıklık	Kritik değerler	Basıklık	Kritik değerler
I1	1	4	0,674	5,423	-0,653	-2,631
I2	1	4	0,403	3,241	-1,227	-4,941
I3	1	4	0,666	5,366	-0,522	-2,102
I4	1	4	0,493	3,972	-1,248	-5,023
I5	1	4	0,579	4,660	-0,656	-2,640
I6	1	4	0,414	3,337	-1,280	-5,151
I7	1	4	0,880	7,082	-0,053	-0,215
I8	1	4	0,191	1,540	-1,066	-4,291
I9	1	4	0,880	7,087	-0,121	-0,488
Çoklu Değişkenlik					33,166	23,244

Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutu olan iletişim ile maddelerin etkileşimi incelendiğinde; maddeler ile İletişim boyutları arasında %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır. İletişim boyutundaki değişkenlik en çok I3 maddesi ile açıklanabilmektedir (R2= 0,619).

Şekil 4.12. Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Ölçüm Modeli

Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu için oluşturulan modele ilişkin uyum değerleri, ölçeğin teorik olarak oluşturulan modelinin doğrulandığını yani gözlemlenen değişkenlerin temsil ettikleri gizil değişkeni yeterli düzeyde açıklayabildiğini göstermektedir.

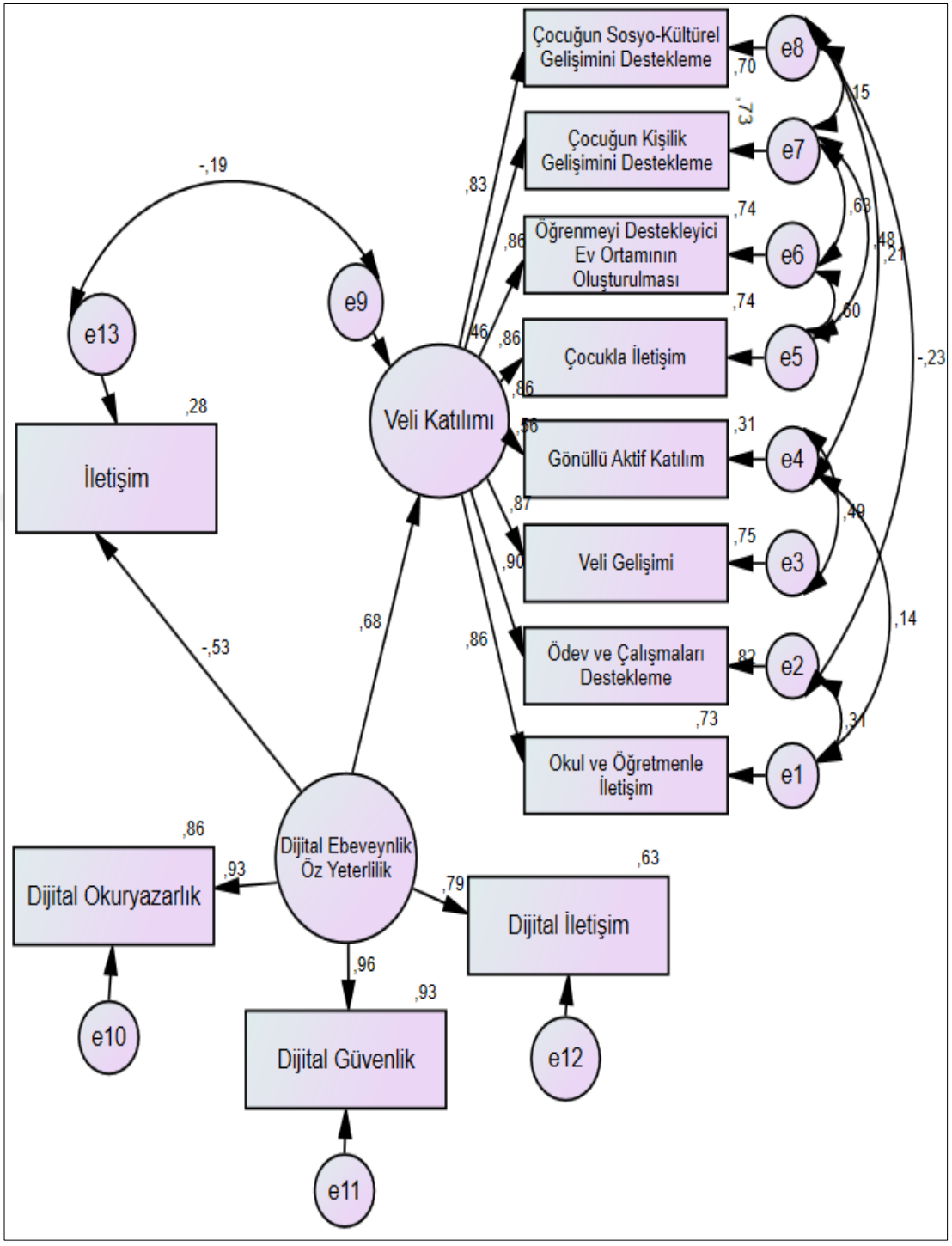
Tablo 4.42. Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Ölçüm Modeli

			β	Standart Hata	t	p	Standartlaştırılmış β	R^2
I9	<---	IL	1,000				0.787	0,423
I8	<---	IL	-0,179	0.074	-2.433	0.015	-0.114	0,004
I7	<---	IL	0,910	0.046	19.877	0.000	0.808	0,585
I6	<---	IL	0,077	0.034	2.265	0.019	0.026	0,000
I5	<---	IL	0,926	0.049	19.011	0.000	0.719	0,517
I4	<---	IL	0,043	0.021	2.048	0.041	-0.002	0,001
I3	<---	IL	0,969	0.054	17.928	0.000	0.765	0,653
I2	<---	IL	0,090	0.043	2.098	0.360	0.06	0,013
I1	<---	IL	0,815	0.055	14.944	0.000	0.65	0,619
X^2/sd=3,229; NFI:0,964; CFI=0,974; GFI=0,964; AGFI: 0,924; RMSEA=0,076								

4.5.1. Yapısal Model Bulguları

Dijital ebeveynlik öz yeterlilik ile veli katılımı ve iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapısal eşitlik modeli oluşturulmuştur. Dijital ebeveynlik ile iletişim arasında negatif yönlü %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (β= -0,53; $p<0,05$). Başka bir ifade ile dijital ebeveynlikteki bir birimlik artış iletişimde 0,53 birimlik bir azalışa neden olacaktır. Burada iletişim ölçeğinin azalmasının aile bireyleri arasındaki iletişimin artması anlamına geldiği göz önünde bulundurulduğunda dijital ebeveynlerin çocukları ile yüksek iletişime sahip oldukları söylenebilmektedir. Dijital ebeveynliğin iletişimi açıklama gücünü %74,5 olarak belirlenmekle beraber iletişimdeki değişkenliğin %74,5'inin dijital ebeveynlikle açıklanabileceği ifade edilebilmektedir.

Dijital ebeveynlik öz yeterlilik ile veli katılım arasındaki ilişkinin incelendiğinde; dijital ebeveynlik ile veli katılımı arasında pozitif yönlü %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (β=0,68; $p<0,05$). Yani dijital ebeveynlikteki bir birimlik artış veli katılımında 0,68 birimlik bir artış sağlayacaktır. Dijital ebeveynliğin veli katılımını açıklama gücünü %45,8 olarak tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle veli katılımındaki değişkenliğin %45,8'i dijital ebeveynlikle açıklanabileceği ifade edilebilmektedir. Dijital ebeveynlik öz yeterlilik arttıkça veli katılımının da aratacağı görülmektedir.

Şekil 4.13. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik ile Veli Katılımı ve Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Yapısal Eşitlik Modeli

Ayrıca, Veli Katılımı gizil değişkeni ile iletişim arasında çift yönlü negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda ebeveynlerin dijital ebeveynliğinin artması durumunda velilerin eğitime katılımı ve çocukla iletişimin artacağı ifade edilebilir.

Tablo 40'da yer alan X^2/sd (3,452<5), NFI (0,969>0,90), CFI (0,978> 0,90), GFI (0,942>0,90), RMSEA (0,072<0,08) değerleri modelin geçerli olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.43. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik ile Veli Katılımı ve Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Yapısal Eşitlik Modeli

			β	Standart Hata	t	p	Standartlaştırılmış β	R^2
VK	<--	DEOY	0,925	0,072	12,880	0,000	0,677	0,458
S16	<--	VK	0,674	0,023	29,059	0,000	0,905	0,856
S17	<--	VK	0,702	0,032	22,203	0,000	0,867	0,93
S18	<--	VK	0,427	0,035	12,302	0,000	0,56	0,281
S19	<--	VK	0,627	0,029	22,001	0,000	0,863	0,631
S20	<--	VK	0,521	0,024	21,809	0,000	0,859	0,734
S15	<--	VK	1,000			0,000	0,856	0,696
S22	<--	VK	0,528	0,026	20,658	0,000	0,834	0,732
S21	<--	VK	0,507	0,023	21,631	0,000	0,857	0,738
S27	<--	DEOY	-0,553	0,051	-10,849	0,000	-0,53	0,745
S24	<--	DEOY	3,211	0,146	21,981	0,000	0,925	0,314
S26	<--	DEOY	1,000			0,000	0,794	0,751
S25	<--	DEOY	3,997	0,174	22,904	0,000	0,965	0,819
X^2/sd=3,432; NFI:0,969; CFI=0,978; GFI=0,942; AGFI: 0,894; RMSEA=0,072								

BEŞİNCİ BÖLÜM
5. SONUÇ

Bu bölümde çalışmaya ilişkin bulgular irdelenerek literatür açısından bulguların değerlendirilmektedir. Ayrıca elde edilen bulgular ışığında öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

KOVİD-19 pandemisi dünyada iş yaşantısı ve eğitim süreçlerine önemli ölçüde etki ederek yaşamsal faaliyetlere farklı bir boyut kazandırmıştır. Özellikle kapanma tedbirleri kapsamında evden çalışma ve evden eğitim modelleri ön plana çıkmıştır. Bu değişim/dönüşüm, dijital araçların/mecraların daha fazla kullanılmasını gerekli kılarak dijitalleşme hızının artmasına neden olmuştur. KOVİD-19 süreci bireylerin davranış değişikliklerine psikolojik ve sosyolojik açıdan farklı bir yapı kazandırırken, aile bireylerinin evlerinde daha fazla vakit geçirmelerine de olanak sağlayarak aile içi iletişimi ve değer yargılarını da dönüştürmüştür. Bu süreçte, ebeveynlerin evden eğitim gören çocuklarının gelişimlerini destekleyici yeni bir rol kazandırırken, ebeveynlerin çocuklarının eğitimine daha fazla katılım göstermelerini ve bu sayede ebeveynlerin "yeni dijital bir ebeveyn" rolüne bürünmelerini ortaya çıkarmıştır. Bu değişim ve dönüşüm sorun ve fırsatları içerisinde barındırdığı gibi kamu otoriteleri veya eğitim kurumları açısından geleceğe yönelik yeni bir dizaynı önemli hale getirirken yapısal bir planlamanın da gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu planlamaların yapılabilmesi konunun sosyolojik, psikolojik veya ekonomik açıdan derinlemesine araştırılmasını önemli hale getirmiştir. Özellikle toplumun en önemli parçası olan aile içerisinde ebeveynlerin değişen rolünün etkisinin anlaşılması ve eğitimden aile içi iletişime bu değişimin etkilerinin belirlenmesi ise yol gösterici bir nitelik taşıyacaktır.

Bu bağlamda çalışmada, aile içi iletişim, velinin eğitime katılım süreçlerinde dijitalleşmenin rol ve fonksiyonu incelenmek amacıyla dijital ebeveynlik ve öz yeterliliğin, aile içi ilişkiler ve sosyal yeterliliğin birbirleriyle doğrudan veya dolaylı aracı etkilerinin belirlenmiştir. Çalışma da "Aile İçi İletişim", "Velinin Eğitime Katılımı" ve "Dijital Ebeveynlik ve Öz Yeterlilik'' ölçekleri kullanılarak ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören çocukları olan 401 aileye ulaşılarak veriler elde edilmiştir. Çalışmada ilk olarak katılımcıların demografik özellikleri

incelenmiştir. Çalışmaya katılan anne-babaların sayıları bir birine yakın olmakla beraber ebeveynlerin profilleri incelendiğinde eğitim düzeylerinin yüksek, farklı meslek gruplarından ve yaş gruplarından temsilcilerin olduğu belirlenmiştir. Bu durum özellikle KOVİD-19 döneminde hızla artan dijitalleşme sürecine, çocukların ebeveynler tecrübelerinden faydalanma durumu hakkında da fikir sağlayabilecektir. Ayrıca ebeveynlerin internet/sosyal medya kullanımlarının demografik özelliklerine göre nasıl değiştiğinin belirlenmesi, dijital eğitim sürecinin anlaşılmasına kapı aralamaktadır. Bu nedenle, katılımcıların internet kullanım sürelerinin ebeveynlere, yaşa, eğitim durumuna, gelire ve mesleğe göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bulgular, uzun süre internet kullanımı genel olarak genç ebeveynler arasında görülürken, sosyal medya kullanımı orta yaşlı yetişkinler arasında daha yaygındır. İnternet kullanımı ve sosyal medya kullanımının ebeveyn eğitim düzeyi ile arttığı gösterilmiştir. İnternet ve sosyal medya kullanımının demografik açıdan incelenmesi çalışmanın dijitalleşme ana eksenindeki amacına uygun bir profilin varlığını da göstermektedir.

Çalışmada ölçeklerden elde edilen skorların demografik özellikler açısından nasıl değişiklik gösterdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Böyle bir analiz demografik profili saptanan ebeveynlerin mevcut özelliklerinin iletişim, eğitime katılım ve dijital ebeveynlik açısından önemini ortaya koyabilmek için gereklilik arz etmektedir.

İlk olarak aile içi iletişimin demografik özelliklere göre değişimi incelenmiştir. İletişime ilişkin skorların artması aile içi iletişimin kötü, skorların azalması ise aile içi iletişimin iyi olduğunu göstermektedir. Aile içi iletişimde babaların skorları annelerden daha yüksektir. Babaların annelere kıyasla aileyle daha az vakit geçirmelerinden dolayı iletişimin düşük olması beklenmekle beraber babaların skorlarının en iyi iletişim skor değerine yakınsaması, aile bireyleri ile zamanı kaliteli kullanmaya yönelik çaba harcadıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. İletişim skorları sosyal medya kullanmayanların sosyal medya kullananlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir ifade ile sosyal medya kullanan katılımcılar aile içi iletişime kullanmayanlara göre daha fazla önem atfetmektedir. Aslında ebeveynlerin sosyal medya kullanmayanların aile içi iletişiminin daha fazla olması gerekirken bu tam tersi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu durum sosyal medyayı kullanan ebeveynlerin sosyal medya da sınırlı vakit geçirdikleri ve aile içi iletişime

önem verdikleri şeklinde ele alınabileceği gibi mesajlaşma uygulamaları vb. iletişim yöntemleri sayesinde aile üyeleri arasında anlık olarak iletişim kurulabildiği şeklinde de değerlendirilebilmektedir. Öte yandan fazla sosyal medya kullanımı veya internet tercihi çocukların aileleri ile iletişimlerini nasıl etkilediğine yönelik bir bakış açısınıda ele almak önemlidir. Öyle ki Mullan ve Chatzitheochari (2019) dijital mobil cihazların aile zamanının farklı yönleri üzerindeki etkisini inceleyerek büyük çocukların ebeveynleri ile daha az zaman geçirdiklerini ve ebeveynleriyle birlikte geçirdikleri sürenin büyük bir kısmını mobil cihazları kullanarak geçirdiklerini ortaya çıkarmıştır. Ek olarak uzun süredir internet kullanıcısı olan katılımcıların aile içi iletişiminin daha iyi olduğu görülmektedir. Bu durum internet kullanımından yeni olan ebeveynlerin aile içi iletişim süreçlerine daha az önem verdikleri şeklinde yorumlanabilmektedir. Özellikle sosyal mecralarda vakit harcamama eğilimi, yeni keşfedenler açısından internetin renkli ortamı, aile içi iletişimi azaltıcı bir faktör olarak rol oynayabilmektedir. Nitekim internet, sosyal medya veya diğer medya araçlarının kullanımın iletişim üzerinde olumlu/olumsuz çift yönlü etkilerini literatürde sıklıkla tartışılmaktadır (Drogos & Wilson, 2021; Jennings & Wartella, 2012). Jennings ve Wartella (2012) çalışmasında dijital teknolojilerde, bilgisayarlarda ve cep telefonlarında mekanik ilerlemeler şeklinde ve sosyal ağlar yoluyla iletişim ve akıllı telefon uygulamaları aracılığıyla eğlence için mekanizmaların geliştirilmesinde çok hızlı bir büyüme oluşmasıyla, bu dijital teknolojilerin çocukların ve yetişkinlerin yaşamları hakkında daha iletişimde kalmasını sağlamakla beraber bu teknolojilerin aile ilişkilerini ve aile yaşamını nasıl etkilediğinin derinlemesine araştırılmasının, olumlu/olumsuz etkilerinin ayrıştırılmasına vurgu yapmaktadır. Drogos ve Wilson (2021) çalışmasında medya doğrudan aile etkileşimini teşvik edebileceği veya etkileşimi engelleyerek çatışmaya neden olabileceği şeklinde değerlendirmektedir.

Öte yandan en iyi iletişim skoruna ise ilkokul düzeyinde çocuğu olan ebeveynler sahiptir yani çocukların eğitim düzeyi azaldıkça aile içi iletişim artmaktadır. İlkokul düzeyinde eğitim esnasında çocuğun ebeveynin desteğine ihtiyacı aşikâr olmakla beraber anne ve babaların bu noktada oluşturacakları rol model çocuğun geleceği ve eğitim başarısı açısından oldukça önemlidir. Ebeveynlerin demografik özelliklerinden bir diğeri olan gelir düzeyine göre bulgular irdelendiğinde; ebeveyn gelir düzeyi ne kadar düşükse, aile içi iletişimsel etkinliğin o kadar az olduğunu gözlemlenmiştir.

Özellikle, hayatın sunduğu fırsat ve kaynaklarla orantılı olarak ebeveyn gelirinin düşük seviyeleri, belirli çalışma saatlerinde aile iletişimine zaman ayırmada sorunlara işaret etmektedir. Nitekim literatürde ekonomik olarak dezavantajlı bölgelerde yaşayan birçok ebeveynin internete erişim eksikliği, aile-okul iletişimini güçlendirmek için dijital medya kullanımı açısından önemli bir zayıflık oluşturabileceğini vurgulanmaktadır (Heath & Maghrabi, 2015; Selwyn, Banaji, Hadjithoma Garstka, & Clark, 2011). Ayrıca bulgulara göre eğitim düzeyi yükseldikçe çalışan anne babaların aile içinde özellikle çocuklarla iletişim için zaman ayırmaya daha fazla önem verdikleri söylenebilir. Bu noktada katılımcıların meslek ve iletişim konusunda farklı eğitim düzeylerine sahip olup olmadığına dikkat edilmelidir. Katılımcıların çoğunun eğitimci olduğu göz önüne alındığında, eğitimcilerin rolü/işlevi ev içi iletişimi geliştirmek için önemlidir. Aile içi iletişim meslek gruplarına göre farklılık göstermekle beraber en iyi aile içi iletişim hukukçular meslek grubunda görülmektedir.

Ebeveynlerin eğitime katılımı bakımından bulgular, annelerin eğitime katılımının babalardan daha yüksek olduğunu göstermekle beraber çocuklarının sosyo-kültürel gelişimini desteklemek hususunda ise anne ve babaların eğilimin aynı eksende olduğu belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanlar dikkate alındığında, ebeveyn sonuçları ebeveynlerin çocuklarının eğitim sürecinde aktif olarak yer aldıklarını göstermektedir. Sosyal medyayı aktif olarak kullanan ebeveynlerin eğitime katılım daha yüksek iken genç ebeveynlerin çocuklarının eğitimine daha fazla katkıda bulunmaya istekli olduklarını anlaşılmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça çocukların eğitim faaliyetlerine olan ilginin arttığı ve internet kullanımında uzun süre tecrübesi olanların eğitime katılımlarının da diğerlerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kız çocuğu olan ebeveynlerin eğitime katılımı, erkek çocuğu olan anne babalara göre daha yüksek olmakla beraber ilkokul düzeyinde çocuğu olan ebeveynlerin eğitime katılımında yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ebeveynlerin genellikle genç olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu durum, velilerin öğrencinin uyum sürecinde eğitime katılımına ilgisinin ilkokul düzeyinde özellikle birinci sınıfta yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Meslekler içerisinden hukukçular meslek grubunda bulunan velilerin eğitime katılımının en yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sıralamayı psikolog/psikolojik danışmanlar, eğitimciler, mühendis/mimarlar, sağlık personelleri, kolluk kuvvetleri, ev hanımları, işçiler, finans/banka/muhasebe/sigorta,

memur, esnaf/zanaatkârlar ve diğer grubu takip etmektedir. Gelir düzeyi iletişimde etkili olduğu gibi velinin eğitimi katılımında önemli bir yere sahiptir. Literatür incelendiğinde gelir ile eğitime aile katılımı arasında pozitif ilişki olduğunu ifade etmek mümkün olmakla beraber eğitime katılımı konusunda aracılık rolüne sahip olduğunun vurgusu yapılmaktadır (Dumont, ve diğerleri, 2012; Fleischmann & Haas, 2016; Kim & Hill, 2015).

Ebeveynin eğitim sürecine katılımı çocuğun gelişiminin desteklenmesi açısından oldukça önemli olmakla beraber ebeveyn katılımının, öğrencilerin akademik süreçlerini, okula karşı tutum/davranışlarını ve eğitim başarılarını büyük ölçüde etkilediği bilinmektedir (Arnold, Zeljo, Doctoroff, & Ortiz, 2008; Eagle, 1989; Epstein, 2005; Park & Holloway, 2017). Örneğin; Tabak (2020) sosyo-ekonomik özelliklerin velinin eğitime katılımını etkilediğini belirlemiştir. Epstein (1995) okuldaki eğitim sürecine ebeveynlerin katılımını ve okul ile aile işbirliğinin sağlanabilmesinin okul programlarının geliştirilmesine, okul ikliminin iyileştirilmesine, aile hizmetleri ve desteklerinin sağlanmasına, ailelerin çocuğun eğitimine ilişkin becerilerinin artırılmasına, aileler arasında etkileşim ve iletişim oluşturulmasına ve öğretmenlerin işlerine katkıda bulunulmasına yardımcı olacağını göstermiştir.

Son olarak Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarına göre bulgular incelendiğinde dijital yetiştirmede annelik değerleri babalık değerlerinden daha yüksek olmasına rağmen alt boyutlarda da annelik değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Dijital ebeveynlik puanları üzerine yapılan araştırma, sosyal medyayı kullananların kullanmayanlardan daha yüksek puan aldığını ortaya çıkarmıştır. Aktif sosyal medya kullanıcısı olan ebeveynlerin dijital eğitimlerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir. Genç anne babaların çocuklarının eğitimine daha fazla katkıda bulunmaya çalıştıklarını anlaşılmaktadır. Ebeveynlerin eğitim seviyesi yükseldikçe dijital ebeveynlik puanlarının arttığı, eğitim seviyesi yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarını dijitalleştirmeye olan ilgisinin arttığı çıkarımı yapılabilmektedir. Yaman (2018) çalışmasında da ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlik algılarının eğitim seviyesine göre farklılaştığı göstermiştir. Dijital ortam, ebeveynlerin ve çocukların günlük olarak iletişim kurma, eğlenme, bilgi edinme ve sorunları çözme biçimlerini KOVİD-19 döneminde yaşanan kapanmalar gibi hem olağan hem de istisnai

durumlarında katkısıyla hızla değiştirmiştir. Çalışmada ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz-yeterlik puanlarının, internet kullanım süresi arttıkça yükseldiği gösterilmiştir. Çalışmanın özellikle KOVİD-19 döneminden sonra yapıldığı düşünüldüğünde ebeveyn internet kullanımının çocukların dijitalleşme süreçlerini desteklediği şeklinde değerlendirilebilir. Erkek çocukların ebeveynleri daha yüksek dijital ebeveynlik öz-yeterlik puanlarına sahip olduğu görülmekle beraber ilkokul çağındaki çocukların ebeveynlerinin öz-yeterliliklerinin de diğer gruplardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. KOVİD-19 sürecinde yaşanan hızlı dijitalleşme süreci, çocukların bilgisayar, telefon ve tablet gibi cihazlarda daha fazla zaman geçirmesine neden olmuştur. Öte yandan, kitlesel dijital talebin artması, sanal dünyalarda çok çeşitli içeriklerin oluşturulmasını sağlayarak içeriğe erişimi kolaylaştırmıştır. Böyle bir ortamda henüz dijital içeriği analiz edemeyen ve eğitime interneti kullanarak erişen ilkokul öğrencileri için ebeveyn denetimi önemli bir yere sahiptir. Hukukçular gruplara mensup ebeveynlerin dijital öz yeterlilik puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Dijitalleşme sürecinin yarattığı gelişimin yanı sıra siber suçların artması başta olmak üzere bazı olumsuz süreçlerin ortaya çıkması, ebeveynlerin çocuklarının dijital içerikleri konusunda daha temkinli olmalarına neden olmaktadır. Hukukçular meslek grubundaki ebeveynlerin, aile içi iletişim ve eğitime katılımları da oldukça iyi değer almaktadır. Bu grupta yer alan ebeveynlerin aile de dönüşümü, iletişimi ve eğitimi oldukça önemsedikleri ifade edilebilmektedir. Bulgular dijital ebeveynlik stillerinin ebeveynlerin sosyo-ekonomik özelliklerine göre değişebileceği göstermektedir ancak dijital ebeveynlik stilinin çocukların bireysel özelliklerine göre de değişiklik gösterebileceği de gözden kaçırılmamalıdır. Nitekim Benedetto ve Ingrassia (2021) dijital ebeveynlik stillerinin, çocukların yaşına, özsaygısına, duygu yapısına veya davranış sorunlarına göre değişiklik gösterebileceğini ve ebeveynlik ile çocukların dijital teknolojilerle gerçek davranışları arasındaki bağlantıya aracılık edebileceğini vurgulamıştır.

Çalışmanın amacı bağlamında ölçekler arasındaki etkileşim ayrıca irdelenmiştir. Çalışmada ölçekler ve alt boyutlarının diğer ölçeklerle ilişki korelasyon analizi ile incelenirken, önerilen teorik model çevresinde dijital ebeveynliğin, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerine etkisi Yapısal Eşitlik Modeli incelenmiştir. Korelasyon analizi bulguları incelendiğinde, velinin eğitime katılımı ile dijital

ebeveynlik arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğu aynı zamanda aile içi iletişim ile negatif yönlü güçlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bulgular, aile içi iletişim skorlarının azaldıkça aile içi iletişimde iyileşme olduğu düşünüldüğünde beklenilen sonuçları yansıtmaktadır. Ayrıca bu durum ebeveynlerin eğitme katılımı, dijital ebeveynlikleri, aile içi iletişimlerinde benzer eğilimlere sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmada önerilen teorik model çerçevesinde dijital ebeveynlik öz yeterlilik ile veli katılımı ve iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla oluşturulan yapısal eşitlik modeli kapsamında dijital ebeveynlikteki bir birimlik artış iletişimde 0,53 birimlik bir azalışa neden olacağı belirlenmiştir. Burada iletişim ölçeğinin azalmasının aile bireyleri arasındaki iletişimin artması anlamına geldiği göz önünde bulundurulduğunda dijital ebeveynlik derecesi arttıkça çocukları ile yüksek iletişime kurabileceklerini ifade etmek mümkündür. Dijital ebeveynliğin, aile iletişimdeki değişimi açıklama gücünün yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca dijital ebeveynlik öz yeterlilik ile velinin eğitime katılım arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Başka bir ifade ile dijital ebeveynlikteki bir birimlik artış velinin eğitime katılımında 0,68 birimlik bir artış sağlayacaktır. Veli eğitime katılımındaki değişkenliğin büyük bir kısmı dijital ebeveynlikle açıklanabilmektedir. Bulgular ayrıca, velinin eğitime katılımı ile aile içi iletişim arasındaki ilişkinin varlığını kanıtlamaktadır.

Çalışma bulguları literatür bağlamında incelendiğinde; Rode (2009) tarafından ele alınan dijital dünyada ebeveyn-çocuk ekseninde ebeveynlik rolleri olarak tanımlanan dijital ebeveynlik klasik ebeveyn rollerinin yanı sıra dijital ortamda çocukların güvende tutulması gibi kilit rolleri de içermektedir. Dijital ebeveynliğin artması dolasıyla en direkt bir etki yaratarak ebeveynlerle çocuk ilişkisini geliştirecek ve özellikle KOVİD-19 gibi süreçlerinde etkisiyle velinin eğitime katılım süreçlerini tetikleyici rol oynayacaktır. Sanders ve diğerleri (2016) ebeveynlerin yeterli dijital becerilere sahip olduklarından emin olduklarında, çocuklarına daha sık müdahale ettiklerini (yani, kurallar ve pekiştirme stratejileriyle) tespit etmiştir. Bu durum dijital ebeveynlik okuryazarlığı arttıkça ebeveynlinin çocukla iletişiminin ve eğitimine katılımın arttığını göstermektedir. Ayrıca Sanders ve diğerlerinin (2016) dijital ebeveynlik üzerinde çocuk özelliklerinin (yaş, teknoloji kullanımı, algılanan yeterlilik vb.) etkisinin tanınmasının önemini göstermektedir. Öte yandan yapılan çalışmalar

teknolojinin ebeveynliği kolaylaştırdığını göstermektedir (Walker & Rudi, 2014; Lauricella, Cingel, Leanne Beaudoin-Ryan, & Wartella, 2016). Dolayısıyla dijital ebeveynlik arttıkça ebeveynlerin rollerini yerine getirme kapasitesi artmaktadır (Sanders, Forehand, Sullivan, & Jones, 2016). Çünkü ebeveynlerin çocukların dijital aktivitelerine aracılık etmesi, ebeveynlerin dijital faaliyetlerine çocuklar tarafından aracılık edilmesi ve ebeveyn-çocuk (ve aile) etkileşimini desteklemede dijital medyanın rolü vurgulanmıştır (Nichols & Selim, 2022).

Aile içi iletişim ve ebeveynlerin eğitime katılımı doğrudan bir ilişki bağlamında ele alınmasa da literatürde velinin eğitime katılımın akademik başarıya katkısı özellikle öğretmenler açısından görüşleri bağlamında önemle ele alınmaktadır (Argon ve Kıyıcı, 2012; Aslanargun, 2007; Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Keceli Kayısılı, 2008).

Genel olarak, dijital teknoloji ile çocukların eğitimine ebeveyn katılımı arasında bir ilişki vardır. Dijital teknoloji, ebeveynlerin çocuklarının akademik ilerlemesi ve faaliyetleri hakkında bilgilere erişmeleri için uygun ve verimli bir yol sağlayarak ve ebeveynler ile okullar arasında iletişim ve işbirliğini sağlayarak ebeveynlerin çocuklarının eğitimine katılımını kolaylaştırabilir. Bununla birlikte, dijital teknolojinin ebeveynlerin çocukların eğitimine katılımı üzerindeki etkisi her zaman doğrudan değildir ve teknolojiye erişim düzeyi, ebeveynlerin dijital becerileri ve dijital teknolojinin kullanılma biçimleri gibi faktörlere bağlı olarak değişebilir. Okulların, iletişim stratejilerini tasarlarken ebeveynlerin dijital becerilerini ve tercihlerini göz önünde bulundurması ve teknolojiye erişim ve aşinalık düzeyleri ne olursa olsun, ebeveynleri çocuklarının eğitimine desteklemenin ve dâhil etmenin yollarını bulması önemlidir. Okulların, ebeveynlerin farklı ihtiyaç ve endişelerini ele alması ve iletişim stratejilerini tasarlarken ebeveynlerin farklı geçmişlerini ve deneyimlerini göz önünde bulundurması da önemlidir.

Çalışmanın teorik çerçevesi ve literatürden elde edilen bilgilere göre dijital iletişimin aile ilişkileri üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu görülmektedir. Olumlu tarafı, sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları ve görüntülü arama platformları gibi dijital iletişim teknolojileri, fiziksel olarak uzakta olsalar bile aile üyelerinin bağlantıda kalmasına ve daha sık iletişim kurmasına yardımcı olanak

sağlamakta ve dijital tecrübeler ebeveynlerin çocuklarının eğitiminde önemli bir rol oynamasını sağlamaktadır. Ayrıca dijital araçlar, ailelerin yakın ilişkileri sürdürmelerine ve birbirlerini uzaktan desteklemelerine yardımcı olabilmektedir. Ancak dijital iletişimin aile ilişkileri üzerinde olumsuz etkileri de olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Örneğin, dijital cihazların ve sosyal medyanın aşırı kullanımı yüz yüze iletişimin azalmasına ve birlikte kaliteli zaman geçirememe gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Nitekim böyle bir durum aile içindeki yakınlık ve bağlantı duygusunu azaltıcı bir faktör olarak ortaya çıkabilir. Ek olarak, sürekli olarak dijital cihazlara bağlı olmak, mahremiyet eksikliğine ve sınır sorunlarına ayrıca sürekli erişilebilir ve görüşme halinde olma hissine de yol açabilmektedir. Genel olarak, ailelerin dijital iletişim teknolojilerini kullanımlarında bir denge bulmaları ve bunları ilişkilerini zayıflatmak yerine geliştirecek şekilde kullandıklarından emin olmaları önemlidir.

Tablo 5.1. Hipotezlerin Değerlendirmesi

Hipotez	**Bulgu**	**Değerlendirme**
Ana Hipotezler		
H_{01}:Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerine etkisi vardır.	Kabul	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerine etkisi olduğu tespit edilmiştir.
H_{02}: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişim üzerine etkisi vardır.	Kabul	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişim üzerine etkisi olduğu tespit edilmiştir.
H_{03}: Aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında bir ilişki vardır.	Kabul	Aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Alt Hipotezler		
H_{04}: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.	Kabul	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.
H_{05}: Velinin eğitime katılım skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.	Kabul	Velinin eğitime katılım skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.
H_{06}: Aile içi iletişim skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.	Kabul	Aile içi iletişim skorları ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Çalışma bağlamında oluşturulan hipotezler(H_{01}, H_{02}, H_{03}, H_{04}, H_{05}, H_{06}) kabul edilmiş olmakla beraber, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerine etkisi, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişim üzerine etkisi ve aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında bir ilişkinin varlığı doğrulanmıştır. Ayrıca çalışmada ele alınan alt hipotezler Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının, velinin eğitime katılım skorlarının ve aile içi iletişim skorlarının ebeveynlerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

5.2. Öneriler

Dijital ebeveynliğin velinin eğitime katılımı ve aile içi iletişime etkisi bağlamında ele alınan çalışma İstanbul'da eğitim gören ilkokul ortaokul ve lise düzeyinde çocukları olan ebeveynleri kapsamaktadır. Bu minvalde elde edilen sonuçlar KOVİD-19 süreci gibi teknolojiyi zorunlu kılan hallerinde etkisi ile dijitalleşmenin ailenin içi iletişime ve velinin eğitime katılımı açısından önemini ortaya çıkarmıştır. Nitekim dijital bir dönüşüm/değişim sürecinde en önemli nokta ebeveynlerin bu sürece dâhil olmasıdır. Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen ailenin dinamiklerine uygun olarak ebeveynlerin rollerinin dijital süreçlerle birlikte genişlemesi sorumluluklarını da arttırmaktadır. Ebeveyn eğitiminin hâlihazırda bile çocukların yetirilmesi ve gelişimlerinin desteklenmesi açısından oldukça önemli olduğu bu noktada dijital süreçlerin getirdiği yeni bir yapının ortaya çıkması ailenin gelişimi için ebeveynleri destekleyici politikalar geliştirilmesini elzem hale getirmektedir.

Çalışma kapsamında ele alınan dijital ebeveynlik, velinin eğitime katılımı ve aile içi iletişim kavramları, elde edilen bulgular ışığında birlikte değerlendirilmesi gereken bir yapı ortaya çıkarmıştır. Bu noktada çocuk eğitimi ve ailenin eğitim sürecindeki rolü tasvir edilirken tek bir kavram üzerinden değerlendirmek yapmak yanıltıcı sonuçlar ortaya çıkarabilir. Başka bir ifade ile dijitalleşme süreçlerinin artması ebeveynlerin çocukların gelişimindeki rolü ve bu açıdan ailenin iletişimin ne kadar önemli olduğu göstermekle beraber bu etkileşim içerisindeki kavramların birlikte ele alınması ve üç saç ayağına oturtulmuş bir şekilde ilgili kamu otoriteleri tarafından tedbir ve politikaların oluşturulması çocukların gelişimini destekleyici bir role sahip olacaktır.

Bu bağlamda çalışma bulguları kavramların birlikte ele alınması yol gösterici bir haritasını hem sosyo-ekonomik açıdan hem de gelişim açısından ortaya koymaktadır.

Dijital ebeveynlik sürecinde;

- ✓ Teknoloji kullanımıyla ilgili sınırların belirlenmesi: Çocukların dijital cihazları nasıl, ne zaman ve nerede kullanabilecekleri konusunda net kurallar belirleyin. Bu, teknolojiyi sağlıklı ve dengeli bir şekilde kullanmalarını sağlamaya yardımcı olabilir.

- ✓ Çocukların çevrimiçi etkinliklerini izlenmesi: Ebeveynlerin, çocuklarının çevrimiçi ortamda ne yaptıklarının, kimlerle etkileşim kurduklarının ve hangi içeriğe eriştiklerinin farkında olmaları önemlidir. Bu, çocukları siber zorbalık, uygunsuz içeriğe maruz kalma ve çevrimiçi avcılar gibi çevrimiçi tehlikelerden korumaya yardımcı olabilir.

- ✓ Çocukların sorumlu alışkanlıklar geliştirmesine yardımcı olunması: İyi bir örnek oluşturarak, onlarla çevrimiçi güvenlik hakkında konuşarak ve onlara çevrimiçi iletişim kurarken saygılı ve düşünceli olmayı öğreterek çocukları teknolojiyi sorumlu bir şekilde kullanmaya teşvik edin.

- ✓ Çocukların öğrenimini desteklenmesi: Ev ödevi yardımı, eğitim uygulamaları ve web siteleri ya da diğer kaynaklar aracılığıyla çocukların eğitimini evde desteklemenin yollarını bulun. Bu, sınıfta öğrendiklerini pekiştirmeye ve onları meşgul ve motive etmeye yardımcı olabilir.

- ✓ Çocuğunuzun eğitimine dâhil olunması: Çocuğunuzun öğretmenleri ve okulu ile iletişimde kalın ve sınıfta gönüllü olmak veya veli-öğretmen konferanslarına katılmak gibi eğitimlerine dâhil olmanın yollarını bulun. Bu, çocuğunuzun ilerlemesinden haberdar olmanıza yardımcı olabilir ve başarılı olmaları için ihtiyaç duydukları desteği sağlayabilir.

gibi başlıkların önemli bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır.

Dijital ebeveynlik, yalnızca dijital teknolojilerin hızla değişmesi nedeniyle değil, aynı zamanda çocuklara gelişimlerini etkileyen ancak tamamen örtüşmeyen birden çok

deneyim (öğrenme, iletişim, sosyalleşme, eğlence vb.) sunduğu için çok kompleks ve karmaşık bir süreçtir. Özellikle dijital yerliler, çok çeşitli yollarla ve başta ebeveynler (ya da öğretmenler) olmak üzere geleneksel sosyalleşme aracılarının denetimi olmaksızın, gerçeği ve kendilerini tanıma, kendi kimliklerini geliştirme fırsatına sahiptir. Dijital teknolojilerin avantajları veya tehlikeleri hakkında kesin cevaplar vermenin ne kadar zor olduğunun bilinciyle, bu konuda araştırmaların artması gerekmektedir. Teknolojik ilerlemenin özellikle genç dijital kullanıcıların psikolojik (nöro-bilişsel, duygusal ve sosyal) gelişimini nasıl değiştirdiğini anlamak için daha fazla kanıta dayalı çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Ancak, dijital araçların bebeklik döneminde giderek yaygınlaşmasına rağmen, çok küçük çocuklarla yapılan çalışmalar oldukça azdır. Özellikle gelecekteki araştırmalar, ebeveynlik ile çocukların dijital ortamlardaki deneyimleri, fırsatları veya riskleri arasındaki ilişkileri keşfetmek için boylamsal çalışmalardan yararlanabilmeli, ailenin ve yaşanılan çevrenin rolünü irdelemelidir.

Benzer ölçütlerde araştırma yapacaklar için aile içi iletişim temelinde ailede değer algısının dijitalleşme süreçleri ile nasıl değiştiğinin tartışılması önem arz etmektedir. Öte yandan araştırma kapsamının genişletilerek Türkiye'de dijital olanaklara erişim de dikkate alınarak kapsamlı bir araştırma yapılması kamu otoritelerinin bu konuda geliştireceği politika ve tedbirler için farklı bir bakış açısı sunabilecektir.

KAYNAKÇA

Akman, E., Negis, N., Akman, Ç. ve Kiriş, H. M. (2018). *Dijital çağın etkisinde.* Ankara: Detay yayıncılık.

Aksoy, Ö. (2020). Sosyal medya kullanım alışkanlıkları Balıkesir örneği. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 2*(1), 9-24.

Altun, D. (2019). An investigation of preschool children's digital footprints and screen times, and of parents sharenting and digital parenting roles. *International Journal of Eurasia Social Sciences, 10*(35), 76-97.

Ambert, A. M. (1997). *Parents, children, and adolescents: Interactive relationships and development in context.* New York: Roudledge.

Anderson, J., & Gerbing, D. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin, 103*, 411-423.

Anderson, M. (2016). Parents, teens and digital monitoring. *Pew Internet & American Life Project*.

Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarinda ailelerin eğitim sürecine katilimlarina yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(19), 80-95.

Arnold, D. H., Zeljo, A., Doctoroff, G. L., & Ortiz, C. (2008). Parent involvement in preschool: Predictors and the relation of involvement to preliteracy development. *School Psychology Review, 37*(1), 74-90.

Aslanargun, E. (2007). Okul-Aile işbirliği ve ögrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9*(18), 119-135.

Atasoy, R. ve Güçlü, N. (2021). PIAAC 2015 Yetişkin becerilerinin MEB çalışanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 50*(230), 483-507.

Avcı, F. (2020). Okul öncesi eğitimde aile katılımının sağlanması için bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı: Whatsapp uygulaması örneği. *Başkent University Journal of Education, 7*(2), 439-452.

Ay, F. ve Şahan, G. (2018). Aile eğitimi kurslarının yetişkin eğitimi bağlamında etkililiğinin değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(1), 66-86.

Ayan, S. (2010). *Aile ve şiddet - aile içiinde çocuğa yönelik şiddet.* Ankara: Ütapya Yayınevi.

Ayaz, H. (2020). Dijital melezlerin dijital yurttaşlık seviyelerinin haber yayılımı bağlamında incelenmesi. *TRT Akademi, 6*(12), 364-395.

Aykol, B. G. ve Yıldırım, B. (2019). Öğretmen ve veli görüşlerine göre ailenin eğitime katılımı. *Yıldız Journal of Educational Research, 5*(1), 89-118.

Balcı, Ş., Bekiroğlu, O. ve Karaman, S. Y. (2019). Sosyal medya bağımlılığının bir belirleyicisi olarak öz saygı: Konya örneğinde bir araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 48*, 35-64.

Baran, A. G. (2004). Türkiye'de aile içi iletişim ve ilişkiler üzerine bir model denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*(1), 31-42.

Benedetto, L., & Ingrassia, M. (2021). Digital parenting: Raising and protecting children in media world. 2021 içinde, *Parenting: Studies by an ecocultural and transactional perspective* (s. 127-148). IntechOpen.

Bennett, S., Maton, K., & Kervin, L. (2008). The 'digital natives' debate: A critical review of the evidence. *British journal of educational technology, 39*(5), 775-786.

Berger, V. W., & Zhou, Y. (2014). *Kolmogorov–smirnov test: Overview*. Wiley statsref: Statistics reference online. https://doi.org/10.1002/9781118445112.stat06558

Bernardi, R. A. (1994). Validating research results when Cronbach's alpha is below. 70: A methodological procedure. *Educational and Psychological Measurement,, 54*(3), 766-775.

Bielby, W. T., & Hauser, R. M. (1977). Structural equation models. *Annual review Of Sociology*, 3, 137-161.

Bogenschneider, K., & Johnson, C. (2004). Family involvement in education: How important is it? What can legislators do. *Wisconsin Family Impact Seminars*. https://www.purdue.edu/hhs/hdfs/fii/wp-content/uploads/2015/07/s_wifis20c02.pdf

Bollen, K. A. (1989). A new incremental fit index for general structural equation models. *Sociological methods & research, 17*(3), 303-316.

Bowen, N. K. (2011). *Structural equation modeling.* Oxford : Oxford University Press.

Brisson-Boivin, K. (2018). *The digital well-beıng of canadian familie.* Ottawa: MediaSmarts.

Brown, J. D. (2002). The Cronbach alpha reliability estimate. *JALT Testing & Evaluation SIG Newsletter, 6*(1), 17-19.

BTK. (2021). *Bilişim ve internet hukuku*. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (Erişim Tarihi: 5.11.2022).

Buist, K. L., Deković, M., & Gerris, J. R. (2011). Dyadic family relationships and adolescent internalizing and externalizing problem behavior: Effects of positive and negative affect. *Family Science*, *2*(1), 34-42.

Bulut, I. (1990). *Aile değerlendirme ölçeği el kitabı.* Ankara: Özgüzeliş Matbaası.

Byrne, B. M. (2013). *Structural equation modeling with Mplus: Basic concepts, applications, and programming*. Oxfordshire: Routledge.

Canbek, G. ve Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocuklar ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi, 10*(1), 33-39.

Chayko, M. (2018). *Süper bağlantılı: İnternet, dijital medya ve tekno-sosyal hayat.* B. Bayındır, D. Yengin ve T. Bayrak (Çev.) İstanbul: Der Yayınları.

Clark, L. (2011). Dijital çağ için ebeveyn arabuluculuk teorisi. *İletişim Teorisi, 21*(4), 323-343.

Cowan, P. J., Somerville, C. A., Shinkel, T. A., Katerelos, M., Aminian, A., Romanella, M., & Apice, A. J. (1998). High-level endothelial expression of human CD59 prolongs heart function in an ex vivo model of xenograft rejection. *Transplantation, 65*(6), 826-831.

Cömert, I. ve Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi, 10*(4), 166-170.

Çağdaş, A. (2012). *Anne-baba-çocuk iletişimi* (1 b.). Ankara: Eğiten Kitap.

Çelen, F. K., Çelik, A. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Çocukların İnternet kullanımları ve onları bekleyen çevrim-içi riskler. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri.* Malatya: İnönü Üniversitesi.

Çetinkaya, L. ve Sütçü, S. (2016). Çocukların gözüyle ebeveynlerinin bilişim teknolojileri kullanımlarına yönelik kısıtlamaları ve nedenleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 7*(1), 79-116.

Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale'de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 9*(2), 27-50.

Daşlı, Y. ve Baloğlu, A. (2020). Sosyal medya bağımlılığı üzerine bir alan araştırması. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, 6*(33), 1229-1239.

Drogos, K. L., & Wilson, B. J. (2021). The media as an ecosystem for family communication. A. L. Vangelisti (eds.), *Handbook of Family Communication* (s. 391-406). London: Routledge.

Duman, Ö. D. (2019). *Sosyal medya bağımlılığı: Erzurum ili üzerine bir inceleme.* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Dumont, H., Trautwein, U., Lüdtke, O., Neumann, M., Niggli, A., & Schnyder, I. (2012). Does parental homework involvement mediate the relationship between family background and educational outcomes?. *Contemporary Educational Psychology, 37*(1), 55-69.

Durak, H. Y. (2019). Türkiye'deki ergenlerde nomofobi ve akıllı telefon bağımlılığı yordayıcılarının incelenmesi: Demografik değişkenler ve akademik performans. *Sosyal Bilimler Dergisi, 56*(4), 492-517.

Durak, H. Y., Sarıtepeci, M. ve Çam, F. B. (2020). Examination of university students' opinions on use of augmented reality technology in archeology field. *Journal of Qualitative Research in Education, 8*(1), 156-179.

Dursun, Y. ve Kocagöz, E. (2010). Yapısal eşitlik modellemesi ve regresyon: Karşılaştırmalı bir analiz. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* (35), 1-17.

Eagle, E. (1989). Socioeconomic status, family structure, and parental involvement: The Correlates of Achievement. https://eric.ed.gov/?id=ed307332

Ekiz, M. A. (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin karantina dönemindeki uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri (nitel bir araştirma). *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi, 2*(1), 1-13.

Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnership. *Phi Delta Kappan,* 76(9), 701-712.

Epstein, J. L. (2005). Attainable goals? The spirit and letter of the no child left behind act on parental involvement. *Sociology of Education, 78*(2), 179-182.

Epstein, N. B., Baldwin, L. M., & Bishop, D. S. (1983). The McMaster family assessment device. *Journal of Marital and Family Therapy, 9*(2), 171-180.

Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 3*(3), 399-431.

Erdoğan, Ö. ve Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk eğitimine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*(36), 9-36.

Erdur Baker, Ö. ve Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER),* (27), 31-42.

EU Kids Online. (2010). *Avrupa çevrimiçi çocuklar projesi.* London: LSE.

Fleischmann, F., & Haas, A. (2016). Explaining parents' school involvement: The role of ethnicity and gender in the Netherlands. *The Journal of Educational Research, 109,* 554–565.

FOSI. (2021). Family Online Safety Institute. (Erişim Tarihi: 10.11.2022).

Gjelaj, M., Buza, K., Shatri, K., & Zabeli, N. (2020). Digital technologies in early childhood: Attitudes and practices of parents and teachers in kosovo. *International Journal of Instruction, 13*(1), 165-184.

Gómez, P., Harris, S. K., Barreiro, C., Isorna, M., & Rial, A. (2017). Profiles of Internet use and parental involvement, and rates of online risks and problematic internet use among Spanish adolescents. *Computers in Human Behavio*r, 75, 826-833.

Goodwin, K. (2018). *Dijital dünyada çocuk büyütmek: Teknolojiyi doğru kullanmanın yolları.* Tülin Er (Çev.) İstanbul: Aganta Kitap.

Gürbüztürk, O. ve Şad, S. (2010a). Turkish parental involvement scale: Validity and reliability tudies. *Paper presented at the World Conference on Educational Sciences-WCES 2010.* İstanbul: Bahçeşehir University.

Gürbüztürk, O. ve Şad, S. (2010b). Turkish parental ınvolvement scale: Validity and reliability studies. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 2,* 487-491.

Hamutoğlu, N., Güngören, Ö. C., Uyanık, G. ve Erdoğan, D. (2017). Dijital okuryazarlık hesabı: Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi, 18*(1), 408-429.

Hair Jr, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L., & Kuppelwieser, V. G. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): An emerging tool in business research. *European business review*.

Hasebrink, U., Livingstone, S., Haddon, L., & Olafsson, K. (2009). *Comparing children's online opportunities and risks across Europe: Cross-national comparisons for EU Kids Online.* London: EU Kids Online.

Hau, K. T., Marsh, H. W., & Wen, Z. (2004). Goodness of fit measures in structural equation modeling. *International Journal of Psychology, 39* (5-6), 513-513.

Hawi, N. S., & Samaha, M. (2017). The relations among social media addiction, self-esteem, and life satisfaction in university students. *Social Science Computer Review, 35*(5), 576-586.

Hazer, O. (2020). Yeni medya ve iletişim teknolojileri: Ailede sosyal etkileşim. A. G. Baran, O. Hazer ve M. S. Öztürk (ed.), *Gençlik ve Dijital Çağ* (s. 92-102). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi.

Heath, D., Maghrabi, R., & Carr, N. (2015). Implications of information and communication technologies (ICT) for school-home communication. *Journal of Information Technology Education: Research*, 14, 363-396.

Henze, N., & Zirkler, B. (1990). A class of invariant consistent tests for multivariate normality. *Communications in Statistics-Theory and Methods, 19*(10), 3595-3617.

Hobbs, R. (2010). *Digital and media literacy: A plan of action.* Washington: The Aspen Institute Communications and Society Program. .

Huang, G., Li, X., Chen, W., & Straubhaar, J. (2018). Fall-behind parents? The ınfluential factors on digital parenting self-efficacy in disadvantaged communities. *American Behavioral Scientist, 62*(9), 1186–1206.

Idubor, I. (2015). Investigating social media usage and addiction levels among undergraduates in university. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science, 7*(4), 291-301.

İnan Kaya, G., Mutlu Bayraktar, D. ve Yılmaz, Ö. (2018). Dijital ebeveynlik tutum ölçeği:Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(46), 149-173.

Işıkoğlu Erdoğan, N. (2019). Dijital oyun popüler mi? Ebeveynlerin çocukları için oyun tercihlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 46*, 1-17.

Jennings, N. A., & Wartella, E. A. (2012). Digital technology and familie. A. L. Vangelisti (eds.), *Handbook of Family Communication* (s. 460-474). London: Routledge.

Kabakçı Yurdakul, I., Dönmez, O., Yaman, F. ve Odabaşı, H. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences, 12*(4), 883-896.

Kadll, J. H., Kumba, B., & Kanamad, S. (2010). Students perspectives on internet usage: A case study. *Information Studies, 16*(2), 121-130.

Kanat, S. (2016). Uluslararası ilişkiler yaklaşımları açısından dijital medya ve savaş. *TRT Akademi, 1*(2), 528-556.

Kaplan, D. (2008). *Structural equation modeling: Foundations and extensions* (Vol. 10). New York: SAGE publications.

Karabacak, Z. İ. ve Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi, 488*, 319-343.

Karaboğa, M. (2019). Dijital medya okuryazarlığında anne ve baba eğitimi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 14*(20), 2010-2073.

Karaduman, H. (2011). *6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin dijital ortamdaki tutumlarına etkisi ve öğrenme öğretme sürecine yansımaları.* Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktara Tezi, İstanbul.

Karakuş, T., Çağıltay, K., Kaşıkcı, D., Kurşun, E. ve Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim, 39*(171), 230-242.

Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim.* Ankara: Pegem.

Keceli Kayısılı, B. (2008). Akademik başarının arttırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 9*(1), 69-83.

Kenley, H. (2011). *Cyber bullying no more: Parenting a high tech generation.* Michigan: Loving Healing Press.

Keser, H., Semerci, A. ve Çetinkaya, L. (2018). Dijital vatandaşlıkta güvenlik, haklar ve sorumluluklar. B. Akkoyunlu, İ. A. ve H. Odabaşı (ed.), *Eğitim Teknolojileri Okumaları* (s. 277-290). Ankara: Pegem Akademi.

Kim, G., & Hill, N. J. (2015). Resme babaları dahil etmek: Ebeveyn katılımı ve öğrencilerin akademik başarılarına ilişkin bir meta-analiz. *J.Eğitim Psikolog, 107*, 919–934.

Kıran, S., Küçükbostancı, H. ve Emre, İ. E. (2020). Sosyal medya kullanımının kişiler üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi, 13*(4), 435-441.

Kohn, A. (2018). *Şımarık çocuk bir şehir efsanesi "Pışpışlanan çocuklar helikopter ebeveynler ve diğer sahte krizler.* Y. Ataman (Çev.). Malatya: Görünmez Adam Yayıncılık.

Konok, V., Bunford, N., & Miklosi, A. (2020). Associations between child mobile use and digital parenting style in Hungarian families. *Journal of Children and Media, 14*(1), 91-109.

Kraut, R., Kiesler, S., Mukhopadhya, T., Scherlis, W., & Patterson, M. (1998). Social impact of the internet: What does it mean? *Communications of the ACM,, 41*(12), 21-22.

Küçükali, R. (2018). Aile içi iletişim. R. Küçükali (ed.), *Çocuk ve Aile.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Lauricella, A. R., Cingel, D. P., Leanne Beaudoin-Ryan, M. B., & Wartella, E. A. (2016). *The common sense census: Plugged-in parents of tweens and teens.* San Francisco: Common Sense Media .

Lim, N. (2016). Cultural differences in emotion: differences in emotional arousal level between the East and the West. *Integrative Medicine Research, 5*(2), 105-109.

Liu, L., Tao, C., Qiu, J., Chen, H., Yu, L., Dong, W., & Yuan, Y. (2012). Position-based modeling for wireless channel on high-speed railway under a viaduct. *IEEE Journal on Selected Areas in Communications, 30*(4), 834-845.

Livingstone, S., & Byrne, J. (2018). *Parenting in the digital age. The challenges of parental responsibility in comparative perspective. G. MAscheroni, C. Pomte & A. Jorge (eds.). Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age (pp. 19-30).* Göteborg: Nordicom.

Livingstone, S., & Haddon, L. (2008). Risky experiences for children online: Charting European research on children and the internet. *Children & Society, 22*(4), 314-323.

Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 52*(4), 581-599.

Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., & Olafsson, K. (2011). Risks and safety on the internet: The perspective of European children: Key findings from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. *LSE Research Online, 1*(1).

Longstreet, P., & Brooks, S. (2017). Life satisfaction: A key to managing internet & social media addiction. *Technology in Society, 50*, 73-77.

Lou, S. J., Shih, R. C., Liu, H. T., Guo, Y. C., & Tseng, K. H. (2010). The influences of the sixth graders' parents' internet literacy and parenting style on internet parenting. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET, 9*(4), 173- 184.

Lupton, D., Pedersen, S., & Thomas, G. M. (2016). Parenting and digital media: from the early web to contemporary digital society. *Sociology Compass, 10*(8), 730-743.

Luster, T., & Okagaki, L. (2006). *Parenting: An ecological perspective* (2 b.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Manap, A. (2020). *Anne babalarda dijital ebeveynlik farkındalığının incelenmesi.* İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.

Manap, A. ve Durmuş, E. (2020). Dijital ebeveynlik farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(2), 978-993.

Mascheroni, G., Ponte, C., & Jorge, A. (2018). The challenges for families in the digital age. G. Mascheroni, C. Ponte, & A. Jorge (eds.), *Digital Parenting* (s. 9-16). Göteborg: Nordicom.

McKight, P. E., & Najab, J. (2010). Kruskal-Wallis Test. T*he Corsini Encyclopedia of Psychology. 1-1.*

Mikelic Preradovic, N., Lesin, G., & Sagud, M. (2016). Investigating parents' attitudes towards digital technology use in early childhood: A case study from croatia. *Informatics in Education, 15*(1), 127-146.

Mossberger, K., Tolbert, C., & R., M. (2008). *Digital citizenship: the internet, society, and participation.* London: The MIT Press.

Mullan, K., & Chatzitheochari, S. (2019). Changing times together? A time-diary analysis of family time in the digital age in the United Kingdom. *Journal of Marriage and Family, 81*(4), 795-811.

Muthén, B., & Kaplan, D. (1985). A comparison of some methodologies for the factor analysis of non-normal Likert variables. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology, 38*(2), 171-189.

Nelissen, S., & Van den Bulck, J. (2017). Bidirectional influences among parents and children in their digital media use and the association with Internet self-efficacy: An application of the actor-partner interdependence model in media research. *In International Communication Association.*

Nichols, S., & Selim, N. (2022). Digitally Mediated Parenting: A Review of the Literature. *Societies, 12*(2).

Odabaşı, H., Kabakçı, I. ve Çoklar, A. (2007). *İnternet, aile ve çocuk.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

OECD. (2011). *The protection of children online: Risks faced by children online and policies to protect them.* Paris: OECD Publishing.

Onur, B. (2019). *Değişen çağ, değişen çocukluk.* İstanbul: İmge Kitabevi.

Orta, A. Z. (2019). *Etkili iletişim sürecinde kişilerarası iletişim becerileri ve yaratıcı drama uygulama örneği.* İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Önel, N. (2006). *İş-aile çatışmasının çalışan kadının aile içi ilişkileri üzerine etkileri*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2020). KOVİD-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 49*(1), 13-43.

Özgiden, M. Ç. (2013). Dijital kültür sürecinde dijital yerliler ve dijital göçmenlerin twitter kullanim davranişlari üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 2*(1), 172-189.

Özkan, A. ve Hira, İ. (2017). Dijital medya ve sosyalleşme: 6-12 yaş çocukların sosyalleşmesine dair ebeveyn görüşleri (İstanbul örneği). *Kesit Akademi Dergisi, 3*(9), 245-270.

Özmert, E. (2006). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-III: Aile. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 49*(3), 256-273.

Özsoy, D. ve Atılgan, S. S. (2018). Kuzeydoğu anadolu bölgesi'ndeki 0-8 yaş grubu çocukların internet kullanımı ve bu kapsamda ebeveyn arabuluculuğu: Nitel bir araştırma. *Selçuk İletişim, 11*(2), 96-125.

Paksoy, M. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin performans görevlerinde bilişim etik kurallarına uyma durumları.* Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.

Palfrey, J., & Gasser, U. (2013). *Born digital: Understanding the first generation of digital natives.* New York: Basic Books.

Park, S., & Holloway, S. D. (2017). The effects of school-based parental involvement on academic achievement at the child and elementary school level: A longitudinal study. *The Journal of Educational Research, 110*(1), 1-16.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri.* M. Bütün ve S. Demir (Çev.) Ankara: Pegem.

Pena, S., Brown, S., Mitchell, F., Becerra, D., & Brisson, D. (2019). Effects of the your family, your neighborhood intervention on neighborhood social processes. *Social Work Research, 43*(4), 235-246.

Reinartz, W., Haenlein, M., & Henseler, J. (2009). An empirical comparison of the efficacy of covariance-based and variance-based SEM. *International Journal of research in Marketing, 26*(4), 332-344.

Ribble, M., & Bailey, G. (2007). Digital citizenship in schools. *International Society for Technology in Education*, 40(2), 215-236.

Rode, J. A. (2009). Digital parenting: designing children's safety. *British Computer Society*, 40(2), 215-236.

Ryan, A. K., & Willits, F. K. (2007). Family ties, physical health, and psychological well-being. *Journal of aging and health*, 19(6), 907-920.

Sağar, M. E. (2019). Yetişkin bireylerde sosyal medya bağımlılığının irdelenmesi. *Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi,* 1(1), 29-42.

Sanders, W. P., Forehand, R., Sullivan, A., & Jones, D. (2016). Parental perceptions of technologyand technology-focused parenting:Associations with youth screen time. *Journal of Applied DevelopmentalPsychology., 44*, 28-38.

Selwyn, N., Banaji, S., Hadjithoma-Garstka, C., & Clark, W. (2011). Providing a platform for parents? Exploring the nature of parental engagement with school learning platforms. *Journal of computer assisted learning, 27*(4), 314-323.

Sharpe, D. (2015). Chi-square test is statistically significant: Now what? *Practical Assessment, Research, and Evaluation, 20*(1), 8.

Shields, M., & Behrman, R. (2000). Çocuklar ve bilgisayar teknolojisi: Analiz ve öneriler. *Çocuklar ve Bilgisayar Teknolojisi, 10*(2), 4-30.

Sırakaya, M. ve Seferoğlu, S. S. (2018). Çocukların çevrim-içi ortamlarda karşılaştıkları riskler ve güvenli internet kullanımı. B. Akkoyunlu, A. İşman, ve H. Odabaşı (ed.), *Eğitim teknolojileri okumaları* . Sakarya.

Sidney, S. (1957). Nonparametric statistics for the behavioral sciences. *The Journal of Nervous and Mental Disease, 125*(3), 497.

Songur, A. (2019). Tüketim kültürü, dijital kültür ve dijital ebeveynlik. H. Aygül ve E. Eke (ed.), *Dijital Çocukluk ve Dijital Ebeveynler: Dijital Nesillerin Teknoloji Bağımlılığı* (s. 1-26). Nobel Akademik.

Subrahmanyam, K., & Greenfield, P. (2008). Online communication and adolescent relationships. *The Future of Children, 8*(1), 119-146.

Şad, S. ve Gürbüztürk, O. (2013). Primary school students' parents' level of involvement into their children's education. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri-KUYEP/Educational Sciences: Theory& Practice, 13*(2), 993-1011.

Şahin, F. T. ve Özbey, B. U. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 12*(12).

Şahin, S. ve Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 1*(3), 55-66.

Şentürk, A. ve Gülersoy, N. Z. (2019). Aidiyet, kent kimliği ve kentsel koruma etkileşimi bağlamında kullanıcı sürekliliğinin irdelenmesi: Kadıköy Moda örneği. *Megaron, 14*(1), 145-159.

Tabak, H. (2020). Eğitime aile katılımı: Sosyo-ekonomik özellikler etkiliyor mu? *Ondokuz Mayis University Journal of Education Faculty, 39*(1), 104-121.

Tanrıkulu, İ., Akbaba-Altun, S., Erdur-Baker, Ö. ve Yerin-Güneri, O. (2015). Misuse of ICTs among Turkish children and youth: A study on newspaper reports. *International Journal of Human Sciences, 12*(1), 1230-1243.

Thomas, P., Liu, H., & Umberson, D. (2017). Family relationships and well-being. *Innov Aging, 1*(3), 1-11.

Turel, O., Brevers, D., & Bechara, A. (2018). Time distortion when users at-risk for social media addiction engage in non-social media tasks. *Journal of Psychiatric Research,* 97, 84-88.

TÜİK. (2019). *Hane halkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması*. Türkiye İstatistik Kurumu. (Erişim Tarihi: 03.11.2022)

Tümkaya, S. (2017). Velilerin okulda eğitime katılım türlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 26*(2), 83-98.

Türk Dil Kurumu. (2021). https://sozluk.gov.tr. (Erişim Tarihi: 12.04.2022)

Ullman, J. B., & Bentler, P. M. (2012). Structural equation modeling. In *Handbook of Psychology* (pp. 661-690). London: John Wiley & Son.

UNICEF. (2017). *Dünya çocuklarının durumu 2017*. New York: Unicef.

Uslu, N. ve Durak, H. (2022). Parental awareness and supervision to prevent cyberbullying: Scale adaptation and a review in terms of demographic variables. *Children and Youth Services Review* , 133, 1-9.

Ümmet, D., Batal, Ö., Kaya, A. ve Alkan, H. (2019). Farklı yaş gruplarındaki bireylerde sosyal medya bağımlılığı: Çeşitli değişkenlere göre bir incelenme. *21. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, (pp. 328-334).

Ünlü, F. (2018). Orta yaş üstü bireylerde sosyal medya bağımlılığı ve sosyal izolasyon. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 4(1), 161-172.

Valcke, M., De Wever, B., Van Keer, H., & Schellens, T. (2011). Long-term study of safe internet use of young children. *Computers & Education, 57*(1), 1292-1305.

Vargha, A., & Delaney, H. D. (1998). The Kruskal-Wallis Test and stochastic homogeneity. *Journal of Educational and Behavioral Statistics, 23*(2), 170-192.

Walker, S. K., & Rudi, J. R. (2014). Parenting across the social ecology facilitated by information and communications technology: Implications for research and educational design. *Journal of Human Sciences and Extension, 2*(2), 15-31.

Weaver, K., Komlodı, A., Wang, J., Joshı, K., & Sellei, B. (2012). Parents vıews and rules about technology: As told by theır middle school chıldren in Hungary and Indıa. M. Strano, H. Hrachovec, F. Sudweeks, & C. Ess (eds.), *Proceedings Cultural Attitudes Towards Technology and Communication* (pp. 493-501). Australia.

Westfall, P. H., & Henning, K. S. (2013). *Understanding advanced statistical methods*. USA: CRC Press.

Weston, R., & Gore Jr, P. A. (2006). A brief guide to structural equation modeling. *The counseling psychologist, 34*(5), 719-751.

Yaman, F. (2018). *Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi.* Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir.

Yaman, F., Dönmez, O., Akbulut, Y., Kabakçı-Yurdakul, I., Çoklar, A. ve Güyer, T. (2019). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 44*(199), 149-172.

Yaman, F., Dönmez, O., Kabakçı Yurdakul, I. ve Odabaşı, F. (2016). Dijital dünyanın ailesi: İnternetik aile. A. İşman, H. Odabaşı ve B. Akkoyunlu (ed.), *Eğitim Teknolojileri Okumaları.* Ankara: Salmat Basım Yayıncılık.

Yaman, F., Kabakçı Yurdakul, I. ve Dönmez, O. (2020). Dijital vatandaşlıktan dijital ebeveynliğe dönüşüm. O. Hazar, A. Görgün Baran ve M. S. Öztürk (ed.), *Gençlik ve Dijital Çağ* (s. 165-180). Ankara: Hacettepe Yayınları.

Yay, M. (2017). *Dijital ebeveynlik.* İstanbul: Yeşilay Yayınları.

Yeşilorman, M. ve Koç, F. (2014). Bilgi Toplumunun teknolojik temelleri üzerine eleştirel bir bakış. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,, 24*(1), 117-133.

Yörükoğlu, A. (2016). *Çocuk ruh sağlığı.* İstanbul: Özgür Yayınları.

Zivnuska, S., Carlson, J. R., Carlson, D. S., Harris, R., & Harris, K. J. (2019). Social media addiction and social media reactions: The implications for job performance. *The Journal of Social Psychology, 159*(6), 746-760.

EKLER

EK-1 Etik Kurul İzni

HİZMETE ÖZEL

Tarih:03/11/2022 18:15
Sayı: E-65836846-044-268833
REKTÖRLÜK

268833

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : E-65836846-044-268833 3.11.2022
Konu : Etik Onayı

Sayın Sevda DERE

İlgi : 22.10.2022 tarihli dilekçeniz.

İlgi yazınız ile "Dijital Ebeveynliğin; Aile içi İletişim, Eğitim ve Değerler Üzerine Etkisi" isimli çalışmanın anket sorularına Etik Kurul onayı talep edilmektedir.

Adı geçen ve ekte yer alan anket soruları, Üniversitemiz Etik Kurulunca incelenerek etik tanım, değer ve ilkelere aykırı bir düzenleme tespit edilmediği, önerilen anket sorularının etik kurallara uygun olduğu ve etik onayının verildiği ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Elçin AYKAÇ ALP
Rektör Yardımcısı

Ek: Etik Onaylı Anket Soruları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: F4A88193-B01E-4FA8-827B-1B92B5449105 Belge Doğrulama Adresi: http://e-belge.ticaret.edu.tr

Adres: Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 88/2 Beyoğlu/İstanbul
Telefon No: 444 04 13 / 4580 Faks No: 0212 320 70 11
E-Posta: boz@ticaret.edu.tr İnternet Adresi: www.ticaret.edu.tr
KEP Adresi: ticaretuniversitesi@hs02.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin: Bahadır ÖZ
Büro Personeli
Telefon No: 444 0 413 - 4580

1 / 1

EK-2 Veri Toplama Araçları İzinleri

SEVDA BURUNCAYIR

Kimden:
Gönderme Tarihi:
Kime:
Konu: Ynt: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği

Sevda hocam merhaba,
Ekte dijital ebeveynlik öz yeterlik ölçeğine ilişkin bilgiler ve ölçek maddeleri mevcuttur.
Çalışmanızda kolaylıklar dilerim.

Fatih Yaman
Muş Alparslan Üniversitesi
Öğretim Teknolojileri Ana Bilim Dalı

2 Oca 2023 12:12 tarihinde Sevda Buruncayir <buruncayirsevda@gmail.com> yazdı:
Sayın Hocam,
Ölçeğinizi kullanacak olduğum tez çalışmamın amacı; dijital ebeveynliğin aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerine etkisini incelemektir.
Tez çalışmamda araştırma soruları yerine araştırma hipotezleri yer almaktadır.
Bunlar; H1:Dijital ebeveynlik aile içi iletişimi istatistiksel olarak etkiler.
H2: Dijital ebeveynlik velinin eğitime katılımını istatistiksel olarak etkiler.
H3: Aile içi iletişim velinin eğitime katılımını istatistiksel olarak etkiler.
Çalışmamın evren grubunu İstanbul' da yaşayan ebeveynler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise İstanbul'da yaşayan ve çocuğunun eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul veya lise düzeyinde olan ebeveynler oluşturmaktadır (Üniversite düzeyi eğitim grubu araştırma kapsamında yer almamaktadır).

İlginiz ve desteğiniz için şimdiden teşekkür ederim.
Saygılarımla,
Sevda DERE

SEVDA BURUNCAYIR

Kimden:
Gönderme Tarihi:
Kime:
Konu: Ynt: Veli Katılım Ölçeği
Ekler: Ready-to-use Veli Katılımı Ölçeği-VKO_1.-5._siniflar.pdf

Sayın hocam ölçeği kullanabilirsiniz.

Süleyman Nihat ŞAD, Prof. Dr.
Faculty Member, Curriculum and Instruction,
İnönü University, Malatya, Turkey
e-mail:

Web pages:
Inonu University
ResearchGate
Academia.edu

IJARE (International Journal of Academic Research in Education)

Sayın Hocam,

İstanbul Ticaret Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi yüksek lisans programında "Dijital Ebeveynliğin; Aile İçi İletişim ve Velinin Eğitime Katılımı Üzerine Etkisi" adlı tez çalışması yürütmekteyim.

"Turkish Parental Involvement Scale: Validity and reliability studies" adlı çalışmanızda yer alan "Veli Katılım" ölçeğini izin/onayınız olması durumunda tarafınıza atıf yaparak tez çalışmamda kullanma hususunu bilgilerinize arz ederim.

SEVDA BURUNCAYIR

Kimden:
Gönderme Tarihi: 23 Kasım 2022 14:58:16 GMT+
Kime:
Konu: Ynt: Aile Değerlendirme Ölçeği

On 2022-11-22 14:56, Sevda Buruncayir wrote:

> Sayın Hocam,
> İstanbul Ticaret Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi yüksek lisans programında "Dijital Ebeveynliğin; Aile İçi İletişim ve Velinin Eğitime Katılımı Üzerine Etkisi" adlı tez çalışması yürütmekteyim.
> "Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı" adlı çalışmanızda yer alan "Aile Değerlendirme Ölçeği"nde yer alan iletişim boyutu sorularını izin/onayınız olması durumunda tarafınıza atıf yaparak tez çalışmamda kullanma hususunu bilgilerinize arz ederim.
> İlginiz desteğiniz için şimdiden teşekkür ederim.
> Saygılarımla,
> Sevda DERE

Sayın Sevda Dere,

Ülkemizdeki geçerlik ve güvenirlik çalışması tarafımdan gerçekleştirilen "Aile Değerlendirme Ölçeği"ni çalışmanızda kullanabilirsiniz.

Başarı dileklerimle,

Prof. Dr. Işıl Bulut

Not: Ölçek ile ilgili bilgileri internetten bulabilirsiniz.

EK-3 Veli Katılımı Ölçeği-VKÖ

Aşağıda belirtilen ifadeleri verilen aralıktan yalnızca bir seçeneği işaretleyerek belirtiniz.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her Zaman
Okul ve öğretmenle iletişim					
1. Çocuğumun başarısını desteklemek için neler yapmam gerektiğini öğretmenleriyle veya rehber öğretmenlerle konuşuruz					
2. Çocuğumun öğretmenleriyle okuldaki/sınıftaki eğitim-öğretim etkinlikleri konusunda haberleşiriz.					
3. Çocuğumun öğretmenine, çocuğumdan ve benden beklentilerinin ne olduğunu sorarım					
4. Çocuğumun başarı düzeyi konusunda öğretmeninden bilgi isterim					
⋮					

EK-4: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği

Aşağıda çocuklarınızın İnternet kullanımına ilişkin bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelere göre kendinizi ne kadar yeterli hissettiğinizi verilen aralıktan yalnızca bir seçeneği işaretleyerek belirtiniz. (1: Hiç yeterli değilim, 5: Çok yeterliyim)	1	2	3	4	5
Dijital Okuryazarlık					
Çocuğumun İnternete bağlanmak için kullandığı cihazlarda tarayıcıların güvenlik ayarlarını yapılandırmak					
Çocuğumun İnternete bağlanmak için kullandığı cihazlarda güvenlik yazılımlarını güncellemek					
Çocuğumu İnternetteki hakları konusunda bilinçlendirmek					
Çocuğumun kullandığı İnternet uygulamaları içinde (oyun için hak alma, silah alma, vb.) satın alma işlemlerini takip etmek					
⋮					

EK-5 Aile Değerlendirme Ölçeği - İletişim Boyutu

Aşağıda katılıp ya da katılamayacağınız 9 ifade vardır her bir madde için uygun olan cevabınızı belirtiniz.	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenini bilir.				
2. Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.				
3. Bizim evde herkes söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söylerler.				
4. Sevgi ve şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.				
⋮				